

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

17 mars 2014

PROJET DE LOI

modifiant le Code civil en
vue d'instaurer l'égalité de l'homme et
de la femme dans le mode de transmission
du nom à l'enfant et
à l'adopté

PROPOSITION DE LOI

modifiant l'article 335 du Code civil en ce qui
concerne l'attribution libre du nom de l'enfant

PROPOSITION DE LOI

modifiant le Code civil en ce qui concerne
l'attribution du nom de famille afin d'établir
clairement la filiation avec la mère tout
en préservant l'historicité de la filiation
paternelle

PROPOSITION DE LOI

modifiant le Code civil en ce qui concerne
l'attribution du nom de la famille, afin de
garantir la transmission de l'identité familiale
par le port du double nom

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE LA JUSTICE
PAR
MME **Sophie DE WIT**

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

17 maart 2014

WETSONTWERP

tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met
het oog op de invoering van de gelijkheid
tussen mannen en vrouwen bij de wijze van
naamsoverdracht aan het kind en
aan de geadopteerde

WETSVOORSTEL

tot wijziging van artikel 335 van het
Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de
vrije toekenning van de naam van het kind

WETSVOORSTEL

tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek
wat de toekenning van de familienaam
betreft, teneinde de afstamming van
moederszijde duidelijk vast te stellen
én tegelijkertijd de historiciteit van de
afstamming van vaderszijde te vrijwaren

WETSVOORSTEL

tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek in
verband met de toewijzing
van de familienaam, teneinde de overdracht
van de familie-identiteit te garanderen
via de dubbele naamgeving

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW **Sophie DE WIT**

**Composition de la commission à la date de dépôt du rapport/
Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag**
Président/Voorzitter: Kristien Van Vaerenbergh

A. — Titulaires / Vaste leden:

N-VA	Sophie De Wit, Koenraad Degroote, Sarah Smeyers, Kristien Van Vaerenbergh
PS	Laurence Meire, André Perpète, Manuella Senecaut, Özlem Özen
CD&V	Sonja Becq, Raf Terwingen
MR	Philippe Goffin, Marie-Christine Marghem
sp.a	Renaat Landuyt
Ecolo-Groen	Stefaan Van Hecke
Open Vld	Carina Van Cauwer
VB	Bert Schoofs
cdH	Christian Brotcorne

B. — Suppléants / Plaatsvervangers:

Siegfried Bracke, Daphné Dumery, Theo Francken, Miranda Van Eetvelde, Ben Weyts
Karine Lalieux, Yvan Mayeur, N
Gerald Kindermans, Gerda Mylle, Liesbeth Van der Auwera
Corinne De Permentier, Denis Ducarme, Charles Michel
Rosaline Mouton, Peter Vanvelthoven
Juliette Boulet, Fouad Lahssaini
Patrick Dewael, Sabien Lahaye-Battheu
Gerolf Annemans, Peter Logghe
Joseph George, Benoît Lutgen

C. — Membre sans voix délibérative / Niet-stemgerechtigd lid:

INDEP-ONAFH Laurent Louis

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
VB	:	Vlaams Belang
cdH	:	centre démocrate Humaniste
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
LDD	:	Lijst Dedecker
MLD	:	Mouvement pour la Liberté et la Démocratie
INDEP-ONAFH	:	Indépendant-Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkortingen bij de nummering van de publicaties:	
DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Questions et Réponses écrites	QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral	CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV:	Compte Rendu Analytique	CRABV:	Beknopt Verslag
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN:	Séance plénière	PLEN:	Plenum
COM:	Réunion de commission	COM:	Commissievergadering
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.lachambre.be courriel : publications@lachambre.be	Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.dekamer.be e-mail : publicaties@dekamer.be
Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC	De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

SOMMAIRE	Pages
I. Procédure	4
II. Discussion générale	4
III. Discussion des articles et votes	21
IV. Réunion en application de l'article 94 du Règlement de la Chambre	35
Annexe:	
Texte adopté en première lecture par la commission de la Justice	49

INHOUD	Blz.
I. Procedure	4
II. Algemene bespreking	4
III. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen	21
IV. Vergadering met toepassing van artikel 94 van het Kamerreglement	35
Bijlage:	
Tekst aangenomen in eerste lezing door de commissie voor de Justitie	49

Documents précédents:

Doc 53 3145/ (2013/2014):

- 001: Projet de loi.
- 002: Avis du Comité d'avis pour l'Emancipation sociale.
- 003: Amendements.

Voir aussi:

- 005: Texte adopté par la commission.

Doc 53 0469/ (2010/2011):

- 001: Proposition de loi de Mmes Genot, Gerkens et consorts

Doc 53 0470/ (2010/2011):

- 001: Proposition de loi de M. Maingain et consorts

Doc 53 1386/ (2010/2011):

- 001: Proposition de loi de Mme Lalieux et consorts.
- 002: Addendum.

Voorgaande documenten:

Doc 53 3145/ (2013/2014):

- 001: Wetsontwerp.
- 002: Advies van het Adviescomité voor Maatschappelijke emancipatie.
- 003: Amendementen.

Zie ook:

- 005: Tekst aangenomen door de commissie.

Doc 53 0469/ (2010/2011):

- 001: Wetsvoorstel van de dames Genot, Gerkens c.s.

Doc 53 0470/ (2010/2011):

- 001: Wetsvoorstel van de heer Maingain c.s.

Doc 53 1386/ (2010/2011):

- 001: Wetsvoorstel van mevrouw Lalieux c.s.
- 002: Addendum.

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ce projet de loi ainsi que les propositions de loi jointes au cours de ses réunions des 26 novembre 2013, 25 février et 11 mars 2014.

I. — PROCÉDURE

Au cours de sa réunion du 26 novembre 2013, la commission de la Justice a décidé de demander l'avis du comité d'avis pour l'émancipation sociale sur ce projet de loi conformément à l'article 28.4. du Règlement. Cet avis a été rendu le 14 février 2014 (DOC 53 3145/002).

Pour l'exposé des motifs du projet de loi et les développements des propositions de loi jointes, il est renvoyé audit exposé et auxdits développements.

II. — DISCUSSION GÉNÉRALE

1. Questions et interventions des membres

Mme Karine Lalieux (PS) déclare que l'objectif qui guide ce projet de loi est l'égalité entre les hommes et les femmes. Comme l'a souligné le Comité d'avis pour l'Émancipation sociale dans son avis, des modifications doivent être apportées au mode de transmission actuel du nom de famille. L'oratrice rappelle que son groupe est convaincu depuis 15 ans du fait que le Code civil actuel contient une discrimination à cet égard. Il faut donc la supprimer.

Certains minimisent l'importance de cette volonté de changement aux yeux des citoyens. Les auditions ont pourtant confirmé cette volonté de changement. Les représentants des officiers de l'état civil qui sont en contact permanent avec la population ont confirmé que de nombreuses demandes étaient faites dans ce sens, tout comme l'a aussi indiqué l'Institut pour l'Égalité des Femmes et des Hommes. En outre, notre réglementation actuelle viole les règles internationales en la matière. La lecture d'un arrêt du 7 janvier 2014 de la Cour européenne des Droits de l'Homme confirme, selon les professeurs auditionnés, la nécessité de modifier notre législation.

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsontwerp en de daaraan toegevoegde wetsvoorstellen besproken tijdens haar vergaderingen van 26 november 2013, 25 februari en 11 maart 2014.

I.— PROCEDURE

De commissie voor de Justitie heeft tijdens haar vergadering van 26 november 2013 beslist om, overeenkomstig artikel 28.4. Rgt, over het wetsontwerp het advies in te winnen van het adviescomité voor de maatschappelijke emancipatie. Dit advies werd op 14 februari 2014 uitgebracht (DOC 53 3145/002).

Voor de inleidende uiteenzettingen met betrekking tot het wetsontwerp en de daaraan toegevoegde wetsvoorstellen wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij het wetsontwerp en de verantwoordingen bij de respectieve wetsvoorstellen.

II. — ALGEMENE BESPREKING

1. Vragen en betogen van de leden

Mevrouw Karine Lalieux (PS) stelt dat de gelijkheid tussen mannen en vrouwen de doelstelling is waardoor dit wetsontwerp is ingegeven. Zoals het adviescomité voor de maatschappelijke emancipatie in zijn advies heeft beklemtoond, moeten wijzigingen worden aangebracht aan de huidige overdracht van de familienaam. De spreekster herinnert eraan dat haar fractie er al 15 jaar van overtuigd is dat het vigerende Burgerlijk Wetboek in dat opzicht een discriminatie inhoudt, die dan ook moet worden weggewerkt.

Sommigen minimaliseren de bereidheid tot verandering bij de burgers. De hoorzittingen hebben nochtans die bereidheid tot verandering wel degelijk bevestigd. De vertegenwoordigers van de permanent in contact met de bevolking staande ambtenaren van de burgerlijke stand hebben bevestigd vaak dergelijke verzoeken te horen; ook het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen heeft daarop gewezen. Voorts schendt onze vigerende regelgeving de internationale regels dienaangaande. Volgens de hoogleraren waarmee een hoorzitting werd gehouden, blijkt uit de lectuur van een arrest van 7 januari 2014 van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat onze wetgeving inderdaad moet worden bijgestuurd.

Le groupe PS privilégie depuis plusieurs années la transmission automatique du double nom de famille, qui reflète la double filiation établie en évitant des conflits familiaux. Le projet de loi en discussion prévoit finalement la possibilité de choix pour les parents, tout en préservant l'unicité de nom au sein de la famille. Il s'agit d'une avancée primordiale. Cependant, le groupe PS aurait préféré que le double nom soit transmis en cas de désaccord ou d'absence de choix. Le Conseil d'État avait aussi relevé la contradiction résidant en la transmission du nom du père en cas d'absence de choix, ce qui revient à un droit de veto pour le père. L'oratrice espère qu'un amendement pourra encore remédier à cette question.

Par ailleurs, l'accord de l'enfant ne sera pas demandé. Cela résulte des auditions des deux délégués aux droits de l'enfant.

Mme Lalieux déclare que ce projet de loi met fin à un archaïsme et constitue une avancée très importante vers l'égalité des femmes et des hommes.

M. Raf Terwingen (CD&V) indique que le rapport des auditions organisées par le comité d'avis souligne le fait que les professeurs reconnaissent le besoin d'agir sur la question du nom, mais il ne dit pas que tous ceux-ci sont favorables à ce changement.

Le groupe CD&V n'est pas du tout favorable à ce projet de loi. Il faut se demander si et dans quelle mesure notre société est réellement en demande d'un tel changement. L'orateur rappelle qu'en France, malgré les évolutions législatives, 82,8 % des enfants reçoivent toujours le nom de leur père. L'orateur n'est pas convaincu que la liberté de choix doit être le postulat de départ.

Si le projet est bien du à des raisons émancipatoires, il ne faut pas pour autant oublier de mentionner les problèmes qu'il est susceptible d'entraîner. *Quid* des stress et discussions possibles entre les futurs parents quant au choix à effectuer? Certains professeurs, notamment les professeurs Jehanne Sosson et Jean-Louis Renchon, ont pointé les possibles impacts négatifs sur la relation entre les futurs parents. *Quid* en cas de séparation des parents au cours de la grossesse? Au lieu d'un veto du père, aura-t-on un veto de la mère en cas de parents non mariés?

De PS-fractie staat al ettelijke jaren de automatische overdracht van de dubbele familienaam voor, die de dubbele, vaststaande afstamming weerspiegelt en waarbij familieconflicten worden voorkomen. Het ter bespreking voorliggende wetsontwerp voorziet ten slotte in een keuzemogelijkheid voor de ouders, terwijl de eenheid van de naam binnen het gezin wordt gehandhaafd. Het gaat om een cruciale vooruitgang. Niettemin had de PS-fractie gewenst dat de dubbele naam ook zou worden overgedragen bij onenigheid of indien geen keuze wordt gemaakt. Tevens heeft de Raad van State erop gewezen dat het contradictorisch is dat de naam van de vader wordt overgedragen indien geen keuze wordt gemaakt, wat neerkomt op een vetorecht voor de vader. De spreekster hoopt dat een amendement dat vraagstuk alsnog zal kunnen verhelpen.

Overigens zal niet om de instemming van het kind worden verzocht. Dat blijkt uit de hoorzittingen met de twee kinderrechtencommissarissen.

Mevrouw Lalieux verklaart dat het wetsontwerp een einde maakt aan een archaïsme en dat het een uitermate belangrijke stap betekent naar de gelijkheid van vrouwen en mannen.

De heer Raf Terwingen (CD&V) geeft aan dat in het verslag van de door het adviescomité georganiseerde hoorzittingen wordt beklemtoond dat de hoogleraren weliswaar erkennen dat de naamskwestie moet worden aangepakt, maar dat er niet in wordt gesteld dat alle betrokkenen voor die verandering gewonnen zijn.

De CD&V-fractie is volstrekt niet te vinden voor dit wetsontwerp. De vraag rijst of, en in welke mate, onze samenleving écht vragende partij is voor een dergelijke verandering. De spreker herinnert eraan dat in Frankrijk, ondanks de wetswijzigingen, nog altijd 82,8 % van de kinderen de naam van hun vader krijgen. De spreker is er niet van overtuigd dat keuzevrijheid de premisse hoort te zijn.

Hoewel het wetsontwerp er wel degelijk om emancipatorische redenen is gekomen, toch mag daarom nog niet worden voorbijgegaan aan de moeilijkheden die het kan doen rijzen. *Quid* met de mogelijke spanningen en discussies tussen de toekomstige ouders over de te maken keuze? Sommige hoogleraren, met name Jehanne Sosson en Jean-Louis Renchon, hebben aangestipt dat dit wel eens een ongunstige weerslag zou kunnen hebben op de relatie tussen de toekomstige ouders. Wat gebeurt er bovendien als de ouders tijdens de zwangerschap uiteen gaan? Zal men in plaats van een veto van de vader te maken krijgen met een veto van de moeder indien de ouders niet gehuwd zijn?

L'orateur rappelle qu'il faut surtout chercher l'intérêt de l'enfant. C'est ce qu'a rappelé notamment le professeur Patrick Senaève lors de son audition: il ne s'agit pas d'un choix pour l'adulte mais bien du droit fondamental de l'enfant d'avoir un nom.

Mme Karine Lalieux (PS) estime que M. Terwingen choisit certains éléments issus des auditions pour démolir le projet de loi. Elle rappelle que les deux délégués aux droits de l'enfant ont clairement dit que le nom de famille ne relevait pas du droit de l'enfant. Cela relève de l'autorité parentale, tout comme le prénom est un choix des parents.

Par ailleurs, Mme Lalieux répète que les professeurs auditionnés ont confirmé que l'avis de la Cour européenne des Droits de l'Homme nécessitait un changement du mode de transmission du nom de famille qui est trop rigide à l'heure actuelle. Cela ne veut pas dire que tous les professeurs sont en faveur de ce changement mais qu'ils en reconnaissent le besoin.

M. Raf Terwingen (CD&V) indique que tant les interventions du professeur Senaève que celle du professeur Swennen mettaient l'accent sur le droit l'enfant de porter un nom.

Concernant le but d'émancipation de ce projet de loi, certaines organisations comme Vie féminine ont des doutes aussi et se demandent si c'est la bonne méthode pour y arriver.

Le groupe CD&V veut surtout une sécurité juridique en matière de noms. Il faut aussi une uniformité entre les enfants de mêmes parents. De plus, il ne faut pas négliger l'importance de l'égalité entre les femmes et les hommes. Sur la base de ces objectifs, le groupe CD&V a élaboré une proposition alternative. Le principe resterait le nom du père, mais la possibilité du double nom serait prévue légalement et en cas de double nom, le nom du père serait suivi du nom de la mère. En outre, les mesures transitoires doivent prévoir que tous les enfants mineurs de mêmes parents portent le même nom.

Lors de la deuxième génération, le projet de loi dans sa rédaction actuelle aboutirait à 10 noms possibles. Cela va trop loin et ne permet pas de garantir la sécurité juridique. Pour son groupe, il faut donc travailler à une alternative.

De spreker herinnert eraan dat vooral het belang van het kind moet worden nagestreefd. Met name professor Patrick Senaève heeft tijdens de met hem gehouden hoorzitting gewezen op het volgende: het komt niet een volwassene toe een naam te kiezen; een naam hebben is integendeel een grondrecht van het kind.

Volgens *mevrouw Karine Lalieux (PS)* pikt de heer Terwingen er enkele aspecten uit die uit de hoorzittingen zijn gebleken om het wetsontwerp met de grond gelijk te maken. Zij herinnert eraan dat de twee kinder-rechtencommissarissen duidelijk hebben gesteld dat de familienaam geen kinderrecht was. Zulks valt onder het ouderlijk gezag, net zoals ook een voornaam kiezen de ouders toekomt.

Voorts herhaalt mevrouw Lalieux dat de gehoorde hoogleraren hebben bevestigd dat het arrest van het Europees Hof van de Rechten van de Mens een bijsturing vergt van de overdrachtwijze van de familienaam, die momenteel te rigide is. Dat betekent niet dat alle hoogleraren voor die wijziging gewonnen zijn, maar wel dat zij erkennen dat er behoefte aan is.

De heer Raf Terwingen (CD&V) geeft aan dat zowel in het betoog van professor Senaève als in dat van professor Swennen de klemtoon lag op het recht van het kind een naam te dragen.

Wat het emancipatorische oogmerk van dit wetsontwerp aangaat, hebben ook sommige organisaties zoals *Vie féminine* hun twijfels, en vragen zij zich af of dit wel de goede aanpak is om dat te bewerkstelligen.

De CD&V-fractie wil vooral rechtszekerheid in verband met namen. Tevens is een eenvormigheid nodig tussen de kinderen van dezelfde ouders. Bovendien mag het belang van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen niet worden veronachtzaamd. Op grond van die doelstellingen heeft de CD&V-fractie een alternatief voorstel uitgewerkt. In beginsel zou de naam van de vader blijven gelden, maar wel zou bij wet in de mogelijkheid tot een dubbele naam worden voorzien; bij een dubbele naam zou dan de naam van de vader worden gevolgd door die van de moeder. Tevens moeten de overgangsmaatregelen ervoor zorgen dat alle minderjarige kinderen van dezelfde ouders dezelfde naam dragen.

Zoals het wetsontwerp nu luidt, zullen — voor de tweede generatie — maar liefst tien mogelijke namen opduiken. Dat gaat te ver en de rechtszekerheid komt ernstig in het gedrang. Daarom moet volgens zijn fractie een andere oplossing worden uitgewerkt.

M. Bert Schoofs (VB) est d'accord avec le point de vue défendu par M. Terwingen et Mme Ponthier lors des auditions du comité d'avis.

Selon l'orateur, la Cour européenne des Droits de l'Homme n'impose pas de changer la législation dans le sens prévu par le projet de loi. La CEDH nous impose de permettre un changement de nom pour des raisons très particulières, ce qui doit être possible. Par contre, cette discussion en cours n'a rien à voir avec le but d'émancipation. En outre, certains professeurs auditionnés étaient réticents à cette modification, et cela ne fait pas du tout partie des priorités des citoyens.

M. Schoofs est favorable au maintien de la règle actuelle de la transmission du nom du père. Si des choix sont tout de même autorisés, il est nécessaire selon l'orateur d'avoir une sécurité juridique dans la transmission du nom, ainsi qu'une continuité dans la famille d'une génération à l'autre. Cela n'empêche pas qu'il soit favorable à l'égalité entre les femmes et les hommes, même si la nature a rendu les hommes et femmes différents et inégaux. L'auteur cite, en boutade, le psychanalyste Jacques Lacan qui disait que "la mère donne la vie, le père donne son nom."

La transmission du nom du père doit aussi le conduire à assumer sa responsabilité parentale. Il n'est pas toujours évident pour les partenaires d'une relation de prendre leurs responsabilités. Il faut éviter que ces changements n'amène le désordre. En outre, il ne faut pas oublier les droits de l'enfant avant tout.

Si une modification législative devait tout de même être faite, l'orateur serait alors en faveur du double nom obligatoire, par souci d'uniformité, et c'est à la famille que devrait revenir le choix de l'ordre. Le but n'est pas d'opposer les parents, il faut donc supprimer les droits de veto qui vont à l'encontre de l'intérêt de l'enfant et de la famille. Cela permettrait de mettre en place un compromis équilibré entre nouveauté et modernité d'une part, et respect des traditions de l'autre.

Mme Daphné Dumery (N-VA) est elle aussi d'avis qu'il n'y a pas de demande sociétale pour effectuer ce changement. Beaucoup de réactions à ce projet sont négatives. Il faut être très prudent lorsqu'on touche à ce genre de sujet car le nom fait partie de l'identité d'une personne. Beaucoup trouvent logique que l'enfant porte le nom de son père. Par ailleurs, la transmission du nom du père fait partie de la tradition chez nous.

De heer Bert Schoofs (VB) is het eens met het standpunt dat de heer Terwingen en mevrouw Ponthier tijdens de hoorzittingen van het adviescomité hebben ingenomen.

Volgens hem verplicht het Europees Hof voor de Rechten van de Mens niet de wetgeving in die zin te wijzigen als in het wetsontwerp wordt gedaan. Het Hof is van oordeel dat een naamswijziging moet worden toegestaan om heel specifieke redenen; zulks moet mogelijk zijn. Het nu gevoerde debat, daarentegen, heeft niets te maken met het beoogde doel, namelijk emancipatie. Een aantal van de gehoorde hoogleraren bleek overigens terughoudend ten aanzien van die wijziging. Ook voor de burgers is dat beslist geen prioriteit.

De heer Schoofs is er voorstander van dat de huidige regel, namelijk het doorgeven van de naam van de vader, wordt behouden. Als dan toch keuzes worden toegestaan, dan moet de naamsoverdracht volgens de spreker gepaard gaan met de nodige rechtszekerheid, alsook met een zekere familiale continuïteit, over de generaties heen. Dat betekent niet dat hij de gelijkheid tussen vrouwen en mannen niet genegen is, ook al zijn mannen en vrouwen van nature verschillend en ongelijk. Bij wijze van boutade haalt hij de psychanalist Jacques Lacan aan, die zei dat de moeder het leven geeft, en de vader zijn naam.

Het doorgeven van de naam van de vader impliceert ook dat deze zijn ouderlijke verantwoordelijkheid opneemt. Het is voor de partners in een relatie niet altijd evident hun verantwoordelijkheid op te nemen. Naamswijzigingen mogen niet tot chaos leiden. Bovendien mogen zeker ook de rechten van de kinderen niet over het hoofd worden gezien.

Als dan toch een wetswijziging nodig is, dan pleit de spreker ervoor dat ter wille van de eenvormigheid de dubbele naam verplicht wordt, en dat het gezin de volgorde van de namen kiest. Daar het niet de bedoeling kan zijn de ouders tegen elkaar op te zetten, moet komaf worden gemaakt met de vetorechten, want dat druist in tegen het belang van het kind en het gezin. Op die manier is er sprake van een evenwichtig compromis tussen vernieuwing en moderniteit, enerzijds, en respect voor de traditie, anderzijds.

Mevrouw Daphné Dumery (N-VA) is het ermee eens dat er geen maatschappelijk draagvlak is voor een wetswijziging. Het regent negatieve reacties op dit wetsontwerp. In dit soort aangelegenheden moet uiterst behoedzaam te werk worden gegaan, want de naam maakt deel uit van de identiteit van een persoon. Velen vinden het logisch dat het kind de naam van zijn vader draagt. Bij ons is dat bovendien een ingewortelde traditie.

En outre, le projet laisse un choix qui pourrait poser des problèmes pratiques lors de la concrétisation.

Mme Dumery se demande aussi s'il est vraiment nécessaire de mener cette discussion rapidement avant la fin de la législature. Ne faudrait-il pas demander des avis et demander aux généalogistes quel serait l'impact de ce projet de loi?

Mme Muriel Gerken (Ecolo-Groen) rappelle que ça fait 14 ans que le Parlement réfléchit à cette problématique de la transmission du nom de famille.

En 2003, après des années de travail entre parlementaires, un accord avait abouti en commission et il y eut un blocage en séance plénière des parlementaires masculins et du Président de l'époque qui considéraient que le projet était dangereux pour la transmission de la lignée et pour les pères qui allaient être menacés dans leur rôle. Aujourd'hui, ce n'est plus acceptable. Mme Gerken espère que les mentalités ont changé. Rien ne justifie que le nom d'un partenaire prédomine par rapport au nom de l'autre partenaire. Le projet de loi ne menace en rien les lignées et les noms; on vise seulement à permettre le choix.

L'égalité entre l'homme et la femme est poursuivie par ce texte, tout comme la non-discrimination entre les parents mariés ou pas, les parents vivant ensemble ou séparément et les enfants vivant avec leurs deux parents ou un seul.

En outre, ce projet de loi constitue une opportunité pour les parents qui décident de faire un enfant. Pourquoi ne pourrait-on pas s'interroger sur la transmission du nom comme on se préoccupe de garantir à l'enfant les meilleures conditions d'éducation possible? Cela constitue une belle manière d'engager les parents dans la prise en considération du nouvel individu qu'ils vont intégrer dans notre société.

Le projet de loi rejoint la proposition de loi modifiant l'article 335 du Code civil en ce qui concerne l'attribution libre du nom de l'enfant (DOC 53 469/001), dont Mme Gerken est co-auteure, à la différence que la solution par défaut de la proposition de loi est celle du double nom dont l'ordre serait tiré au sort. Cela permet de respecter la liberté de choix de la manière la plus ouverte possible.

Les experts entendus par le comité d'avis ont aussi indiqué qu'il était indispensable que tous les enfants d'une même famille aient le même nom, et qu'il fallait

Bovendien laat het wetsontwerp een keuze, die praktische problemen kan doen rijzen wanneer het op de concrete tenuitvoerlegging aankomt.

Voorts vraagt mevrouw Dumery zich af of het werkelijk nodig is deze discussie er nog snel door te jagen vóór het einde van de zittingsperiode. Is het niet raadzaam adviezen in te winnen en genealogen te vragen welke gevolgen dit wetsontwerp zal hebben?

Mevrouw Muriel Gerken (Ecolo-Groen) wijst erop dat het Parlement zich al 14 jaar buigt over het vraagstuk van de overdracht van de familienaam.

In 2003 kwam de commissie na jaren parlementair werk tot een akkoord, maar dat was buiten mannelijke parlementsleden en de toenmalige voorzitter gerekend, die in plenum het wetsontwerp blokkeerden, omdat ze vonden dat het risico's inhield voor de afstamming en voor de vaders, wier rol zou worden bedreigd. Zoiets is niet langer aanvaardbaar. Mevrouw Gerken hoopt dat de mentaliteit veranderd is. Niets rechtvaardigt nog dat de naam van de ene partner primeert op die van de andere. Het wetsontwerp vormt op generlei wijze een bedreiging voor de afstamming en de namen; de enige bedoeling is keuzemogelijkheid te laten.

In deze tekst staat de gelijkheid tussen man en vrouw centraal, net als de gelijke behandeling van gehuwde en ongehuwde ouders, van ouders die samen of apart wonen en van kinderen die bij hun beide ouders of bij één van hen wonen.

Dit wetsontwerp biedt bovendien kansen voor de ouders die beslissen een kind te hebben. Waarom zou men niet mogen nadenken over de naamsoverdracht, net zoals men er alles aan wil doen om het kind de best mogelijke opvoeding te bieden? Dat is een mooie manier om de ouders bewust te maken van hoe ze aankijken tegen het nieuwe individu dat ze in de samenleving een plaats zullen geven.

Het wetsontwerp sluit aan bij het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de vrije toekenning van de naam van het kind (DOC 53 469/001), waarvan mevrouw Gerken mede-indienster is, met dat verschil dat de oplossing die in het wetsvoorstel naar voren wordt geschoven als de ouders geen keuze maken of het oneens zijn, die van de dubbele naam is waarbij de volgorde bij loting zou gebeuren. Op die manier wordt een zo open mogelijke keuzevrijheid gelaten.

Ook de experts die het adviescomité heeft gehoord, hebben aangegeven dat alle kinderen van een zelfde gezin dezelfde naam moeten dragen, en dat de regels

donc simplifier les règles de changement de nom. Cette disposition pourra aussi être utile aux enfants déjà nés aujourd'hui qui pourront donc disposer d'un double nom le cas échéant.

L'oratrice revient sur l'importance de l'absence de discrimination entre les enfants qui vivent dans un couple et les enfants qui vivent avec un parent seulement. Il faut permettre la possibilité d'accorder des doubles noms à ces derniers aussi.

Mme Gerkens espère qu'il n'y aura pas une opposition caricaturale et conservatrice à l'évolution du mode de transmission du nom. Dire qu'une lignée doit toujours être respectée relève de conservatisme. Il ne faut pas avoir peur que le nom de la mère apparaisse devant ou à la place du nom du père. Il faut respecter le développement de l'enfant dans son identité, mais cela n'implique pas que le choix du nom relève du droit de cet enfant.

M. Christian Brotcorne (cdH) souligne la haute portée symbolique de ce texte. Il indique que son groupe soutiendra ce projet de loi. L'objectif est de donner la possibilité à une femme de transmettre son nom de famille à l'enfant. Toute une série de modèles familiaux existent actuellement. Des obligations internationales imposent de légiférer.

Ce texte constitue une avancée en ce qu'il permet à ceux qui le souhaitent de demander à ce que l'enfant porte le nom de ses deux parents, et ce choix s'imposera à l'ensemble de la fratrie. En l'absence de choix ou d'accord entre les parents, le nom du père sera donné à l'enfant. On a donc envisagé les situations les plus conflictuelles et trouvé des solutions à celles-ci. M. Brotcorne est d'avis que la réponse proposée est adéquate même si les avancées auraient pu être plus importantes. L'orateur précise qu'il craignait que la période transitoire soit particulièrement longue; mais le texte final devrait permettre d'éviter cela. Il précise enfin qu'il pourrait être utile de réfléchir à une manière d'indiquer dans les actes la descendance ou l'ascendance.

Mme Zoé Genot (Ecolo-Groen) s'étonne d'entendre dire que *Vie Féminine* ne soutiendrait pas le double nom. Au contraire, *Vie Féminine* dit que c'est un combat à mener parmi d'autres.

Elle rappelle que les grands débats sur la question ont eu lieu il y a 15 ans et plus maintenant. On est en

pour de naamsverandering dus vereenvoudigd moeten worden. Die bepaling kan ook nuttig zijn voor al geboren kinderen en dus eventueel een dubbele naam kunnen krijgen.

De spreker beklemtoont nogmaals het belang dat er geen ongelijke behandeling mag zijn tussen kinderen die bij de beide ouders wonen en kinderen die bij één ouder wonen: ook die laatsten moeten een dubbele naam kunnen krijgen.

Mevrouw Gerkens hoopt dat van deze zaak geen karikatuur wordt gemaakt en dat er geen behoudsgezind verzet komt tegen de wijziging van de naamsoverdracht. Beweren dat de afstamming steeds in acht moet worden genomen, is niet meer van deze tijd. Men hoeft niet bevreesd te zijn dat de familienaam van de moeder die van de vader voorafgaat, of er in de plaats van komt. Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de identitaire ontwikkeling van het kind, wat nog niet betekent dat een kind het recht heeft zijn eigen naam te kiezen.

De heer Christian Brotcorne (cdH) onderstreept dat dit wetsontwerp een uitermate symbolische draagwijdte heeft. De spreker laat weten dat zijn fractie haar goedkeuring zal hechten aan deze tekst, die ertoe strekt de vrouw de mogelijkheid te bieden haar familienaam door te geven aan haar kind. Thans zijn er velerlei gezinsvormen, en internationale verplichtingen nopen wetgevend op te treden.

Met dit wetsontwerp wordt een stap vooruit gezet: ouders die dat willen, kunnen vragen dat hun kind de familienaam van hen beiden draagt, met dien verstande dat alle kinderen van hetzelfde gezin dan een zelfde familienaam zullen moeten dragen. Wordt geen keuze gemaakt, of zijn de ouders het niet eens over de naamgeving, dan krijgt het kind de familienaam van de vader. Er is derhalve ook gedacht aan de meest moeilijke situaties, en er werden oplossingen voor uitgewerkt. De heer Brotcorne vindt de aangereikte oplossing passend, al had men nog verder kunnen gaan. De spreker geeft ook aan dat hij vreesde dat de overgangperiode bijzonder lang zou duren, maar met de uiteindelijke versie van het wetsontwerp zou dat moeten meevallen. Ten slotte zou het volgens de heer Brotcorne nuttig zijn na te denken over hoe in de akten het nakomelingschap of de afstamming kan worden vermeld.

Mevrouw Zoé Genot (Ecolo-Groen) is verbaasd te horen dat *Vie Féminine* niet achter de dubbele naamgeving zou staan; die organisatie stelt integendeel dat dit een strijdpunt als vele andere is.

De spreker herinnert eraan dat over dit vraagstuk een ruim debat werd gevoerd, maar dan wel vijftien jaar

retard sur la société avec ce projet, il est donc urgent d'avancer.

Par rapport au projet de loi, il est nécessaire de modifier la solution à apporter en cas de désaccord des parents. En outre, il faut éviter de stigmatiser les enfants sans filiation paternelle établie, en permettant à la mère célibataire de leur donner à eux aussi un double nom, par exemple celui de sa mère.

Mme Genot ne comprend pas la prétendue unanimité du groupe CD&V contre ce projet de loi.

Mme Karine Lalieux (PS) rappelle que le comité d'avis a demandé, le 5 février 2014, à chaque parti de se positionner par rapport à ce projet de loi.

Elle rappelle aussi que Mme Becq avait notamment souligné "l'urgence de modifier la législation applicable en Belgique, alors que d'aucuns estimaient que le législateur ne devait pas se pencher sur la question: le constat de discrimination est à présent clairement établi." (DOC 53 3145/002, p. 58). Mme Demol avait elle déclaré que la liberté de choix s'impose comme une évidence, et que le projet doit dès lors recevoir un avis positif. À titre personnel, Mme Demol avait confessé avoir regretté dans son enfance de ne pouvoir porter le nom de sa mère, et ses propres enfants de ne pouvoir porter son nom, ce qu'elle ressent comme un "vol de nom".

L'intervenante souligne que le but n'est pas de sanctionner le nom du père. L'idéal est d'avoir le nom des deux parents. On vise à renforcer une double filiation. On ne doit pas faire des clans entre ceux qui sont en faveur des droits de l'enfant ou non.

M. Philippe Goffin (MR) indique que le projet de loi est l'expression la plus avancée de la liberté et de l'égalité entre les hommes et les femmes, même si ce texte ne va pas encore assez loin.

L'orateur souligne trois éléments.

Premièrement, au niveau du droit international, la Belgique a souscrit à des engagements par rapport à

geleden — nu is de hele discussie achter de rug. Met dit wetsontwerp lopen we achter op maatschappelijke ontwikkelingen; er moet dus dringend vooruitgang worden geboekt.

Wat in het bijzonder dit wetsontwerp betreft, moet een andere regeling worden getroffen voor het geval waarin de ouders het over de naamgeving niet eens zijn. Ook mag er geen situatie ontstaan waarbij kinderen zonder vaststaande vaderlijke afstamming een stempel opgedrukt krijgen; een oplossing kan erin bestaan dat ook een alleenstaande moeder haar kind een dubbele familienaam kan geven (bijvoorbeeld de hare en die van háár moeder).

Het lid begrijpt tot slot de zogeheten eenstemmige tegenstand van de CD&V-fractie tegen dit wetsontwerp niet.

Mevrouw Karine Lalieux (PS) herinnert eraan dat op 5 februari 2014 het adviescomité voor maatschappelijke emancipatie elke politieke partij heeft gevraagd een standpunt in te nemen over dit wetsontwerp.

Tevens memoreert ze dat mevrouw Becq met name had gesteld dat "de in België geldende wetgeving dringend moet worden aangepast. Sommigen gingen er nochtans van uit dat de wetgever zich niet over die kwestie moest buigen. De ongelijke behandeling staat nu duidelijk vast." (DOC 53 3145/002, blz. 58). Mevrouw Demol dan weer achtte de keuzevrijheid "voor de hand liggend. Het wetsontwerp moet dan ook een gunstig advies krijgen", alsook dat zijzelf "in haar jeugd heeft betreurd dat zij de naam van haar moeder niet kon dragen en dat haar eigen kinderen betreuren dat ze haar naam niet kunnen dragen. Zij ervaart dat als een "naamdiefstal". (DOC 53 3145/002, blz. 59).

Mevrouw Lalieux beklemtoont dat het niet de bedoeling is de familienaam van de vader uit te gommen. Idealiter krijgt een kind de naam van de beide ouders. Er wordt naar gestreefd de dubbele afstamming duidelijk aan te geven. Het kan niet dat de voorstanders van de rechten van het kind worden afgezet tegen wie het hier niet mee eens is.

De heer Philippe Goffin (MR) verklaart dat dit wetsontwerp de meest duidelijke uiting is van vrijheid en gendergelijkheid, al gaat deze tekst nog niet ver genoeg.

De spreker haalt drie aspecten aan.

Internationaalrechtelijk heeft België engagementen aangegaan om meer gendergelijkheid te bewerkstelligen;

cette évolution vers l'égalité entre les hommes et les femmes. Il faut donc respecter les conventions internationales jusqu'au bout.

Deuxièmement, la jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l'Homme conduit elle aussi vers cette égalité.

Enfin, il s'agit de bon sens. Pourquoi y aurait-il une primauté de l'un par rapport à l'autre dans le cadre de la transmission du nom de famille? Aucun élément objectif ne peut convaincre qu'accorder cette égalité ne serait pas normal.

M. Goffin indique que le texte proposé laisse aussi le choix aux familles. L'orateur regrette le droit de veto maintenu au profit du père en cas de désaccord. L'avancée est néanmoins progressive et va déjà dans la bonne direction.

Mme Daphné Dumery (N-VA) considère que la transmission du nom du père est symbolique et permet à celui-ci de se sentir plus impliqué dans la famille. La discussion que devront avoir les couples concernant le nom à donner à l'enfant s'annonce compliquée. L'oratrice estime que la non-discrimination et l'égalité entre les femmes et les hommes ne justifient pas cette modification. Il ne faut pas oublier à quel point la question de la transmission du nom peut être sensible pour les pères.

La proposition de donner automatiquement le nom du père en cas d'absence de choix ou de désaccord lui paraît équilibrée.

Par ailleurs, l'oratrice est d'avis qu'il n'est pas nécessaire de rendre plus simple la procédure de changement de nom d'une personne. Le nom fait partie de l'identité d'une personne, la procédure de modification ne doit donc pas être simplifiée, elle doit seulement être correcte.

M. Raf Terwingen (CD&V) s'étonne d'avoir entendu que les officiers de l'état civil seraient demandeurs de cette législation. Il ne comprend pas, en outre, le plaidoyer pour que l'enfant sans filiation paternelle établie puisse recevoir aussi un deuxième nom pour éviter qu'il ne soit stigmatisé. Quel nom donner dans ce cas? Cette prétendue stigmatisation va pourtant découler automatiquement du projet de loi et de la liberté de choix qui sera laissée, certains enfants étant amenés à porter un nom et d'autres deux noms. Il faudrait dans

de internationale verdragen dienen dus onverkort te worden uitgevoerd.

Voorts valt ook in de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens het streven naar meer gendergelijkheid te ontwaren.

Tot slot is er het "gezond verstand": waarom zou in een gezin bij naamsoverdracht de ene ouder voorrang hebben op de andere? Geen enkel objectief element staft de stelling dat het niet normaal is die gelijkheid toe te staan.

Het lid wijst erop dat met deze tekst de gezinnen kunnen kiezen qua naamsoverdracht. Hij betreurt wel dat bij onenigheid tussen de ouders, de vader zich nog altijd kan verzetten tegen de overdracht van de naam van de moeder. Toch is nu al een betere oplossing uitgewerkt; het dossier gaat de goede kant op.

Mevrouw Daphné Dumery (N-VA) acht de overdracht van de familienaam van de vader een symbolische zaak, want op die manier voelt hij zich nauwer bij het gezinsleven betrokken. Het ziet er wel naar uit dat de toekomstige ouders geen makkelijke discussie zullen hebben omtrent de familienaam die ze hun kind zullen geven. Volgens de spreekster kan deze wetwijziging niet worden verantwoord met argumenten als non-discriminatie en gendergelijkheid. Er mag niet over het hoofd worden gezien hoezeer het aspect naamsoverdracht belangrijk kan zijn voor de vader.

Mevrouw Dumery kan zich wel vinden in het voorstel het kind automatisch de familienaam van de vader te geven indien er geen keuze wordt gemaakt, of indien de ouders het over de naamgeving niet eens zijn.

Tot slot acht de spreekster het niet nodig te voorzien in een makkelijker procedure om van familienaam te veranderen. Aangezien die naam een belangrijk onderdeel is van iemands identiteit, hoeft de procedure om van naam te veranderen niet te worden vereenvoudigd — het volstaat dat de bestaande procedure correct verloopt.

De heer Raf Terwingen (CD&V) is verbaasd als hij hoort dat de ambtenaren van de burgerlijke stand vragende partij zouden zijn om de bestaande wetgeving te veranderen. Voorts ziet hij niet in waarom ook een kind zonder vaststaande vaderlijke afstamming een dubbele naam zou moeten dragen, om te voorkomen dat het een stempel krijgt opgedrukt; welke tweede naam zou dat kind dan moeten krijgen? Die vermeende stigmatisering zal nochtans automatisch voortvloeien uit het wetsontwerp en uit de keuzevrijheid die zal worden

ce cas être conséquent et imposer par exemple les deux noms à tous.

Par ailleurs, si Mme Becq a en effet souligné l'urgence de la modification législative, elle a aussi pointé la difficulté de concilier une trop grande liberté de choix avec la clarté (DOC 53 3145/002, p. 58).

Enfin, s'il est correct d'affirmer que l'objectif d'égalité des femmes et des hommes ne peut justifier une prédominance d'un nom par rapport à l'autre, des éléments de sécurité juridique, de droit de filiation, de traditions et d'uniformité le peuvent. C'est pour ces raisons que le membre veut éviter une trop grande liberté de choix, quitte à être taxé de conservateur.

M. Koenraad Degroote (N-VA) craint qu'on vote une loi qui devra être rapidement corrigée ou sera impossible à exécuter en pratique. Les représentants de la "Vlaamse vereniging voor ambtenaren en beambten van de burgerlijke stand" (VLAVABBS) mettent l'accent sur la nécessité de mettre des règles concrètes sur les possibilités de choix et sur la manière dont le choix des parents est communiqué à l'officier de l'état civil, afin d'éviter des contestations.

Le projet ne dit rien non plus sur la manière dont doit être écrit le nom. Comment l'officier de l'état civil peut-il savoir de quels noms se compose un double nom?

Qu'advient-il des doubles noms qui existent déjà sous différentes formes?

Le projet exclut qu'à la génération suivante, des personnes portant un double nom puissent à nouveau choisir de donner un seul nom à leur enfant.

Par ailleurs, la VLAVABBS observe qu'il y a encore lieu d'adapter le projet de loi afin d'éviter la multiplication du nombre de noms en cas d'adoption simple. La situation visée à l'article 353-1, alinéa 3, du Code civil ne tient pas compte de l'hypothèse où tant l'adopté que les adoptants possèdent déjà un double nom, ce qui créé la possibilité de l'existence de noms triples ou quadruples. Il en va de même pour l'article 353-2, § 1^{er}, alinéa 2 du même Code (ajout du nom de l'adoptant en cas de nouvelle adoption). Le projet de loi ne permet

gelaten, aangezien sommige kinderen één naam zullen moeten dragen en andere twee namen. In dat geval is consequentie geboden en zou bijvoorbeeld iedereen twee namen moeten krijgen.

Overigens heeft mevrouw Becq weliswaar beklemtoond dat de wetswijziging urgent was, maar heeft zij ook aangestipt hoe moeilijk een te grote keuzevrijheid te verzoenen valt met duidelijkheid (DOC 53 3145/002, blz. 58).

Ten slotte moet erop worden gewezen dat, ofschoon het klopt dat het streven naar gelijkheid tussen vrouwen en mannen de predominantie van de ene naam ten opzichte van de andere geenszins kan rechtvaardigen, dat wel degelijk mogelijk is op grond van rechtszekerheid, afstammingsrecht, tradities en eenvormigheid. Om die redenen wil het lid een te grote keuzevrijheid voorkomen, zelfs al zou hij dan als conservatief worden bestempeld.

De heer Koenraad Degroote (N-VA) vreest dat een wet zal worden aangenomen die spoedig zal moeten worden verbeterd, of die in de praktijk niet uitvoerbaar zal zijn. De vertegenwoordigers van de Vlaamse vereniging voor ambtenaren en beambten van de burgerlijke stand (VLAVABBS) onderstrepen dat het noodzakelijk is concrete regels uit te vaardigen in verband met de keuzemogelijkheden en de manier waarop de keuze van de ouders ter kennis van de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt gebracht, teneinde betwistingen te voorkomen.

Het wetsontwerp bevat al evenmin enige bepaling over de verplichte schrijfwijze van de naam. Hoe kan de ambtenaar van de burgerlijke stand weten uit welke namen een dubbele naam bestaat?

Quid met de dubbele namen die al in verschillende vormen bestaan?

Het wetsontwerp sluit ook uit dat mensen die een dubbele naam dragen, er de volgende generatie opnieuw voor kunnen kiezen hun kind één enkele naam te geven.

Voorts merkt de VLAVABBS op dat het wetsontwerp nog moet worden bijgestuurd om bij gewone adoptie een uitbreiding van het aantal namen te voorkomen. De situatie als bedoeld in artikel 353-1, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek houdt geen rekening met de situatie waarbij zowel de geadopteerde als de adoptanten al een dubbele naam hebben, waardoor drievoudige of viervoudige namen kunnen ontstaan. Hetzelfde geldt voor artikel 353-2, § 1, tweede lid (toevoeging van de naam van de adoptant bij een nieuwe adoptie) van

pas non plus que le tribunal puisse décider du nom en cas de contestation de paternité.

L'orateur considère donc que ces différents aspects pratiques doivent être réglés par le projet de loi. Il faut prendre le temps nécessaire pour régler cette question avant d'adopter le projet de loi.

Mme Lieve Wierinck (Open Vld) rappelle que le comité d'avis a entendu un grand nombre de professeurs et d'acteurs concernés par le projet de loi. Une série de questions en sont ressorties, dont notamment la situation et le ressenti du père. Si, par le passé, la transmission du nom était pour le père importante symboliquement étant donné que c'est la mère qui porte l'enfant, il n'en va plus de même aujourd'hui. Les futurs pères sont très impliqués dès la grossesse de la mère. Le nom du père n'est pas l'unique lien qui le relie à son enfant, loin de là. Le fait d'être père est un rôle en soi. L'oratrice est donc d'avis que le couple doit pouvoir disposer du libre choix du nom qu'il veut donner à ses enfants.

Mme Zoé Genot (Ecolo-Groen) indique que ce ne sont pas les officiers de l'état civil qui demandent cette réforme mais bien la population qui se présente aux guichets de l'état civil.

Par rapport aux mères célibataires, c'est très important qu'elles aient la possibilité, comme les autres parents, d'accorder soit un soit deux noms à leur enfant.

Mme Genot se demande par ailleurs s'il ne faudrait pas parler de parents plutôt que de père et de mère, de façon à permettre aux futures "co-mères" — dont elle espère qu'elles pourront rapidement se retrouver dans le projet de filiation — de s'inscrire dans cette disposition.

2. Réponses de la ministre

Madame Annemie Turtelboom, ministre de la Justice, répond, par rapport à l'affirmation selon laquelle "la mère donne la vie, le père donne son nom", que cela relève d'une vision complètement dépassée en 2014. Certains professeurs défendent cette idée en arguant que cela correspond à un équilibre historique. Cela est fondamentalement en contradiction avec la vision sociétale de la ministre. Il faut oser s'attaquer aux discriminations historiques. C'est ainsi notamment que les femmes ont pu obtenir le droit de vote. Les opposants à ce droit se demandaient si une femme était capable de savoir pour qui voter. La ministre ressent encore certains de ces arguments dans le débat actuel. Certains se

netzelfde Wetboek. Al evenmin biedt het wetsontwerp de mogelijkheid voor de rechtbank om over de naam te beslissen ingeval het vaderschap wordt betwist.

De spreker vindt dan ook dat die diverse praktische aspecten met dit wetsontwerp moeten worden geregeld. Vóór de aanneming van het wetsontwerp moet de nodige tijd worden uitgetrokken om dat vraagstuk te regelen.

Mevrouw Lieve Wierinck (Open Vld) herinnert eraan dat het adviescomité tal van bij het wetsontwerp betrokken hoogleraren en actoren heeft gehoord. Daaruit zijn een aantal vragen naar voren gekomen, onder meer over de situatie van de vader en de wijze waarop hij de toestand ervaart. Terwijl de naamsoverdracht voor de vader in het verleden symbolisch belangrijk was aangezien de moeder het kind draagt, is dat thans niet langer het geval. Vaders in spe zijn heel nauw betrokken bij de zwangerschap van de moeder. De naam van de vader is niet het enige wat hem bindt met zijn kind, verre van. Vader zijn is een rol op zich. De spreekster vindt dus dat het koppel vrij moet kunnen kiezen welke naam het zijn kind geeft.

Mevrouw Zoé Genot (Ecolo-Groen) geeft aan dat het niet de ambtenaren van de burgerlijke stand zijn die deze hervorming vragen, maar wel de mensen die zich bij de loketten van de burgerlijke stand aanmelden.

Wat de alleenstaande moeders betreft, is het heel belangrijk dat zij, net als de andere ouders, de mogelijkheid hebben hun kind één dan wel twee namen te geven.

Mevrouw Genot vraagt zich bovendien af of men niet beter spreekt van ouders dan van vader en moeder, zodat de bepaling ook van toepassing is voor de toekomstige "meemoeders" — voor wie ze hoopt dat ze spoedig zullen worden opgenomen in de in uitzicht gestelde wet betreffende de afstamming.

2. Antwoorden van de minister

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, antwoordt dat het gezegde "de moeder schenkt het leven, de vader zijn naam" aan een visie beantwoordt die anno 2014 compleet achterhaald is. Sommige hoogleraren verdedigen die stelling en voeren aan dat dit de uitdrukking is van een historisch gegroeid evenwicht. Dat strookt hoegenaamd niet met het maatschappijbeeld van de minister. Historisch gegroeide discriminatie moet men durven aanpakken. Het is ook op die manier dat de vrouwen het stemrecht hebben verworven: de tegenstanders daarvan vroegen zich af of een vrouw wel in staat was een bewuste stemkeuze te maken. In dit debat hoort de minister die argumenten nog doorklinken: zo

demandent ainsi si les parents sont capables de choisir un nom de famille à leur enfant. S'ils sont capables de donner un prénom correct à leur enfant, sans hypothéquer ses chances futures dans la société, pourquoi ne pourraient-ils pas lui choisir un nom?

En outre, la Belgique est le seul pays parmi tous ses pays voisins à donner automatiquement le nom du père aux enfants des couples mariés, et ce, malgré le fait que la Cour européenne des Droits de l'Homme a dit que l'absence de choix et de possibilités de déroger à un nom était une discrimination. Si on imposait le nom du père suivi du nom de la mère comme certains le proposent, on serait aussi en contradiction avec cette jurisprudence européenne car on ne disposerait pas de possibilités de dérogation. Si la majorité des parents décident de continuer à donner le nom de famille du père car il sont attachés aux traditions ou pour toute autre raison, cela ne pose aucun problème à la ministre, dans la mesure où c'est le choix qu'ils ont décidé de faire. La ministre est d'avis qu'il faut faire confiance aux parents pour poser ce choix du nom de famille qu'ils veulent donner à leur enfant. Il est discriminatoire que la législation impose le nom du père. L'évolution du droit international est très claire.

La ministre cite, à l'appui de son argumentation, les instruments juridiques internationaux suivants:

1. La Convention sur l'élimination de toutes les formes de discrimination à l'égard des femmes, faite à New York le 18 décembre 1979 (approuvée par la loi du 11 mai 1983, *Moniteur belge* du 5 novembre 1985; entrée en vigueur le 3 septembre 1981).

La convention invite les États parties à assurer les mêmes droits personnels au mari et à la femme, y compris en ce qui concerne les choix du nom de familles, d'une profession et d'une occupation (art. 16, 1, g).

2. Résolutions, recommandations et autres instruments juridiques du Conseil de l'Europe.

a. Dans sa résolution 78/37 sur l'égalité des époux en droit civil, adoptée le 27 septembre 1978, le Comité des ministres exhorte les gouvernements des États membres à prendre les mesures nécessaires afin d'accorder aux deux époux des droits égaux en ce qui concerne l'attribution du nom de famille aux enfants nés de leur mariage, ou adoptés par eux et, pour ce faire, de suivre "par exemple" un des systèmes suivants:

stellen sommigen zich de vraag of de ouders in staat zijn een familienaam voor hun kind te kiezen; als ze in staat zijn hun kind een correcte voornaam te geven, waarmee het kind zijn maatschappelijke kansen niet gekortwiekt ziet, waarom zouden ze dan ook geen familienaam kunnen kiezen?

België is in vergelijking met al zijn buurlanden bovendien het enige land waar het kind van gehuwde koppels automatisch de naam van de vader krijgt, ofschoon volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, het niet kunnen kiezen of het niet kunnen afwijken van een naam, een vorm van ongelijke behandeling inhoudt. Als men de regel zou invoeren dat de naam van de vader moet worden gegeven, gevolgd door die van de moeder, zoals sommigen voorstellen, zou dat ook in tegenspraak zijn met die Europese rechtspraak, daar er geen afwijking mogelijk zou zijn. Als de meeste ouders beslissen om het kind de familienaam van de vader te geven omdat ze de traditie in ere willen houden of om welke reden ook, dan heeft de minister daar geen problemen mee, als dat de beslissing van de ouders is. Volgens de minister moet men vertrouwen stellen in de ouders, wat de keuze betreft van de familienaam die ze hun kind willen geven. Dat de wetgeving de naam van de vader oplegt, is discriminerend. De evolutie van het internationaal recht laat aan duidelijkheid niets te wensen over.

De minister ondersteunt haar betoog met de volgende internationale rechtsinstrumenten:

1. Het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, gedaan te New York op 18 december 1978 (goedgekeurd door de wet van 11 mei 1983, *B.S.*, 5 november 1985; in werking getreden op 3 september 1981).

Het Verdrag roept de Staten die partij zijn bij dit Verdrag op in familiebetrekkingen dezelfde persoonlijke rechten als echtgenoot en echtgenote, met inbegrip van het recht een achternaam, een beroep en een werkkring te kiezen, te verzekeren (art. 16, 1, g).

2. Resoluties, aanbevelingen en andere juridische instrumenten van de Raad van Europa.

a. In resolutie 78/37 over de civielrechtelijke gelijkheid van de echtgenoten, aangenomen op 27 september 1978, roept het Comité van ministers de regeringen van de lidstaten op maatregelen in overweging te nemen die erop gericht zijn beide echtgenoten gelijke rechten te verlenen inzake de overdracht van de familienaam aan de kinderen geboren uit hun huwelijk of door hen geadopteerd en daarbij "bijvoorbeeld" een van de volgende regelingen te volgen:

i. lorsque les parents n'ont pas de nom de famille commun:

— de permettre à l'enfant de prendre le nom de famille de celui des parents qui ne lui a pas été attribué par la loi;

— de permettre le choix, d'un commun accord par les parents, du nom de famille des enfants.

ii. lorsque les parents ont un nom de famille commun composé de l'addition de leurs noms de famille — que ce nom de famille ait été choisi par eux, ou qu'il leur ait été imposé par la loi — l'omission d'une partie du nom de famille composé ne doit pas entraîner de discrimination quant au choix du ou des noms de famille à omettre.

b. La Recommandation R85/2 du comité des ministres du 5 février 1985 relative à la protection juridique contre la discrimination fondée sur le sexe appelle également les États membres à promouvoir l'égalité entre les hommes et les femmes en garantissant aux hommes et aux femmes des droits et devoirs égaux en ce qui concerne le "nom de famille" (point 4, b.)

c. La Recommandation 1271 du 28 avril 1995 de l'Assemblée parlementaire recommande au Comité des ministres du Conseil de l'Europe de recenser ceux des États membres qui maintiennent des discriminations sexistes et leur demande de prendre les mesures appropriées en vue de favoriser une égalité stricte entre le père et la mère pour la transmission du nom aux enfants et de supprimer toute discrimination dans le régime juridique de l'attribution de nom entre enfant légitime et enfant naturel.

d. La Recommandation 1362 du 18 mars 1998 de l'Assemblée parlementaire à l'égard du Conseil des ministres en vue de demander aux États membres dans quel délai ils s'engageront à respecter le principe de non-discrimination.

e. Le "Livre blanc" sur les principes relatifs aux conséquences juridiques du lien de filiation, qui a été adopté lors de la 79^e réunion plénière du Comité européen de coopération juridique qui s'est tenue du 11 au 14 mai 2004, souligne que les États membres sont libres d'utiliser différents systèmes pour le choix du nom de famille, à la condition que cela n'entraîne pas de discriminations injustifiées à l'encontre d'un des parents (principe 27). Le Livre blanc appelle par ailleurs les États membres à envisager l'application de la résolution et des recommandations aux couples non mariés.

i. wanneer de ouders geen gemeenschappelijke familienaam hebben:

— voorzien in de mogelijkheid dat het kind de familienaam van de ouder kan aannemen die hem niet is toegekend bij wet;

— voorzien in een keuze van de familienaam van de kinderen door de ouders in onderlinge overeenstemming.

ii. wanneer de ouders een gemeenschappelijke familienaam dragen, samengesteld uit de samenvoeging van hun familienamen — ongeacht die naam gekozen is door hen of hun opgelegd is bij wet — mag de weglating van een deel van de samengestelde familienaam niet leiden tot discriminatie over de keuze van de weg te laten familienaam of familienamen.

b. Aanbeveling R85/2 van het Comité van ministers van 5 februari 1985 betreffende de juridische bescherming tegen gendergebonden discriminatie roept de lidstaten tevens op tot het bevorderen van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen door mannen en vrouwen gelijke rechten en plichten te waarborgen met betrekking tot de "familienaam" (pt. 4, b.).

c. Aanbeveling 1271 van 28 april 1995 van de Parlementaire Assemblee verzoekt het Comité van ministers een inventaris te maken van de lidstaten die gendergebonden discriminatie handhaven en hun te vragen gepaste maatregelen te nemen met het oog op het bevorderen van een strikte gelijkheid tussen de vader en de moeder met betrekking tot de naamsoverdracht op de kinderen, en het wegwerken van discriminaties tussen een wettige en natuurlijke kinderen inzake de toekenning van de naam.

d. Aanbeveling 1362 van 18 maart 1998 van de Parlementaire Assemblee ten aanzien van het Comité van ministers, teneinde de lidstaten te vragen binnen welke termijn zij er zich toe verbinden het non-discriminatiebeginsel na te leven.

e. In het "Verslag over de principes betreffende vaststelling en de juridische gevolgen van de afstammingslijn" (het Witboek), dat werd aangenomen op de 79^{ste} plenaire vergadering van het Europees Comité voor juridische samenwerking van 11 tot 14 mei 2004, wordt erop gewezen dat het de lidstaten vrij staat gebruik te maken van verschillende stelsels voor de keuze van de familienaam, op voorwaarde dat dit niet leidt tot onverantwoorde discriminatie ten aanzien van een van de ouders (principe 27). Voorts roept het Witboek de lidstaten op om de toepassing van de resolutie en van de aanbevelingen op ongehuwde koppels te overwegen.

f. Enfin, la Recommandation 1798 du 24 mai 2007 de l'Assemblée parlementaire souligne la persistance de discriminations à l'encontre des femmes dès lors que celles-ci n'ont pas, dans certains États membres, la possibilité de transmettre leur nom de famille à leurs enfants.

La recommandation émet le souhait que tous les États membres modifient toutes affaires cessantes leur législation en ce domaine, conformément aux recommandations déjà faites. L'Assemblée se prononce en faveur d'un nouveau protocole complémentaire à la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales (CEDH), qui consacre l'égalité entre homme et femme comme un droit fondamental de la personne humaine, qui prévaut sur toute disposition découlant d'un accord ou d'une convention de droit international privé ou applicable en vertu de celui-ci.

3. La Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales (CEDH) et le protocole additionnel n° 7 relatif à l'égalité de droits et de responsabilités de caractère civil des époux.

Dans l'arrêt *Burghartz*, la Cour européenne des droits de l'homme a estimé que bien que l'article 8 de cette Convention ne contienne pas de disposition explicite en matière de nom, en tant que moyen d'identification personnelle et de rattachement à une famille, le nom d'une personne n'en concerne pas moins la vie privée et familiale de celle-ci¹. Cette jurisprudence est confirmée par des arrêts plus récents².

La législation de l'Union européenne ne dit pas autre chose. Les discriminations entre les femmes et les hommes doivent disparaître, la commissaire Viviane Reding a d'ailleurs pris différentes mesures en ce sens.

Au cours des législatures précédentes, de nombreuses propositions de loi ont été déposées dans le but d'ancrer l'égalité entre hommes et femmes dans la transmission du nom à l'enfant.

Les six partis de la majorité ont décidé de déposer ce projet de loi. La ministre aurait, à titre personnel, été plus loin et imposé le double nom à tout le monde. Elle respecte cependant le fait que certaines personnes

¹ Cour des droits de l'homme, 22 février 1994, *Burghartz c. Suisse*, Série A, Vol. 280-B, pt. 24.

² Pour un aperçu, voir G. WILLEMS, "Chronique de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière de droit des personnes et des familles (2005-2008) — Première partie", R.T.D.F., 2/2010, p. 447 e.s.

f. Ten slotte wijst Aanbeveling 1798 van 24 mei 2007 van de Parlementaire Assemblée op het voortbestaan van discriminatie ten aanzien van vrouwen doordat zij in bepaalde lidstaten niet de mogelijkheid hebben hun familienaam over te dragen op hun kinderen.

In de aanbeveling wordt de wens uitgesproken dat alle lidstaten onverwijld hun wetgeving ter zake zouden wijzigen, overeenkomstig de reeds gedane aanbevelingen. De Assemblée is voorstander van een nieuw aanvullend protocol bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM), dat de gelijkheid tussen man en vrouw verankert als grondrecht van de menselijke persoon, dat primeert op enige bepaling afkomstig uit of toepasselijk krachtens een akkoord of overeenkomst van internationaal privaatrecht.

3. Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) en aanvullend protocol nr. 7 betreffende de gelijkheid van rechten en verantwoordelijkheden van civielrechtelijke aard van echtgenoten.

In het arrest *Burghartz* heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens geoordeeld dat hoewel artikel 8 van dat Verdrag niet uitdrukkelijk in een bepaling inzake de naam voorziet, de naam van een persoon niettemin zijn of haar privéleven en gezinsleven betreft, aangezien de naam een middel is tot identificatie van een persoon en een band met een gezin uitdrukt¹. Deze rechtspraak wordt bevestigd door recentere arresten².

De EU-wetgeving luidt niet anders. Genderdiscriminatie moet de wereld uit. EU-commissaris Viviane Reding heeft trouwens verschillende maatregelen in die zin genomen.

Tijdens de vorige regeerperioden zijn talrijke wetsvoorstellen ingediend teneinde bij de overdracht van de naam aan het kind de gendergelijkheid te verankeren.

De zes meerderheidspartijen hebben beslist om dit wetsontwerp in te dienen. Persoonlijk zou de minister nog verder zijn gegaan en zou zij voor iedereen de dubbele naam hebben opgelegd. Niettemin kan ze er

¹ Hof Mensenrechten, 22 februari 1994, *Burghartz v. Zwitserland*, Serie A, Vol. 280-B, pt. 24.

² Voor een overzicht, zie G. WILLEMS, "Chronique de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière de droit des personnes et des familles (2005-2008) — Première partie", R.T.D.F., 2/2010, blz. 447 ev.

attachent de l'importance aux valeurs et traditions et souhaitent maintenir le seul nom du père. C'est pour-quoi ce projet de loi donne le choix aux parents. Il allie progressisme, non discrimination et respect des valeurs et traditions.

Par ailleurs, la ministre répond à la remarque de Mme Genot sur l'inclusion des "co-mères" dans le projet de loi que ce n'est pas possible juridiquement, aucune loi n'ayant encore été votée sur le sujet. On doit travailler par rapport à la législation existante et la loi devra être adaptée le cas échéant.

La liberté de choix extrême pour laquelle on a opté donne lieu à des avis divergents dans la population. La ministre est cependant d'avis qu'il est nécessaire de trancher, après autant d'années de débat. Dans cette société, la lutte contre la discrimination est fondamentale. Ce projet de loi permet de faire disparaître cette discrimination historique entre les femmes et les hommes, tout en respectant le choix que feront les uns et les autres.

3. Répliques

M. Raf Terwingen (CD&V) précise à nouveau le point de vue de son groupe concernant ce projet de loi. Il est vrai que certains instruments relatifs aux droits de l'homme nous imposent d'agir sur le sujet, et le CD&V est tout à fait prêt à participer à cette action. Il est néanmoins d'avis que la solution réside en une possibilité de choisir le double nom, soit celui du père suivi par celui de la mère. En l'absence de choix, le nom du père est maintenu. Cela permet une sécurité juridique, une uniformité, une transparence et le maintien clair du lien de filiation pour les enfants. Toutes les possibilités laissées par le projet de loi risquent, à partir de la deuxième génération, de conduire à un important manque de transparence.

La ministre répond que la solution préconisée par M. Terwingen, soit celle du double nom (celui du père suivi de celui de la mère), ne répond pas à l'arrêt de la Cour européenne des Droits de l'Homme. En effet, elle ne permet pas assez de possibilités de dérogations. On doit laisser le choix aux parents.

Le projet de loi proposé constitue lui une bonne réponse contre la discrimination entre les femmes et les hommes, tout en tenant compte des choix individuels.

respect voor opbrengen dat bepaalde mensen vasthouden aan waarden en tradities, en dat zij bijgevolg alleen de naam van de vader willen overdragen. Daarom geeft dit wetsontwerp de ouders de keuze. Het gaat dan ook om een tekst die een progressieve visie, non-discriminatie én respect voor waarden en tradities bundelt.

In verband met het verzoek van mevrouw Genot om de in uitzicht gestelde wet ook voor de meemoeders te doen gelden, antwoordt de minister dat dit tot dusver juridisch onmogelijk is, omdat dit aspect nog niet bij wet wordt geregeld. Het is zaak te werken binnen het bestaande wettelijk kader, dat zo nodig moet worden aangepast.

De extreme keuzevrijheid waarvoor werd gekozen, heeft uiteenlopende reacties teweeggebracht onder de burgers. De minister is evenwel de mening toegedaan dat, na jarenlang debatteren, de knoop moet worden doorgehakt. In deze samenleving is de strijd tegen ongelijke behandeling fundamenteel. Dit wetsontwerp strekt ertoe een historisch gegroeide ongelijke behandeling tussen vrouwen en mannen weg te werken, waarbij gelijkertijd eenieders keuze wordt gerespecteerd.

3. Replieken

De heer Raf Terwingen (CD&V) schetst opnieuw het standpunt van de fractie waartoe hij behoort. Het klopt dat een aantal instrumenten betreffende de mensenrechten er ons toe nopen te handelen in deze aangelegenheid. De CD&V-fractie is ten volle bereid daartoe bij te dragen, al acht ze het raadzamer de ouders gewoon de mogelijkheid te bieden te kiezen voor een dubbele naam, te weten die van de vader gevolgd door die van de moeder. Maken zij geen keuze, dan gaat enkel de naam van de vader over op het kind. Aldus is er sprake van rechtszekerheid, eenvormigheid, transparantie en de instandhouding van een duidelijke afstammingsband wat de kinderen betreft. Alle andere mogelijkheden die het wetsontwerp biedt, dreigen vanaf de tweede generatie te leiden tot een onontwarbaar kluwen.

De minister werpt op dat de door de heer Terwingen voorgestelde oplossing, te weten de mogelijkheid te kiezen voor een dubbele naam (die zou bestaan uit de naam van de vader, gevolgd door die van de moeder), niet naar behoren ingaat op het arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Die oplossing biedt namelijk onvoldoende afwijkingsmogelijkheden. De keuze moet aan de ouders worden gelaten.

Het wetsontwerp bevat wél een afdoend antwoord op de ongelijke behandeling tussen vrouwen en mannen. Tegelijk respecteert deze tekst individuele keuzen.

Mme Sonja Becq (CD&V) avait compris de l'arrêt de la CEDH que la discrimination résidait en l'absence de possibilités de dérogation. Le projet de loi en l'état donne un droit de veto au père en l'absence d'accord des parents. C'est en ce sens qu'elle a l'impression que ce projet de loi ne supprime pas la discrimination. Pourquoi ne pas fixer automatiquement le double nom en cas de désaccord entre les parents? Cela supprimerait le droit de veto du père.

Mme Karine Lalieux (PS) propose d'avancer par petits pas, en adoptant le projet de loi sur la table. Celui-ci permet de mettre fin à la discrimination, tout en offrant la sécurité juridique nécessaire et en maintenant l'unicité de nom au sein de la fratrie. L'intervenante est d'accord avec l'avis de Mme Becq de fixer d'office le double nom en cas d'absence de choix, il faut cependant une majorité au sein de la commission pour opter pour cette solution.

M. Bert Schoofs (VB) précise qu'il ne cherche aucunement à mettre en place un traitement inégal pour les femmes et les hommes. Il a seulement dit que la nature avait fait des femmes et des hommes des êtres inégaux.

Par ailleurs, il ne voit pas de lien entre la discussion actuelle et le débat sur le droit de votes des femmes.

L'orateur a, en outre, des doutes concernant la capacité des parents à choisir un prénom correct à leurs enfants. Il cite des exemples de combinaisons de prénoms et noms ridicules que des parents ont donné à leurs enfants. La règle du double nom a parfois encore empiré les choses. L'orateur plaide pour une limitation des choix de prénoms. L'officier de l'état civil doit avoir son mot à dire pour éviter d'aboutir à des combinaisons absurdes.

L'enfant doit avoir le nom du père si la mère l'abandonne. L'enfant d'une mère célibataire doit recevoir le nom de sa mère. Si on veut laisser le choix à la famille, il faut alors donner le double nom et tous les enfants de la famille doivent avoir le même nom de famille. Mais il faut arrêter de donner un choix maximal permettant de faire n'importe quoi.

Mme Muriel Gerkens (Ecolo-Groen) est elle aussi en faveur du double nom comme solution par défaut et déposera d'ailleurs un amendement à ce propos.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) had menen te begrijpen dat, overeenkomstig het arrest van het EHRM, de ongelijke behandeling schuilt in het ontbreken van afwijkingsmogelijkheden. De thans voorliggende ontwerp tekst geeft de vader echter een vetorecht, zo de beide ouders het niet eens geraken. Als dusdanig lost het wetsontwerp volgens de spreker het discriminatieprobleem niet op. Waarom wordt niet automatisch een dubbele naam opgelegd in geval van onenigheid tussen de ouders? Dat zou een einde maken aan het vetorecht van de vader.

Mevrouw Karine Lalieux (PS) stelt voor stap voor stap te handelen, door eerst het ter bespreking voorliggende wetsontwerp aan te nemen. Op die manier wordt zowel de bestaande ongelijke behandeling weggewerkt, als de nodige rechtszekerheid gewaarborgd en de naamseenheid tussen broers en zussen gevrijwaard. De spreker is het eens met het voorstel van mevrouw Becq om ambtshalve de dubbele naam op te leggen zo de ouders geen keuze maken. Dat voorstel moet evenwel op de steun van een meerderheid van de commissieleden kunnen rekenen.

De heer Bert Schoofs (VB) preciseert dat hij hoege-naamd niet heeft gepleit voor een ongelijke behandeling van vrouwen en mannen. Hij heeft alleen gesteld dat de natuur ervoor heeft gezorgd dat mannen en vrouwen ongelijke wezens zijn.

Voorts ziet hij het verband niet tussen de hier gevoerde discussie en het debat over het vrouwenstemrecht.

Ook heeft de spreker zijn twijfels bij de bekwaamheid van de ouders een passende voornaam voor hun kind te kiezen; hij geeft voorbeelden van lachwekkende combinaties van voornamen en familienamen. De dubbele naamgeving aldaar heeft die gang van zaken soms nog erger gemaakt. De spreker pleit voor een inperking van de voornaamkeuzen. De ambtenaar van de burgerlijke stand moet kunnen optreden om absurde naamcombinaties te voorkomen.

Het kind moet de naam van zijn vader dragen, zo de moeder er afstand van doet. Het kind van een ongehuwde moeder moet de naam van zijn moeder krijgen. Wil men de ouders de keuze geven, dan moet er bij de keuze voor een dubbele naam voor worden gezorgd dat alle kinderen uit een zelfde gezin dezelfde naam dragen. Hoe dan ook is een maximale keuzevrijheid die het mogelijk maakt zowat alles te doen, voor de spreker uit den boze.

Ook *mevrouw Muriel Gerkens (Ecolo-Groen)* is voorstander van de dubbele naam als oplossing, als de ouders geen keuze maken. Ze zal trouwens een

En effet, la solution actuelle du projet de loi ne met pas fin à la discrimination en ce qu'elle impose le nom du père par défaut.

La ministre revient sur les commentaires faits par la "Vlaamse vereniging voor ambtenaren en beambten van de burgerlijke stand" (VLAVABBS). Des réponses à ces questions seront prévues par circulaire établie en collaboration avec les fonctionnaires.

M. Koenraad Degroote (N-VA) considère qu'il s'agit d'un mauvais projet de loi. En effet, il n'est pas normal d'annoncer déjà qu'une circulaire devra être établie.

En outre, le projet de loi ne prévoit aucune définition des différentes notions utilisées. Il ne dit rien sur la manière d'écrire les doubles noms ni sur le mode de déclaration de l'enfant. Les parents disposent d'un certain délai pour faire leur déclaration. Quel nom donner à l'enfant dans l'intervalle? Certains éléments techniques doivent encore être réglés. Si une fille portant un double nom décide plus tard d'avoir un enfant en tant que mère célibataire, pourra-t-elle décider de garder un seul de ces deux noms? Cela ne semble pas prévu. *Quid* d'une famille qui a déjà un enfant majeur et qui a encore un nouvel enfant par la suite? Va-t-il y avoir des inégalités au sein d'une même famille? Beaucoup de questions fondamentales restent en suspens et elles ne peuvent pas être résolues par circulaire.

La ministre répond que la circulaire permettra plus de flexibilité pour régler une série d'aspects pratiques.

Concernant la manière d'écrire les noms, la ministre précise qu'il n'y aura pas de trait d'union entre les deux noms de famille qui sont des noms séparés, et qui restent séparés d'une génération à l'autre.

Mme Sonja Becq (CD&V) rappelle que sa proposition de loi pose comme choix le nom du père, de sorte notamment que les traditions puissent être respectées, et, en l'absence de choix ou en cas de désaccord, le double nom. Cette proposition répond, selon elle, aussi aux souhaits de la CEDH.

La ministre indique que cette proposition n'apporte pas une solution à la discrimination entre les femmes et les hommes. Le premier choix reste le nom du père. Le second choix est le double nom, débutant par le nom du

amendement in die zin indienen. De thans in het wetsontwerp naar voren geschoven oplossing maakt immers geen einde aan de ongelijke behandeling, omdat de naam van de vader wordt opgelegd als de ouders geen keuze maken.

De minister komt terug op de commentaar van de Vlaamse vereniging voor ambtenaren en beambten van de burgerlijke stand (VLAVABBS). De antwoorden op de door die vereniging opgeworpen vragen zullen worden verschaft via een circulaire die in samenwerking met de ambtenaren zal worden opgesteld.

De heer Koenraad Degroote (N-VA) vindt dat deze tekst een slecht wetsontwerp is: het is immers niet normaal dat nu al wordt aangegeven dat een omzendbrief nodig zal zijn.

Bovendien worden in het wetsontwerp de diverse begrippen niet gedefinieerd. Er staat evenmin iets in over de schrijfwijze van de dubbele naam, noch over de wijze om het kind aan te geven. De ouders beschikken over enige tijd om hun aangifte te doen. Welke naam draagt het kind in de tussentijd? Bepaalde technische details moeten nog worden geregeld. Als een vrouw met een dubbele naam beslist om ongehuwd een kind te krijgen, kan ze dan beslissen een van haar twee namen door te geven? Daar lijkt niet in te zijn voorzien. *Quid* met een gezin met een meerderjarig kind, waar vervolgens nog een kindje bijkomt? Zullen er in een zelfde gezin uiteenlopende namen zijn? Veel fundamentele vragen blijven onbeantwoord, en die kunnen niet bij omzendbrief worden opgelost.

De minister antwoordt dat er met de omzendbrief meer soepelheid ontstaat om een reeks praktische aspecten te regelen.

Wat de schrijfwijze van de namen betreft, preciseert zij dat er geen koppelteken zal worden gezet tussen de twee familienamen, die afzonderlijke namen zijn. Van de ene generatie op de andere blijven die namen gescheiden.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) herinnert eraan dat men met haar wetsvoorstel kan kiezen tussen de naam van de vader (zodat de traditie kan worden gerespecteerd) en de dubbele naam (als de ouders geen keuze maken of het terzake oneens zijn). Ook het wetsvoorstel beantwoordt volgens het lid aan de wensen van het EVRM.

De minister antwoordt dat het wetsvoorstel geen oplossing biedt voor de genderongelijkheid, want de eerste keuze blijft de naam van de vader. De tweede keuze is de dubbele naam, te beginnen met de naam

père. Si cela permet en effet une possibilité de dérogation, cela maintient une discrimination pour la mère qui ne pourra jamais donner son seul nom à l'enfant. Seul le projet de loi supprime cette discrimination.

Mme Sonja Becq (CD&V) répond que c'est justement le droit de veto et ce consensus obligatoire entre les parents qui pose problème. Sa proposition, même si elle restreint les choix possibles, est moins discriminante pour la femme car elle propose le double nom par défaut. La femme peut toujours décider, en outre, de ne se marier qu'après avoir mis au monde un enfant qui porterait son nom.

M. Raf Terwingen (CD&V) précise qu'il faut distinguer, d'une part, le choix à faire par les parents — et le groupe CD&V propose de le limiter au nom du père ou au nom du père suivi du nom de la mère; et, d'autre part, la situation d'absence de consensus entre les parents: dans ce cas, on appliquerait d'office le double nom. La ministre pense que ces choix sont trop restrictifs.

Néanmoins, l'orateur est d'avis que l'option qu'il propose par défaut est plus progressive que l'option retenue par le projet de loi. En effet, dans ce cas, le nom de la mère fera automatiquement partie du nom de famille de l'enfant. Le projet de loi ne retient lui que le nom du père dans ce cas de figure.

Mme Muriel Gerken (Ecolo-Groen) soutient elle la possibilité de choix total. Par défaut, elle soutient le double nom. Il n'y a pas de raison, dans ce cas, de choisir un des parents au détriment de l'autre.

Reste la question de l'ordre des noms. Plutôt que de choisir le nom du père — pour des raisons historiques et de tradition —, ou d'autres possibilités appliquées dans d'autres pays comme l'ordre alphabétique notamment, M. Gerken propose que l'ordre des noms soit tiré au sort. C'est la seule manière de respecter une égalité absolue.

La ministre indique que les officiers de l'état civil ne sont pas du tout en faveur d'un tirage au sort de l'ordre des noms. Ils ne veulent pas avoir cette responsabilité.

van de vader. Daarmee bestaat er weliswaar een mogelijkheid om van de algemene regeling af te wijken, maar de ongelijke behandeling blijft behouden voor de moeder, want die zal nooit alleen haar naam aan het kind kunnen geven. Alleen in het wetsontwerp wordt die ongelijke behandeling weggewerkt.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) antwoordt dat precies dat vetorecht en die verplichte eensgezindheid tussen de ouders problemen kan veroorzaken. Zelfs al zijn in haar wetsvoorstel de mogelijke keuzes beperkt, toch is het minder discriminerend voor de vrouw, omdat als de ouders geen keuze maken of het terzake oneens zijn, die tekst de dubbele naam voorstelt. De vrouw kan daarenboven altijd nog beslissen om pas te trouwen na de geboorte van een kind dat haar naam zal dragen.

De heer Raf Terwingen (CD&V) preciseert dat men een onderscheid moet maken tussen enerzijds de keuze van de ouders — en de CD&V-fractie stelt voor die te beperken tot de naam van de vader of de naam van de vader gevolgd door die van de moeder —, en anderzijds de situatie waarbij de ouders het over de naam niet eens zijn: in dat geval zou automatisch de dubbele naam gelden. De minister denkt dat die keuzes te beperkend zijn.

De spreker is niettemin van mening dat de optie van de dubbele naam als de ouders geen keuze maken of het terzake oneens zijn, progressiever is dan die van het wetsontwerp. In dat geval zal de naam van de moeder immers automatisch deel uitmaken van de familienaam van het kind. In het wetsontwerp geldt in dat geval alleen de naam van de vader.

Mevrouw Muriel Gerken (Ecolo-Groen) is voorstander van een totale keuze. Als de ouders geen keuze maken of het terzake oneens zijn, moet volgens haar de dubbele naam gelden. Er is geen reden om in dat geval voor een van de ouders te kiezen, ten koste van de andere.

Voorts is er de volgorde van de namen. Veeleer dan te kiezen voor de naam van de vader (om historische redenen of gelet op de traditie) of voor andere mogelijkheden die in andere landen worden toegepast, zoals de alfabetisch volgorde, stelt de spreekster voor dat de volgorde van de namen wordt bepaald bij lottrekking. Dat is de enige manier om absolute gelijkheid in acht te nemen.

De minister geeft aan dat de ambtenaren van de burgerlijke stand inzake de volgorde van de namen helemaal geen voorstander zijn van lottrekking, ze willen die verantwoordelijkheid niet nemen.

Concernant la proposition du groupe CD&V, la ministre est d'avis que cela reste un système très fortement patriarcal. En effet, soit on donne le nom du père, soit les deux noms mais dans ce cas le nom de la mère ne pourra jamais être le premier nom. La ministre croit dans une liberté de choix totale. En cas de désaccord, le projet de loi a opté pour le système connu, sur demande notamment du groupe CD&V.

Mme Karine Lalieux (PS) rappelle que le gouvernement a pris l'option, dans ce projet de loi, de proposer le choix total aux parents. Il n'y a aucune exclusion de la mère dans ce projet.

Elle précise en outre être tout à fait en faveur du double nom comme solution par défaut, pour autant qu'une majorité se dégage pour aller vers cette option. Elle demande à nouveau à chaque groupe de se positionner par rapport au projet.

M. Renaat Landuyt (sp.a) est en faveur de ce projet de loi. La Belgique, en tant que société moderne, doit proposer le choix total aux parents et la solution par défaut devrait être le double nom.

La ministre rappelle qu'elle représente le gouvernement. Elle veut laisser la possibilité de choix total, qui permet l'égalité entre les femmes et les hommes. Elle souligne le fait qu'un homme apporte beaucoup plus que son nom à l'enfant. Ce projet de loi suit les autres pays modernes.

III. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Art. 1^{er}

Cet article contient la base constitutionnelle de compétence. Il ne donne lieu à aucune observation.

*
* *

L'article 1^{er} est adopté à l'unanimité.

Art. 2

Cet article remplace l'article 335 du Code civil par une disposition réglant l'attribution du nom conformément aux lignes de force présentées dans l'exposé introductif et au cours de la discussion générale.

Wat het wetsvoorstel van de CD&V-fractie betreft, vindt de minister het een heel patriarchale regeling. Men geeft immers ofwel de naam van de vader, ofwel beide namen, maar in dat geval zal de naam van de moeder nooit de eerste naam kunnen zijn. De minister is gewonnen voor volledige keuzevrijheid. Bij onenigheid is er in het wetsontwerp gekozen voor de bekende regeling, precies op verzoek van de CD&V-fractie.

Mevrouw Karine Lalieux (PS) herinnert eraan dat de regering met het wetsontwerp opteert voor totale keuzevrijheid van de ouders. De moeder wordt met het wetsontwerp helemaal niet uitgesloten.

Het lid is voorts een overtuigd voorstander van de dubbele naam als de ouders geen keuze maken of het terzake oneens, voor zover zich voor die optie een meerderheid aftekent. Zij vraagt opnieuw dat elke fractie over het wetsontwerp een standpunt zou innemen.

De heer Renaat Landuyt (sp.a) staat achter dit wetsontwerp. Als moderne samenleving moet België de ouders totale keuzevrijheid bieden; indien de ouders geen keuze maken of het terzake oneens zijn, moet de dubbele naam worden gegeven.

De minister herinnert eraan dat zij de regering vertegenwoordigt. Zij wil de totale keuzevrijheid mogelijk maken, zodat er gendergelijkheid kan zijn. Zij wijst er ook op dat een man veel meer aan het kind geeft dan zijn naam. Met dit wetsontwerp volgt België de andere moderne landen.

III. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 1

Dit artikel bevat de grondwettelijke bevoegdheidsgrondslag. Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

*
* *

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 2

Dit artikel vervangt artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek door een bepaling waarin de naamsbepaling wordt geregeld overeenkomstig de krachtlijnen die werden uiteengezet tijdens de inleidende uiteenzetting en de algemene bespreking.

Les questions et observations des membres concernant cet article sont d'ordre général (voir *infra* 1), ou tiennent à la question de l'attribution du nom en cas d'établissement simultané de la filiation (voir *infra* 2) ou encore se rapportent à la question de l'attribution du nom lorsque la filiation maternelle et la filiation paternelle sont établies successivement (voir *infra* 3).

1. Généralités

Mme Sonja Becq (CD&V) indique que l'implication du père vis-à-vis de son enfant passe aussi par le nom. Que faire de la situation d'une mère qui ferait appel à la responsabilité du père après une séparation, concernant notamment les droits de visite ou la contribution financière à l'éducation, et à laquelle celui-ci répondrait qu'il ne se sent pas impliqué car l'enfant ne porte pas son nom?

Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice, cite l'article 2 du projet qui prévoit notamment que l'enfant porte soit le nom de son père, soit le nom de sa mère, soit un des noms de son père et un des noms de sa mère, dans l'ordre qu'ils déterminent. En outre, le nom qui a été choisi s'impose aux enfants dont la filiation est ultérieurement établie à l'égard des mêmes père et mère. Cela est tout à fait logique.

La ministre est d'avis que des discussions familiales éventuelles pourront être résolues. La conception selon laquelle le nom serait une compensation pour le père est tout à fait archaïque. Elle n'est pas d'accord non plus avec une limitation du choix du prénom. Elle est d'avis qu'un père donne beaucoup plus à son enfant que son nom, et qu'il participe entièrement à l'éducation de l'enfant. La ministre respecte tous les choix, y compris celui qui serait fait en faveur du nom du père uniquement. Les parents sont capables de déterminer leur choix.

Mme Sonja Becq (Cd&V) réplique qu'elle ne parle pas d'une compensation pour le père mais bien du fait de se sentir responsable de l'enfant. C'est tout à fait différent.

M. Bert Schoofs (VB) défend son point de vue en faveur du droit que doit avoir l'officier de l'état civil de faire une vérification marginale par rapport à certains prénoms qui pourraient risquer de causer des problèmes sociaux pour les enfants les portant, dans leur vie et leur épanouissement futur.

Mme Daphné Dumery (N-VA) rappelle que beaucoup de personnes auditionnées par le comité d'avis pour l'émancipation sociale (DOC 53 3145/003) ont indiqué

De opmerkingen en vragen van de leden met betrekking tot dit artikel, zijn ofwel algemeen van aard (zie *infra* 1), ofwel houden zij verband met de kwestie van de naamsbepaling in geval van gelijktijdige vaststelling van de afstamming (zie *infra* 2), ofwel met de kwestie van de naamsbepaling in het geval de afstamming van moeders- en vaderszijde achtereenvolgens komen vast te staan (zie *infra* 3).

1. Algemeen

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) meent dat de naam tevens een aspect is van de betrokkenheid van de vader ten aanzien van zijn kind. Wat zal er gebeuren wanneer een moeder, nadat ze van de vader is gescheiden, appelleert aan diens verantwoordelijkheid, met name met betrekking tot het bezoekrecht of diens financiële bijdrage in de opvoedingskosten, en de vader alle betrokkenheid weigert omdat het kind zijn naam niet draagt?

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, verwijst naar artikel 2 van het wetsontwerp, dat met name bepaalt dat het kind de naam draagt "van de vader of de moeder, of één van hun namen in de volgorde door hen bepaald". Bovendien moet die naamkeuze ook gelden voor de kinderen van wie de afstamming ten aanzien van dezelfde vader en moeder op een later tijdstip wordt vastgesteld. Dat is niet meer dan logisch.

Volgens de minister kunnen eventuele familiale meningsverschillen worden opgelost. De opvatting dat de naam een compensatie is voor de vader, is volledig achterhaald. De minister gaat evenmin akkoord met een beperking van de keuze van de voornaam. Volgens haar geeft een vader aan zijn kind veel meer dan een naam en speelt hij een volwaardige rol bij de opvoeding van het kind. De minister respecteert de keuze van elkeen, ook van wie alleen voor de naam van de vader opteert. De ouders zijn in staat hun keuze te maken.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) repliceert dat zij het niet heeft over een compensatie voor de vader, maar wel over het zich verantwoordelijk voelen voor het kind. Dat is iets helemaal anders.

De heer Bert Schoofs (VB) verdedigt zijn standpunt in verband met het recht dat de ambtenaar van de burgerlijke stand moet hebben om secundair na te gaan of bepaalde voornamen voor de betrokken kinderen geen sociale problemen dreigen te veroorzaken, in hun leven en in hun toekomstige ontplooiing.

Mevrouw Daphné Dumery (N-VA) herinnert eraan dat veel sprekers tijdens de hoorzittingen van het adviescomité voor de maatschappelijke emancipatie (DOC

que ce projet de loi ne répondait pas à une nécessité sociétale. La ministre a indiqué respecter tous les choix des parents, y compris ceux qui optent pour le nom du père, notamment par attachement aux valeurs et traditions. Elle demande qu'un équilibre soit maintenu et que la ministre ne mette pas uniquement l'accent sur la liberté de choix.

La ministre répète que l'égalité entre les femmes et les hommes passe par une liberté de choix totale du nom de famille. Ce projet de loi est très important à cet égard car il permettra de supprimer une discrimination historique. Tous les choix doivent être respectés et le nom du père ne doit pas être automatiquement le premier choix. La ministre se dit tout à fait favorable, en outre, à une modification de la solution par défaut prévue dans le projet de loi en imposant la solution du double nom en cas de désaccord ou d'absence de choix.

M. Koenraad Degroote (N-VA) répète qu'il est opportun de faire précéder les dispositions de fond du projet de loi à l'examen par une disposition générale définissant un certain nombre de notions importantes, en particulier celle de "nom".

Mme Kristien Van Vaerenbergh, présidente, fait observer que la notion de "nom" apparaît effectivement dans les différentes dispositions proposées. À l'examen, il s'avère que cette même notion est employée dans plusieurs acceptions. Pour illustrer son propos, la membre renvoie à l'article 335, § 2, alinéa 2, proposé.

Premièrement (en cas de transmission du nom de la mère ou du père), on entend par "nom", le nom composé ou le double nom.

Deuxièmement (lorsque les deux parents souhaitent transmettre leur nom), on entend par "nom": une partie du nom composé.

La présidente demande si l'utilisation de la même notion dans deux sens différents ne risque pas d'être source de confusion.

Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice, reconferme deux principes de base du projet de loi: un enfant ne peut se voir attribuer qu'un seul nom se composant au maximum de deux parties et l'intention est qu'à l'avenir, seuls des doubles noms seront encore transmis. Toutes les dispositions du projet de loi doivent être lues à la lumière de ce principe. En agissant de la sorte, il ne peut subsister aucun doute quant à la manière dont la notion de "nom" doit être comprise dans les différentes dispositions légales en projet. Ainsi, la

53 3145/002) erop hebben gewezen dat dit wetsontwerp niet aan een maatschappelijke behoefte beantwoordt. De minister heeft aangegeven dat zij alle ouderkeuzes respecteert, ook die van degenen die kiezen voor de naam van de vader, met name omdat zij gehecht zijn aan waarden en tradities. Zij vraagt dat een evenwicht wordt behouden en dat de minister niet alleen de nadruk legt op keuzevrijheid.

De minister herhaalt dat de gelijkheid tussen vrouwen en mannen ook inhoudt dat de familienaam volledig vrij kan worden gekozen. Dit wetsontwerp is in dat opzicht heel belangrijk, omdat daarmee een historische discriminatie kan worden weggewerkt. Alle keuzes moeten worden gerespecteerd en de naam van de vader mag niet automatisch de eerste keuze zijn. De minister is bovendien een groot voorstander van een wijziging van de *default*-oplossing in het wetsontwerp door de dubbele naam op te leggen bij onenigheid of gebrek aan keuze.

De heer Koenraad Degroote (N-VA) herhaalt dat het aangewezen is om de inhoudelijke bepalingen van dit wetsontwerp te laten voorafgaan door een algemene bepaling waarin een aantal belangrijke begrippen, in het bijzonder het begrip "naam", worden gedefinieerd.

Mevrouw Kristien Van Vaerenbergh, voorzitter, merkt op dat er in de verschillende ontworpen bepalingen inderdaad sprake is van het begrip "naam". Bij nader inzien blijkt datzelfde begrip evenwel in verschillende betekenissen wordt gebruikt. De spreekster illustreert dit aan de hand van het tweede lid van het ontworpen artikel 335, § 2.

Ten eerste (wanneer ofwel de naam van moeder of vader wordt doorgegeven) wordt er onder "naam" begrepen: de samengestelde naam of dubbele naam.

Ten tweede (wanneer beide hun naam willen doorgeven) wordt er onder "naam" begrepen: een onderdeel van de samengestelde naam.

De voorzitter vraagt of het gebruik van dezelfde notie in twee verschillende betekenissen niet voor verwarring kan zorgen.

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, herbevestigt twee van de uitgangspunten van het wetsontwerp: een kind kan slechts een naam worden toegekend die maximaal uit twee onderdelen bestaat en het is ook de bedoeling dat in de toekomst alleen nog dubbele namen zullen worden doorgegeven. Alle bepalingen van het wetsontwerp moeten in het licht van dit beginsel worden gelezen. Doet men dat, dan kan er geen twijfel bestaan over hoe de notie "naam" in de verschillende ontworpen wetsbepalingen moet worden

notion de “nom” dans le membre de phrase “L’enfant dont la filiation paternelle et la filiation maternelle sont établies simultanément porte (...) le nom de son père” (article 335, § 1^{er}, alinéa 1^{er}, proposé) ne doit pas être comprise dans le sens où ce père, pour autant que celui-ci porterait un double nom, pourrait transmettre une partie de ce double nom. En l’occurrence, par “nom”, il faut entendre “double nom”. La ministre ajoute encore qu’il serait excessif de régler dans la loi même ce type d’aspects secondaires. Cela pourrait éventuellement se faire par le biais d’une circulaire.

Mme Kristien Van Vaerenberh, présidente, n’est pas convaincue par cette réponse et elle considère que la ministre fait erreur lorsqu’elle estime qu’une définition exacte de la notion de “nom” est une question de détail.

Mme Daphné Dumery (N-VA) se demande si le raisonnement de la ministre tiendra la route lorsque des procédures judiciaires seront engagées en cas de désaccord entre les parents sur le choix du nom. Faudra-t-il à chaque fois se référer à une circulaire?

M. Bert Schoofs (VB) se rallie à l’intervenante précédente et ajoute qu’une circulaire ne constitue pas, en principe, une source de droits et d’obligations, et qu’elle ne peut par conséquent pas être invoquée devant le juge au titre de source juridique. Cet aspect est fondamental dans le cadre de la question en débat.

Mme Sophie De Wit (N-VA) partage le point de vue de M. Schoofs.

Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice, réplique que ce type de contestations ne se résout pas au tribunal.

2. En ce qui concerne l’attribution du nom en cas d’établissement simultané de la filiation

Mme Sonja Becq (CD&V) demande des clarifications au sujet de la phrase “L’officier de l’état civil prend acte de ce choix [c.-à-d. du choix du patronyme]” (article 335, § 1^{er}, alinéa 2, proposé). Comment cela se passera-t-il dans la pratique? Le parent qui se présente seul en vue de la reconnaissance de son enfant devra-t-il produire un écrit sous seing privé actant l’accord de l’autre parent sur le nom de l’enfant, un acte notarié est-il au contraire nécessaire, ou cela peut-il se faire oralement? Mme Becq insiste sur l’importance de cette question pour les officiers de l’état civil qui devront appliquer cette loi.

begrepen. Zo mag men het begrip “naam” in de zinsnede “het kind wiens (...) afstamming van vaderszijde en van moederszijde tegelijkertijd komen vast te staan, draagt de naam van de vader” (ontworpen artikel 335, § 1, eerste lid) niet begrijpen in de zin dat die vader, voor zover die een dubbele naam zou hebben, een onderdeel van die dubbele naam zou kunnen doorgeven. “Naam” betekent hier “dubbele naam”. De minister voegt hier nog aan toe dat het overdreven zou zijn om dergelijke minder belangrijke aspecten in de wet zelf te regelen. Dat zou eventueel kunnen in het kader van een omzendbrief.

Mevrouw Kristien Van Vaerenberh, voorzitter, is niet overtuigd door dit antwoord en is van oordeel dat de minister zich vergist wanneer zij meent dat een exacte omschrijving van het begrip “naam” een detailkwestie zou zijn.

Mevrouw Daphné Dumery (N-VA) vraagt zich af of de redenering van de minister kan standhouden wanneer er gerechtelijke procedures zullen worden gevoerd in dossiers waarin er tussen de ouders onenigheid over de naamsbepaling ontstaan is. Zal men dan telkens moeten terugvallen op een omzendbrief?

De heer Bert Schoofs (VB) sluit zich aan de bij de vorige spreekster en voegt hier nog aan toe dat een omzendbrief in beginsel geen bron van rechten en verplichtingen vormt en derhalve ook niet voor de rechter kan worden ingeroepen als rechtsbron. Dit is fundamenteel in het licht van de voorliggende kwestie.

Mevrouw Sophie De Wit (N-VA) valt het standpunt van de heer Schoofs bij.

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, repliceert dat dergelijke betwistingen niet voor de rechtbank worden opgelost.

2. Met betrekking tot de naamsbepaling in geval van gelijktijdige vaststelling van de afstamming

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) wenst verduidelijking over de zin “De ambtenaar van de burgerlijke stand neemt akte van deze keuze [i.e. de naamkeuze]” (ontworpen artikel 335, § 1, tweede lid). Hoe zal dat in de praktijk verlopen? Zal de ouder die zich alleen aanbiedt met het oog op de erkenning van zijn kind, een onderhandse akte moeten voorleggen waarin de instemming van de andere ouder met betrekking tot de naam is geacteerd, of is er integendeel een notariële akte nodig, of kan het mondeling? Mevrouw Becq benadrukt het belang van deze kwestie voor de ambtenaren van de burgerlijke stand die deze wet zullen moeten toepassen.

M. Koenraad Degroote (N-VA) se rallie à cette question.

Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice, répond que cela sera réglé dans une circulaire ministérielle, qui confèrera la souplesse nécessaire. Il est d'ailleurs ressorti d'une concertation avec les officiers de l'état civil qu'ils sont favorables à cette manière de procéder.

La ministre dément que le choix doit être fixé dans un acte notarié. Elle estime d'ailleurs qu'il faut faire preuve, comme aujourd'hui, de la souplesse nécessaire.

Mme Sonja Becq (CD&V) n'est pas satisfaite de cette réponse. Il ressort de l'exposé du président de la *Vlaamse vereniging voor ambtenaren en beampten van de burgerlijke stand (VLAVABBS, DOC 53 3145/002 p. 40)* que cette association demande des "règles concrètes (...) sur la manière dont le choix des parents est communiqué à l'officier de l'état civil (acte du ou des déclarant(s), déclaration commune, signature d'un document séparé, ...). (...) Cette clarification de la réglementation favorise la sécurité juridique et prévient les contestations futures". La VLAVABBS estime par ailleurs que les modalités d'établissement du choix ou du non-choix du nom de famille doivent être ancrées dans la loi (*idem*, p. 41). Cela va tout de même de soi?

L'intervenante attire ensuite l'attention sur le fait que la réglementation proposée par le gouvernement peut générer dix combinaisons différentes à la deuxième génération (voir à ce propos l'exposé du 8 janvier 2014 du professeur Senaeve devant le comité d'avis pour l'émancipation sociale, DOC 53 3145/002, p. 5-6). Comment l'officier de l'état civil pourra-t-il vérifier la justesse du choix effectué? Soit dit en passant, elle souligne aussi que cette grande possibilité de choix ne facilitera certainement pas l'établissement de la filiation sur la base des noms. Elle demande ensuite si l'officier de l'état civil renverra explicitement à la possibilité de choix et mentionnera explicitement quel sera le nom en cas de désaccord ou d'absence de choix. Elle pense que ce serait logique.

M. Koenraad Degroote (N-VA) souscrit à l'argumentation de l'intervenante précédente et souligne qu'il s'indique de ne pas régler une telle question dans une circulaire. Il est de la plus haute importance que la loi soit claire en elle-même sur le point de la preuve du choix effectué.

Répondant à la question de Mme Becq concernant le renvoi explicite à l'éventail de choix et à la détermination du nom en cas de désaccord ou en l'absence de

De heer Koenraad Degroote (N-VA) sluit zich aan bij deze vraag.

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, antwoordt dat een en ander nader zal worden bepaald in een ministeriële omzendbrief, wat de nodige soepelheid moet bieden. De ambtenaren van de burgerlijke stand zijn trouwens voorstander van deze werkwijze, zo is gebleken uit overleg met hen.

De minister ontkent dat de keuze moet worden vastgelegd in een notariële akte. Overigens is zij van oordeel dat er, zoals vandaag, de nodige soepelheid aan de dag moet worden gelegd.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) is niet tevreden met dit antwoord. Uit de uiteenzetting van de voorzitter van de Vlaamse vereniging voor ambtenaren en beampten van de burgerlijke stand (VLAVABBS, DOC 53 3145/002 blz. 40) blijkt dat deze vereniging vraagt om "klare regels (...) over de manier waarop de keuze van de ouders aan de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt kenbaar gemaakt (aangevers, akte, gemeenschappelijke verklaring, los gehandtekd document...). Deze duidelijke regelgeving bevordert de rechtszekerheid en voorkomt betwistingen". Voorts vindt VLAVABBS dat de wijze waarop de keuze of de niet-keuze van de familienaam wettelijk moet worden verankerd (*idem*, blz. 41). Dat spreekt toch voor zich?

Voorts vestigt zij er de aandacht op dat de door de regering voorgestelde regeling tot tien verschillende combinaties in de tweede generatie kan leiden (zie daarover professor Senaeve in zijn betoog van 8 januari 2014 voor het adviescomité voor de maatschappelijke emancipatie, DOC 53 3145/002, blz. 5-6). Hoe zal de ambtenaar van de burgerlijke stand de juistheid van de gemaakte keuze kunnen nagaan? Terzijde wijst zij er ook op dat deze grote keuzemogelijkheid de vaststelling van afstamming aan de hand van namen zeker niet zal vergemakkelijken. Voorts vraagt zij of de ambtenaar van de burgerlijke stand uitdrukkelijk naar de keuzemogelijkheid zal verwijzen en uitdrukkelijk zal vermelden welke de naam zal zijn in geval van onenigheid of ontstentenis van keuze. Zij denkt dat dit logisch is.

De heer Koenraad Degroote (N-VA) onderschrijft het betoog van de vorige sprekerster en benadrukt dat het aangewezen is om een dergelijke kwestie niet te laten bepalen bij omzendbrief. Het is van het grootste belang dat de wet zelf duidelijk is wat het punt van het bewijs van de gemaakte keuze betreft.

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, beantwoordt de vraag van mevrouw Becq in verband met de uitdrukkelijke verwijzing naar keuzemogelijkheden

choix, *Mme Annemie Turtelboom*, ministre de la Justice, précise qu'il lui semble évident que l'officier cite toutes ces possibilités.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) ajoute qu'il ne faut pas non plus oublier les règles de droit commun relatives à l'autorité parentale. Celles-ci impliquent entre autres qu'en l'absence d'un des parents, l'autre est réputé pouvoir agir pour le parent absent. Ce parent absent est alors supposé consentir aux actes accomplis par l'autre parent. *Mme Van Cauter* estime que ce raisonnement pourrait également être suivi lorsque le nom que les parents ont choisi est communiqué à l'officier de l'état civil. Une éventuelle circulaire qui rappellerait ces principes n'aura donc certainement pas la prétention d'être une source du droit (cf. l'observation formulée à ce propos par *M. Schoofs*).

Mme Muriel Gerkens (Ecolo-Groen) présente un amendement (n° 4 - DOC 53 3145/003), qui tend, ainsi qu'il a été indiqué ci-dessus, à remplacer l'article 335, § 1^{er} et 2, proposé, par un système dans lequel la logique de la liberté de choix est poussée jusqu'au bout. Il est proposé, en particulier, en cas de désaccord ou en l'absence de choix d'un nom, d'attribuer un double nom. Les composantes — le premier nom de la mère et le premier nom du père — seront accolées dans l'ordre défini par tirage au sort par l'officier de l'état civil. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

M. Philippe Goffin (MR) et consorts présentent ensuite un amendement (n°5 - DOC 53 3145/003), qui tend également à modifier fondamentalement la détermination du nom en cas de désaccord. Les auteurs considèrent que contrairement à ce qui était prévu initialement, il ne faut pas privilégier le nom du père, mais bien le double nom, composé d'abord du nom du père. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Mme Karine Lalieux (PS) se réjouit de la modification proposée, qui ne fera que renforcer la tendance à davantage d'égalité entre les sexes en ce qui concerne l'attribution de noms.

Mme Daphné Dumery (N-VA) fustige ce changement d'attitude. Précédemment, au cours de la discussion, les partis de la majorité étaient favorables au régime initial et, subitement, ils proposent un régime diamétralement opposé au premier. Est-ce réellement le souhait

en de naamsbepaling in geval van onenigheid of geen keuze. Het lijkt haar vanzelfsprekend dat de ambtenaar dit alles uitdrukkelijk aanhaalt.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) voegt hieraan toe dat men ook de gemeenrechtelijke regels met betrekking tot het ouderlijk gezag niet uit het oog mag verliezen. Die houden onder meer in dat een van de ouders, bij afwezigheid van de andere, geacht wordt te kunnen optreden voor de afwezige ouder. Van die afwezige ouder wordt dan verondersteld dat hij instemt met de handelingen die de andere ouder heeft gesteld. *Mevrouw Van Cauter* meent dat deze redenering ook zou kunnen worden toegepast bij het kenbaar maken aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de naamkeuze die de ouders maken. Een eventuele omzendbrief die deze beginselen in herinnering zou brengen, zal dus zeker niet de pretentie hebben een rechtsbron te zijn (cf. dienaangaande opmerking van de heer *Schoofs*).

Mevrouw Muriel Gerkens (Ecolo-Groen) dient een amendement nr. 4 (DOC 53 3145/003) in teneinde, zoals eerder aangehaald, het ontworpen artikel 335, § 1 en 2 te vervangen door een regeling waarin de logica van de keuzevrijheid wordt doorgetrokken. In het bijzonder wordt voorgesteld om, in geval van onenigheid over of afwezigheid van een naamskeuze, een dubbele naam toe te kennen. De volgorde van de onderdelen — de eerste naam van de moeder en de eerste naam van de vader — zal bij loting worden bepaald door de ambtenaar van de burgerlijke stand. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

De heer Philippe Goffin (MR) c.s. dient vervolgens een amendement nr. 5 (DOC 53 3145/003) in dat er eveneens toe strekt de naamsbepaling in geval van onenigheid grondig te wijzigen. De indieners zijn van oordeel dat, anders dan oorspronkelijk werd bepaald, niet de naam van de vader dan de voorkeur moet krijgen, maar de dubbele naam, met voorrang voor de naam van de vader. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Mevrouw Karine Lalieux (PS) is verheugd over deze voorgestelde wijziging die de tendens naar meer gelijkheid tussen beide geslachten op het vlak van de toekenning van namen alleen maar versterkt.

Mevrouw Daphné Dumery (N-VA) hekelt deze gewijzigde houding. Eerder tijdens de bespreking waren alle meerderheidspartijen voorstander van de oorspronkelijke regeling en plots stellen zij een regeling voor die diametraal tegenovergesteld is aan de eerste. Is

du gouvernement? S'il en est ainsi, tout porte à croire que le gouvernement tourne tout simplement casaque.

Elle relève aussi incidemment que la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme exige que le nom de la mère puisse être transmis: le régime prévu initialement y était donc déjà conforme. Cela ne justifiait en tout cas pas de modifier le point de départ du régime (l'attribution du nom du père en cas de désaccord ou en cas d'absence de choix).

Mme Sonja Becq (CD&V) nie que son parti ait changé son fusil d'épaule. Elle admet cependant que la modification proposée par son parti ne prévoyait qu'un choix limité, qui répondait également à la jurisprudence européenne exigeant que le nom de la mère puisse également être transmis. La modification proposée par l'amendement n'y est pas contraire.

Mme Karine Lalieux (PS) indique que la modification proposée découle d'un des avantages de la procédure parlementaire. Elle permet aux députés, lorsqu'ils ne partagent pas l'avis du gouvernement et trouvent une majorité de collègues pour les soutenir, d'imposer un autre choix au pouvoir exécutif. N'est-ce pas également l'objectif poursuivi par le parti de Mme Dumery lorsqu'il présente des amendements? Quant au fond, elle souligne du reste que la liberté de choix des parents demeure garantie à tout moment.

M. Christian Brotcorne (cdH) considère également que l'amendement n° 5 prouve que le parlement et le gouvernement peuvent avoir des vues divergentes et que, dans ce cas, le gouvernement doit prendre en compte les options retenues par le législateur. C'est une bonne chose, à ses yeux. Il défend, lui aussi, le changement de cap proposé. L'inconvénient du régime initialement proposé était que la majorité des enfants naissant après l'entrée en vigueur de la loi ne porteraient probablement pas de double nom de famille. Il en ira autrement en application du régime proposé par l'amendement n° 5. L'amendement est donc très certainement "émancipateur" et logique à la lumière de l'objectif poursuivi par le projet de loi.

M. Philippe Goffin (MR) souscrit au point de vue de l'intervenant précédent.

M. Renaat Landuyt (sp.a.) défend le choix effectué. Tout le monde regarde maintenant dans la même direction. L'intervenant estime néanmoins que la modification

dit véritablement en overeenstemming met wat de regering wenst? Als dat zo is, dan lijkt het er sterk op dat de regering gewoon haar huik naar de wind hangt.

Terzijde stipt zij ook aan dat de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vereist dat de naam van de moeder kan worden doorgegeven: de oorspronkelijk voorziene regeling was hiermee dus al in overeenstemming. Daarvoor hoefde men alleszins het uitgangspunt van de regeling (het toekennen van de naam van de vader in geval van onenigheid of afwezigheid van keuze) niet te wijzigen.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) ontkent dat haar partij het geweer van schouder heeft veranderd. Zij geeft wel toe dat de door haar partij voorgestelde wijziging slechts in een beperkte keuzemogelijkheid voorzag die tegelijk tegemoetkwam aan de Europese rechtspraak die vereist dat ook de naam van de moeder kan worden doorgegeven. De door het amendement voorgestelde wijziging staat hier niet haaks op.

Mevrouw Karine Lalieux (PS) stipt aan dat de voorgestelde wijziging een van de voordelen is van de parlementaire procedure. Die laat toe dat de volksvertegenwoordigers, in de mate dat zij met de regering van mening verschillen en een meerderheid van collega's vinden die zich achter hen schaart, de uitvoerende macht een andere keuze kunnen opleggen. Dat is toch ook de bedoeling van de partij van mevrouw Dumery wanneer zij amendementen op wetsontwerpen indient? Overigens en ten gronde benadrukt zij dat de keuzevrijheid van de ouders te allen tijde gewaarborgd blijft.

De heer Christian Brotcorne (cdH) is eveneens van oordeel dat het amendement nr. 5 bewijst dat het mogelijk is dat het Parlement en de regering van mening kunnen verschillen en dat de regering dan rekening moet houden met de opties die de wetgever neemt. Hij vindt dat een goede zaak. Ook hij is voorstander van de voorgestelde koerswijziging. De oorspronkelijk ontworpen regeling had als nadeel dat waarschijnlijk de meerderheid van de kinderen die zullen geboren worden na de inwerkingtreding van de wet geen dubbele achternaam zou hebben. Met de regeling die wordt voorgesteld door amendement nr. 5 zal dat anders zijn. De strekking van het amendement is dus zeer zeker "emancipatorisch" en logisch in het licht van het vooropgestelde doel van het wetsontwerp.

De heer Philippe Goffin (MR) onderschrijft het standpunt van de vorige spreker.

De heer Renaat Landuyt (sp.a.) verdedigt de gemaakte keuze. Alle neuzen staan nu in dezelfde richting. De spreker denkt wel dat de voorgestelde wijziging niet

proposée n'est pas tout à fait au point. Il souligne que la réglementation posera des problèmes pratiques lorsqu'au moins un des parents porte déjà un double nom. Ce double nom sera-t-il alors transmis intégralement aux enfants? Cela serait contraire à l'esprit des dispositions proposées qui, comme l'a déjà confirmé la ministre, visent à ce que les nouveaux noms soient composés de deux éléments au maximum.

Sur ce, *Mme Karine Lalieux (PS) et consorts* présentent un amendement (n° 7, DOC 53 3145/003) tendant à remplacer l'amendement n° 5. Il y est proposé, dans l'hypothèse évoquée par M. Landuyt, de ne donner que le premier nom du nom composé à l'enfant.

Mme Kristien Van Vaerenbergh, présidente, répète l'observation formulée sous "1. Généralités" en ce qui concerne la confusion qui peut être liée à la notion de "nom". À la lumière de la modification proposée par l'amendement n° 7, où la notion de "double nom" est également utilisée, elle n'est certainement pas convaincue par la réponse de la ministre, qui estime qu'aucun problème ne peut se poser.

M. Renaat Landuyt (sp.a.) se rallie au point de vue de la ministre. Ce n'est que dans les dispositions où la signification de la notion de "nom" n'est pas claire (nom composé ou élément d'un nom composé) qu'il est renvoyé explicitement au "double nom". C'est le cas dans le remplacement proposé de la deuxième phrase de l'article 335, § 1^{er}, alinéa 2, proposé.

3. En ce qui concerne la détermination du nom au cas où les filiations maternelle et paternelle sont établies successivement (§ 3)

M. Christian Brotcorne (cdH) et consorts présentent un amendement n° 1 (DOC 53 3145/003) tendant à corriger la ponctuation du texte français de l'article 335, § 3, alinéa 2, première phrase, proposé. Cela permet de faire apparaître clairement qu'au cas où les filiations maternelle et paternelle sont établies successivement, la déclaration de changement du nom peut être faite par un seul des deux parents si l'autre est décédé.

L'amendement tend également à formuler plus précisément l'alinéa 3 proposé. Les auteurs estiment que le texte de loi ne prévoit pas clairement à quel moment commence à courir le délai dans lequel la déclaration de changement de nom doit être faite. Pour le reste, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

volledig op punt staat. Hij wijst erop dat de regeling voor praktische problemen zal zorgen in de gevallen waarin minstens een van beide ouders al een dubbele naam heeft. Gaat die dubbele naam dan integraal over op de kinderen? Dat zou ingaan tegen de geest van de ontworpen bepalingen die, zoals eerder bevestigd door de minister, erop gericht zijn om de nieuwe namen maximaal uit twee onderdelen te laten bestaan.

Mevrouw Karine Lalieux (PS) c.s. dient daarop een amendement nr. 7 (DOC 53 3145/003) tot vervanging van amendement nr. 5 in. Er wordt voorgesteld om in de door de heer Landuyt aangehaalde hypothese slechts de eerste naam van de samengestelde naam toe te kennen aan het kind.

Mevrouw Kristien Van Vaerenbergh, voorzitter, herhaalt de onder "1. Algemeen" gemaakte opmerking omtrent eventuele verwarring over het begrip "naam". Zeker in het licht van de door amendement nr. 7 voorgestelde wijziging, waar ook het begrip "dubbele naam" wordt gebruikt, is zij niet overtuigd door het antwoord van de minister die van oordeel is dat er zich geen problemen kunnen voordoen.

De heer Renaat Landuyt (sp.a.) treedt het standpunt van de minister bij. Het is slechts in de bepalingen waarin het onduidelijk kan zijn wat er onder "naam" begrepen is (samengestelde naam of onderdeel van een samengestelde naam), dat er uitdrukkelijk wordt verwezen naar de "dubbele naam". Dat is het geval in de voorgestelde vervanging van de tweede zin van het ontworpen artikel 335, § 1, tweede lid.

3. Met betrekking tot de naamsbepaling in het geval de afstamming van moeders- en vaderszijde achtereenvolgens komen vast te staan (§ 3)

De heer Christian Brotcorne (cdH) c.s. dient amendement nr. 1 (DOC 53 3145/003) in om de interpunctie in de Franse tekst van het ontworpen artikel 335, § 3, tweede lid, eerste zin, te verbeteren. Daardoor moet het duidelijk worden dat, in het geval dat de afstamming langs moeders- en vaderszijde achtereenvolgens worden vastgesteld, de verklaring tot naamsverandering door een van beide ouders kan worden afgelegd als de andere overleden is.

Het amendement strekt er ook toe om het ontworpen derde lid preciezer te verwoorden. De indieners zijn van oordeel dat de wettekst niet duidelijk bepaalt op welk ogenblik de termijn waarbinnen de verklaring tot naamsverandering moet worden afgelegd, begint te lopen. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice, souscrit à la portée de l'amendement. Elle estime cependant qu'en ce qui concerne le deuxième point (début du délai), il faut également tenir compte de l'hypothèse d'une décision judiciaire établissant la filiation maternelle (voir, à cet égard, l'article 314 du Code civil). La modification proposée mentionne uniquement la décision d'établissement de la filiation paternelle.

M. Christian Brotcorne (cdH) et consorts présentent ensuite l'amendement n° 6 (DOC 53 3145/003) tendant à modifier l'amendement n° 1 afin qu'il soit tenu compte de la remarque de la ministre.

M. Brotcorne et consorts présentent également l'amendement n° 2 (DOC 53 3145/003) tendant à insérer un nouvel alinéa entre les alinéas 3 et 4 de l'article 335, § 3, proposé. Les auteurs souhaitent ainsi tenir compte des cas où la filiation de l'enfant est modifiée à la suite d'une contestation de paternité. *M. Brotcorne* attire l'attention sur le fait que l'article proposé ne règle pas cette hypothèse. Dans ces cas, il doit être prévu que l'enfant ne portera plus le nom de l'homme dont la paternité a été contestée valablement. Pour le reste, il est renvoyé à la justification de l'amendement.

Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice, n'a aucune objection contre le principe sur lequel repose la modification proposée. Elle souligne néanmoins que la solution proposée — une déclaration commune par le "nouveau" père et la mère — peut avoir pour conséquence que l'enfant ne portera temporairement aucun nom; ce sera le cas si l'enfant portait uniquement le nom de l'homme dont la paternité a été valablement contestée. La ministre suggère que cette situation pourrait être évitée en confiant au juge le soin de déterminer le nom de cet enfant.

Mme Kristien Van Vaerenbergh, présidente, souligne qu'il n'a pas été tenu compte de l'hypothèse dans laquelle ce n'est pas la reconnaissance de la paternité, mais celle de la maternité qui est contestée, comme le prévoit l'article 330 du Code civil. Elle considère qu'il conviendrait d'adapter l'amendement sur ce point.

M. Christian Brotcorne (cdH) comprend la préoccupation de la ministre mais il rétorque que la solution qu'elle propose méconnaît la liberté de choix des parents consacrée par le projet de loi: c'est en effet le

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, gaat akkoord met de strekking van het amendement. Zij meent wel dat, wat het tweede punt (beginpunt van de termijn) betreft, er ook rekening moet gehouden worden met de hypothese van een rechterlijke beslissing die de afstamming langs moederszijde vaststelt (zie in dat verband artikel 314 van het Burgerlijk Wetboek). In de voorgestelde wijziging wordt alleen de beslissing tot vaststelling van de afstamming langs vaderszijde vermeld.

Daarop dient *de heer Christian Brotcorne (cdH) c.s.* amendement nr. 6 (DOC 53 3145/003) tot wijziging van amendement nr. 1 in. Het beoogt rekening te houden met de opmerking van de minister.

De heer Brotcorne c.s. dient eveneens amendement nr. 2 (DOC 53 3145/003) in waarmee hij beoogt in het ontworpen artikel 335, § 3, een nieuw lid in te voegen tussen het derde en het vierde lid. Daarmee willen de indieners rekening houden met de gevallen waarin de afstamming van het kind wordt gewijzigd ten gevolge van een betwisting van het vaderschap. *De heer Brotcorne* vestigt er de aandacht op dat het ontworpen artikel deze hypothese vooralsnog niet regelt. In die gevallen moet worden bepaald dat het kind niet langer de naam zal dragen van de man van wie het vaderschap geldig werd betwist. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, heeft geen bezwaar tegen het principe dat aan de voorgestelde wijziging ten grondslag ligt. Zij wijst er wel op dat de voorgestelde oplossing — het afleggen van een gemeenschappelijke verklaring door de "nieuwe" vader en de moeder — tot gevolg kan hebben dat het kind tijdelijk naamloos zal zijn; dat zal met name het geval zijn indien het kind alleen de naam droeg van de man van wie het vaderschap geldig werd betwist. De minister suggereert dat dit zou kunnen worden vermeden door de rechter de naam van dit kind te laten bepalen.

Mevrouw Kristien Van Vaerenbergh, voorzitter, merkt ook op dat er geen rekening werd gehouden met de hypothese waarin niet de erkenning van het vaderschap, maar de erkenning van het moederschap werd betwist, zoals bepaald in artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek. Zij meent dat het amendement op dat punt best wordt aangepast.

De heer Christian Brotcorne (cdH) begrijpt de bezorgdheid van de minister, maar werpt hiertegen op dat de door haar voorgestelde oplossing de door het wetsontwerp gehuldigde keuzevrijheid van de ouders

juge qui attribuera le nom. Pour le surplus, il est d'accord avec la remarque de la présidente.

M. Brotcorne et consorts présentent dès lors un amendement n° 8 (DOC 53 3145/003), qui tend à remplacer l'amendement n° 2 et dont les lignes de force sont les suivantes:

— tant la modification de la filiation paternelle que celle de la filiation maternelle sont couvertes;

— le “nouveau” père, le cas échéant, la “nouvelle” mère, et le parent dont la filiation n'est pas contestée peuvent choisir un nouveau nom, conformément aux règles visées au § 1^{er};

— le juge prend acte de ce choix ou, si aucun choix de patronyme n'a été effectué, du nouveau double nom attribué dans cette hypothèse (conformément à la réglementation proposée par l'amendement n° 5).

*
* *

L'amendement n° 1 est adopté par 10 voix contre 5.

L'amendement n° 4 est rejeté par 14 voix contre une.

L'amendement n° 7 remplaçant l'amendement n° 5 est adopté par 9 voix contre 5 et une abstention. L'amendement n° 5 devient par conséquent sans objet.

L'amendement n° 6 est adopté par 10 voix contre 5.

L'amendement n° 8, qui tend à remplacer l'amendement n° 2, est adopté par 10 voix contre 5. L'amendement n° 2 devient par conséquent sans objet.

L'article 2, ainsi modifié, est adopté par 9 voix contre 5 et une abstention.

Art. 3

Cet article vise à insérer un article 335*bis* dans le même Code. Cet article dispose que le choix du nom pour le premier enfant commun vaut également pour les enfants communs nés plus tard.

miskent: het zal immers de rechter zijn die de naam bepaalt. Voorts gaat hij akkoord met de opmerking van de voorzitter.

Daarop dient de heer Brotcorne c.s. een amendement nr. 8 (DOC 53 3145/003) in tot vervanging van amendement nr. 2. Dit amendement is gaat uit van de volgende krachtlijnen:

— zowel de wijziging van de afstamming langs moederszijde als deze van vaderszijde worden gedekt;

— de “nieuwe” vader, desnoods de “nieuwe” moeder, en de ouder van wie de afstamming niet werd betwist, kunnen een nieuwe naam kiezen overeenkomstig de regels bepaald in § 1;

— de rechter neemt akte van deze keuze of, indien er geen naamkeuze gebeurd is, neemt akte van de nieuwe dubbele naam die wordt toegekend in die hypothese (overeenkomstig de door amendement nr. 5 voorgestelde regeling).

*
* *

Amendement nr. 1 wordt aangenomen met 10 tegen 5 stemmen.

Amendement nr. 4 wordt verworpen met 14 stemmen tegen 1

Amendement nr. 7 tot vervanging van amendement nr. 5 wordt aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 1 onthouding. Bijgevolg is amendement nr. 5 zonder voorwerp.

Amendement nr. 6 wordt aangenomen met 10 tegen 5 stemmen.

Amendement nr. 8 tot vervanging van amendement nr. 2 wordt aangenomen met 10 tegen 5 stemmen. Bijgevolg is amendement nr. 2 zonder voorwerp.

Artikel 2, aldus geamendeerd, wordt aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 1 onthouding.

Art. 3

Dit artikel beoogt de invoeging van een artikel 335*bis* in hetzelfde Wetboek. Daarin wordt bepaald dat de naamkeuze voor het eerste gemeenschappelijke kind ook geldt voor de gemeenschappelijke kinderen die nadien worden geboren.

M. Koenraad Degroote (N-VA) demande comment on déterminera le nom d'un enfant né dans une famille où il y avait déjà un enfant commun majeur lors de l'entrée en vigueur de la nouvelle réglementation.

Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice, répond que l'enfant majeur portera normalement le nom du père. En vertu de l'article 11 du projet de loi, les enfants naissant ultérieurement des mêmes parents se verront appliquer la même réglementation que celle qui est en vigueur à l'heure actuelle. Pour plus d'explications, la ministre renvoie à la discussion de l'article 11 du projet de loi.

*
* *

L'article 3 est adopté par 10 voix contre 5.

Art. 4

Cet article vise à remplacer l'article 353-1 du même Code. Il règle l'attribution du nom en cas d'adoption simple.

M. Koenraad Degroote (N-VA) demande comment on déterminera le nom d'enfants nés après l'entrée en vigueur de la nouvelle réglementation dans le cas où les adoptants auraient déjà, avant cette entrée en vigueur, adopté un enfant qui portait un double nom en application de l'article 353. Dans l'hypothèse où le premier enfant adopté serait encore mineur, pourra-t-on alors choisir un nom composé de trois parties, à savoir le double nom original suivi ou précédé du nom de l'adoptant n'ayant pas encore transmis son nom? Ou devra-t-on dans ce cas laisser tomber une des parties du double nom original? Ce cas n'est, semble-t-il, pas réglé explicitement par le projet de loi.

Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice, répond que cet aspect n'est pas réglé explicitement, mais que dans l'esprit de la nouvelle réglementation, seuls deux noms peuvent être transmis. Il ne peut donc être question d'attribuer trois noms.

Mme Kristien Van Vaerenbergh, présidente, demande s'il ne conviendrait pas de régler l'hypothèse dans laquelle l'adopté et l'adoptant portent le même nom. L'article 353-1 proposé prévoit que dans un tel cas, le nom de l'adopté n'est pas modifié.

L'intervenante réitère par ailleurs l'observation déjà formulée, dans le cadre de la discussion de l'article 2,

De heer Koenraad Degroote (N-VA) vraagt hoe de naam zal worden bepaald in gezinnen waar er bij de inwerkingtreding van de nieuwe regeling reeds een gemeenschappelijk meerderjarig kind is en waar nadien nog een kind wordt geboren.

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, antwoordt dat het meerderjarig kind normaliter de naam van de vader zal dragen. De kinderen die nadien worden geboren, vallen krachtens artikel 11 van het wetsontwerp immers onder dezelfde, nu van kracht zijnde regeling. Voor meer uitleg wordt verwezen naar de bespreking van artikel 11 van het wetsontwerp.

*
* *

Artikel 3 wordt aangenomen met 10 tegen 5 stemmen.

Art. 4

Dit artikel beoogt de vervanging van artikel 353-1 van hetzelfde Wetboek. Het regelt de naamsbepaling in geval van gewone adoptie.

De heer Koenraad Degroote (N-VA) vraagt hoe de naam van de na de inwerkingtreding van de nieuwe regeling geboren kinderen zal worden bepaald in het geval dat de adoptanten voor die inwerkingtreding reeds een kind hadden geadopteerd dat met toepassing van artikel 353 een dubbele naam droeg. Zal men, in de hypothese dat het eerst geadopteerde kind nog minderjarig is, dan kunnen kiezen voor een naam die samengesteld is uit drie onderdelen, namelijk de oorspronkelijke dubbele naam gevolgd of voorafgegaan door de naam van de adoptant die zijn naam nog niet heeft doorgegeven? Of moet men een van de onderdelen van de oorspronkelijke dubbele naam laten vallen? Dat wordt toch nergens uitdrukkelijk bepaald?

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, antwoordt dat dit niet uitdrukkelijk geregeld wordt, maar dat volgens de geest van de nieuwe regeling slechts twee namen kunnen worden doorgegeven. Het is dus niet de bedoeling dat er een driedubbele naam kan ontstaan.

Mevrouw Kristien Van Vaerenbergh, voorzitter, vraagt of er geen regeling moet worden voorzien voor de hypothese waarin de geadopteerde en de adoptant dezelfde naam hebben. Nu bepaalt artikel 353-1 dat in dat geval de naam van de geadopteerde niet wordt gewijzigd.

Bovendien herhaalt zij de opmerking die werd gemaakt naar aanleiding van de bespreking van artikel

au sujet du manque de clarté de la notion de “nom”. Elle estime que l’alinéa 3 proposé apporte une réponse explicite à la question de M. Degroote: son application est susceptible d’entraîner l’apparition de noms composés de plus de deux parties.

Mme Daphné Dumery (N-VA) souscrit à ce point de vue. L’intervenante renvoie également à cet égard à la position développée par le VLAVABBS. Le président de cette association a déclaré ce qui suit en la matière: “il y a encore lieu d’adapter le projet de loi afin d’éviter la multiplication du nombre de noms en cas d’adoption simple. La situation visée à l’article 353-1, alinéa 3 (...), ne tient pas compte de l’hypothèse où tant l’adopté que les adoptants possèdent déjà un double nom, ce qui crée la possibilité de l’existence de noms triples ou quadruples.” (DOC 53 3145/002, p. 42).

Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice, répète que l’esprit des réglementations à l’examen s’oppose à l’attribution de noms composés de plus de deux noms d’origine. Le système qui s’applique en cas d’adoption est identique à celui prévu pour la transmission du nom à la naissance (qui figure à l’article 2 du projet de loi à l’examen). La ministre n’exclut pas que certains éléments soient encore précisés dans une circulaire ministérielle.

Elle estime par ailleurs qu’il n’est pas nécessaire de régler l’hypothèse dans laquelle l’adoptant et l’adopté portent le même nom.

*
* *

L’article 4 est adopté par 9 voix contre 5 et une abstention.

Art. 5

Cet article vise à remplacer l’article 353-2 du même Code. Il règle la détermination du nom en cas d’adoption simple de l’enfant d’un conjoint ou d’un cohabitant. Cet article ne donne lieu à aucune observation.

*
* *

L’article 5 est adopté par 9 voix contre 5 et une abstention.

2 in verband met het onduidelijke begrip “naam”. Zij meent dat het ontworpen derde lid een uitdrukkelijk antwoord biedt op de vraag van de heer Degroote: de toepassing ervan kan leiden tot namen die uit meer dan twee onderdelen zijn samengesteld.

Mevrouw Daphné Dumery (N-VA) is eveneens deze mening toegedaan. Zij verwijst in dat verband ook naar het standpunt van VLAVABBS. De voorzitter van die vereniging heeft dienaangaande het volgende gesteld: “het wetsontwerp (...) moet (nog) worden aangepast om te vermijden dat bij gewone adoptie het aantal namen uitbreidt. De situatie gevisieerd in art. 353-1 derde lid (...) houdt er geen rekening mee dat zowel de geadopteerde als de adoptanten reeds over dubbele namen kunnen beschikken, waarbij er dus drie- of viervoudige namen mogelijk zijn.” (DOC 53 3145/002, blz. 42).

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, herhaalt dat de geest van de ontworpen regelingen niet toelaat dat namen worden samengesteld uit meer dan twee oorspronkelijke namen. In geval van adoptie wordt hetzelfde systeem toegepast als in geval van geboorte (dat geregeld wordt door artikel 2 van het wetsontwerp). Zij sluit niet uit dat een en ander nader wordt bepaald in een ministeriële omzendbrief.

Voorts meent de minister dat het niet nodig is om te voorzien in een regeling voor het geval dat de naam van de adoptant en geadopteerde identiek zijn.

*
* *

Artikel 4 wordt aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 1 onthouding.

Art. 5

Dit artikel beoogt de vervanging van artikel 353-2 van hetzelfde Wetboek. Het regelt de naamsbepaling in geval van gewone adoptie van het kind van een echtgenoot of een samenwonende. Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

*
* *

Artikel 5 wordt aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 1 onthouding.

Art. 6 à 9

Ces articles visent à modifier respectivement les articles 353-3 à 353-5 du même Code afin de les adapter aux nouvelles dispositions relatives à la transmission du nom. Cet article ne donne lieu à aucune observation.

*
* *

Les articles 6 à 9 sont successivement adoptés par 9 voix contre 5 et une abstention.

Art. 10

L'article 10 vise à remplacer l'article 356-2 du même Code. Il règle la détermination du nom en cas d'adoption plénière. Cet article ne donne lieu à aucune observation.

*
* *

L'article 10 est adopté par 9 voix contre 5 et une abstention.

Art. 11

Cet article fixe le champ d'application *ratione temporis* et contient une disposition transitoire. En vertu de cette disposition transitoire, les enfants nés après l'entrée en vigueur de la loi et dont les parents avaient déjà un enfant commun avant son entrée en vigueur, tombent sous le régime existant en ce qui concerne la transmission du nom. Cet article ne donne lieu à aucune observation.

*
* *

L'article 11 est adopté par 9 voix contre 5 et une abstention.

Art. 12

L'article 12 dispose que, moyennant certaines conditions et par dérogation à l'article 11, il est malgré tout possible d'appliquer le nouveau régime:

Art. 6 tot 9

Deze artikelen beogen de wijziging van, respectievelijk de artikelen 353-3 tot 353-5 van hetzelfde Wetboek teneinde deze aan te passen aan de nieuwe regelingen inzake naamsoverdracht. Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

*
* *

De artikelen 6 tot 9 worden achtereenvolgens aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 1 onthouding.

Art. 10

Artikel 10 beoogt de vervanging van artikel 356-2 van hetzelfde Wetboek. Het regelt de naamsbepaling in geval van volle adoptie. Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

*
* *

Artikel 10 wordt aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 1 onthouding.

Art. 11

Dit artikel bepaalt het toepassingsgebied *ratione temporis* en bevat een overgangsregeling. Krachtens deze overgangsregeling zullen kinderen wier ouders reeds voor de inwerkingtreding van de wet een gemeenschappelijk kind hadden, op het vlak van de naamsoverdracht onder de bestaande regeling vallen. Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

*
* *

Artikel 11 wordt aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 1 onthouding.

Art. 12

Artikel 12 bepaalt dat het, onder bepaalde voorwaarden en in afwijking van artikel 11, toch mogelijk is om kinderen die voor de inwerkingtreding van de wet werden geboren en kinderen die nadien worden geboren en deel uitmaken van een gezin met kinderen

a) aux enfants qui sont nés avant l'entrée en vigueur de la loi et;

b) aux enfants qui sont nés après l'entrée en vigueur de la loi et qui font partie d'une famille comprenant des enfants nés avant l'entrée en vigueur de la loi.

Mme Karine Lalieux (PS) présente un amendement n° 3 (DOC 53 3145/003) qui tend à supprimer l'alinéa 4 proposé. Mme Lalieux estime que la détermination du nom ne doit pas être un choix de l'enfant. Ce point de vue rejoint celui du *kinderrechtencommissaris* et du *délégué général aux droits de l'enfant* (DOC 53 3145/002, p. 38). Pour le surplus, elle renvoie à la justification de l'amendement.

Mme Sonja Becq (CD&V) s'informe des conditions qui doivent être remplies pour également appliquer le nouveau régime dans le cas où tous les enfants communs sont nés avant l'entrée en vigueur de la loi.

Elle souhaite également des précisions à propos de l'hypothèse suivante. Soit une famille qui, au jour de l'entrée en vigueur de la loi, comprend deux enfants communs. Les parents font une déclaration conjointe dans un délai de douze mois (cf. l'article 12, alinéa 2). Peuvent-ils, dans le cas où un enfant naît encore par la suite, faire dans les trois mois une nouvelle déclaration impliquant un autre choix de nom?

Enfin, elle demande si l'application du nouveau régime est réalisable dans la pratique à court terme.

Mme Kristien Van Vaerenbergh, présidente, demande comment l'on justifie que pour les enfants nés après l'entrée en vigueur du nouveau régime, la période transitoire n'est que de trois mois alors qu'elle est de douze mois pour les enfants nés avant l'entrée en vigueur. Elle souligne aussi à cet égard que la période transitoire peut également durer très longtemps, en l'occurrence jusqu'à la naissance d'un nouvel enfant, parfois très longtemps après l'entrée en vigueur du nouveau régime, dans une famille comprenant des enfants qui sont nés avant la date d'entrée en vigueur de la loi (pour autant que les enfants nés avant l'entrée en vigueur soient encore mineurs).

Répondant à la première question de Mme Becq, *Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice*, précise que les parents doivent faire une déclaration conjointe en ce sens et que tous les enfants doivent être encore mineurs. La déclaration doit être introduite dans les douze mois de l'entrée en vigueur de la loi.

die voor de inwerkingtreding werden geboren onder de nieuwe regeling te laten vallen.

Mevrouw Karine Lalieux (PS) dient een amendement nr. 3 (DOC 53 3145/003) in tot weglating van het ontworpen vierde lid. Mevrouw Lalieux is van oordeel dat de naamsbepaling geen keuze van het kind behoort te zijn. Dit standpunt is in overeenstemming met de zienswijze van de *kinderrechtencommissaris* en de "*délégué général aux droits de l'enfant*" (DOC 53 3145/002, blz. 38). Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording bij het amendement.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) wil weten welke voorwaarden van toepassing zijn om de nieuwe regeling ook te laten toepassen in het geval dat alle gemeenschappelijke kinderen voor de inwerkingtreding werden geboren.

Vervolgens wenst zij verduidelijking over de volgende hypothese. Stel: een gezin bestaat op de dag van de inwerkingtreding van de nieuwe regeling uit twee gemeenschappelijke kinderen. De ouders leggen binnen een termijn van twaalf maanden (cf. artikel 12, tweede lid) een gemeenschappelijke verklaring af. Kunnen zij, in het geval dat er naderhand nog een kind wordt geboren, binnen de drie maanden een nieuwe verklaring afleggen die een andere naamskeuze inhoudt?

Ten slotte vraagt zij of de toepassing van de nieuwe regeling op korte termijn praktisch haalbaar is.

Mevrouw Kristien Van Vaerenbergh, voorzitter, vraagt hoe men verantwoordt dat er voor kinderen die geboren worden na de inwerkingtreding van de nieuwe regeling slechts een overgangstermijn van drie maanden geldt, terwijl dat voor kinderen die voordien werden geboren, twaalf maanden is. In dat verband stipt zij ook aan dat de overgangperiode ook zeer lang kan duren, namelijk tot wanneer er in een gezin met kinderen die geboren zijn voor de datum van inwerkingtreding, zeer lang na de inwerkingtreding van de nieuwe regeling nog een kind wordt geboren (voor zover de voor de inwerkingtreding geboren kinderen nog minderjarig zijn).

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, antwoordt op de eerste vraag van mevrouw Becq dat er een gemeenschappelijke verklaring van de ouders in die zin moet zijn en dat alle kinderen nog minderjarig moeten zijn. De verklaring moet worden afgelegd binnen de twaalf maanden na de inwerkingtreding van de wet.

En ce qui concerne la demande de clarifications, la ministre indique que, strictement parlant, les parents ne sont pas liés par la première déclaration mais qu'il n'est pas dans l'esprit de la loi de revenir constamment sur des choix faits précédemment.

La ministre explique ensuite que l'application pratique de la nouvelle réglementation ne posera guère de problèmes. Les outils informatiques sont d'ores et déjà adaptés au double nom, qui existe déjà en cas d'adoption. Elle souligne par ailleurs que les officiers de l'état civil seront amplement informés.

En ce qui concerne la question de la présidente relative aux différents délais transitoires, elle explique que, pour les enfants nés après l'entrée en vigueur, un délai raccourci pour la déclaration de naissance est, de toute façon, déjà d'application. C'est la raison pour laquelle le délai relatif à la déclaration commune est également raccourci.

*
* *

L'amendement n° 3 et l'article 12, ainsi modifié, sont successivement adoptés par 9 voix contre 5 et une abstention.

Art. 13

Cet article règle l'entrée en vigueur.

M. Koenraad Degroote (N-VA) considère qu'il serait préférable de s'accorder un délai suffisant pour mettre en place une législation de qualité, plutôt que de bricoler dans la précipitation. En procédant de la sorte, on ne serait pas obligé de ne faire entrer la loi en vigueur qu'au bout d'un an, comme le prévoit actuellement l'article 13.

*
* *

L'article 13 est adopté par 9 voix contre 5 et une abstention.

IV. — RÉUNION EN APPLICATION DE L'ARTICLE 94 DU RÈGLEMENT DE LA CHAMBRE

Les textes amendés ont été soumis à une deuxième lecture au cours de la réunion du 11 mars 2014. Les textes adoptés en première lecture sont joints en annexe au présent rapport.

Wat de vraag om verduidelijking aangaat, stipt de minister aan dat de ouders strikt genomen niet gebonden zijn door de eerste verklaring maar dat het voortdurend terugkomen op eerder gemaakte keuzes niet strookt met de geest van de wet.

De minister legt voorts uit dat de praktische toepassing van de nieuwe regeling niet voor veel problemen zal zorgen. De informaticatools zijn nu al afgestemd op de dubbele naam, gezien hij ook al bestaat in geval van adoptie. Er wordt ook benadrukt dat de ambtenaren van de burgerlijke stand omstandig zullen worden voorgelicht.

Wat de vraag van de voorzitter in verband met de verschillende overgangstermijnen betreft, wordt uitgelegd dat er voor kinderen die na de inwerkingtreding sowieso al een korte termijn voor de aangifte van de geboorte van kracht is. Daarom wordt ook de termijn voor de gemeenschappelijke verklaring ingekort.

*
* *

Amendement nr. 3 en artikel 12, aldus geamendeerd, worden achtereenvolgens aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 1 onthouding.

Art. 13

Dit artikel bepaalt de inwerkingtreding.

De heer Koenraad Degroote (N-VA) is van oordeel dat men er beter aan zou doen om nu de nodige tijd uit te trekken om gedegen wetgeving tot stand te brengen in plaats van haastig kunst- en vliegwerk af te leveren. Dan zou het ook niet nodig zijn om de wet pas na een termijn van één jaar in werking te laten treden, zoals nu voorzien is in artikel 13.

*
* *

Artikel 13 wordt aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 1 onthouding.

IV. — VERGADERING MET TOEPASSING VAN ARTIKEL 94 VAN HET KAMERREGLEMENT

De geamendeerde teksten werden tijdens de vergadering van 11 maart 2014 aan een tweede lezing onderworpen. De in eerste lezing aangenomen teksten gaan als bijlage bij dit verslag.

Au cours de cette réunion, la commission a examiné la note de légistique rédigée par le Service juridique.

La commission constate que suite à l'adoption des amendements au cours de la réunion du 25 février 2014, de nouveaux amendements doivent être présentés, découlant des amendements adoptés au cours de la réunion précitée (art. 94.3 Rgt).

Pour le reste, la commission et la ministre souscrivent aux corrections formelles et linguistiques proposées par le Service juridique. Les textes sont adaptés en conséquence.

La présidente donne lecture des observations principales du Service juridique:

OBSERVATION PRÉLIMINAIRE

Le projet de loi tel qu'amendé en commission utilise, à plusieurs reprises, les expressions "soit un nom de chacun d'eux" / "een naam van elk van hen" — "soit un des noms de chacun d'eux" / "een van de namen van elk van hen". Ces expressions manquent de précision en ce qu'elles visent tant le cas où le père et la mère / les adoptants donnent leur nom à l'enfant que le cas où ils lui donnent un des noms dont leur nom est composé.

Afin de mieux faire ressortir l'intention des auteurs du texte, il est proposé, dans les dispositions où ces expressions sont utilisées, de les remplacer par l'expression "soit le nom de chacun d'eux, ou un des noms dont le nom de chacun d'eux est composé" / "ofwel de naam van elk van hen, of een van de namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld" ou une variante de cette expression, selon le cas.

La ministre répond à cette observation préliminaire du Service juridique que le texte manque en effet de précision lorsqu'il est question d'attribution du double nom à l'enfant. En effet, la formulation retenue par le projet de loi semble ne viser que le cas où le ou les parents ont un double nom et souhaitent transmettre un de leurs noms à l'enfant. Plutôt que de recourir à la formulation proposée par le Service juridique, la ministre suggère de lui substituer une formulation inspirée du droit français (article 4 de la loi française n° 2002-304 du 4 mars 2002 relative au nom de famille): "soit leurs deux

Tijdens deze vergadering heeft de commissie de door de Juridische Dienst opgestelde wetgevingstechnische nota besproken.

De commissie stelt vast dat ingevolge de aanname van de amendementen tijdens de vergadering van 25 februari 2014, nieuwe amendementen moeten worden ingediend die hun grond vinden in de tijdens voormelde vergadering aangenomen amendementen (art. 94.3 van het Reglement).

Voor het overige zijn de commissie en de minister het eens met de vormverbeteringen en de taalkundige verbeteringen die de Juridische Dienst heeft voorgesteld. De teksten worden dienovereenkomstig aangepast.

De voorzitter leest de belangrijkste opmerkingen van de Juridische Dienst voor:

VOORAFGAANDE OPMERKING

In het door de commissie geamendeerde wetsontwerp wordt meermaals gebruik gemaakt van de uitdrukkingen "soit un nom de chacun d'eux" / "een naam van elk van hen" — "soit un des noms de chacun d'eux" / "een van de namen van elk van hen". Deze uitdrukkingen zijn onduidelijk omdat ze betrekking hebben zowel op het geval waarin de ouders / de adoptanten hun naam aan het kind geven als op het geval waarin zij het een van de namen geven waaruit hun naam is samengesteld.

Om de bedoeling van de indieners van de tekst beter tot uiting te doen komen, wordt voorgesteld die uitdrukkingen te vervangen door de zinsnede "soit le nom de chacun d'eux, ou un des noms dont le nom de chacun d'eux est composé" / "ofwel de naam van elk van hen, of een van de namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld", of door een variante ervan, naargelang van het geval.

De minister antwoordt op die voorafgaande opmerking van de Juridische Dienst dat de tekst inderdaad onvoldoende duidelijk is over de toekenning van de dubbele naam aan het kind. De verwoording in het wetsontwerp lijkt louter rekening te houden met het geval waarin de ouder(s) een dubbele naam heeft/hebben, en één van zijn/haar/hun namen aan het kind wil/willen doorgeven. Veeleer dan de door de Juridische Dienst voorgestelde formulering over te nemen, stelt de minister voor de betrokken zinsneden te vervangen door een formulering die is ingegeven door het Franse

noms accolés dans l'ordre choisi par eux dans la limite d'un nom pour chacun d'eux".

La ministre précise que le gouvernement introduira des amendements en ce sens.

Art. 2

Suite à son observation préliminaire, le Service juridique propose de remplacer, dans l'article 335, § 1^{er}, en projet, l'alinéa 1^{er} par ce qui suit: "L'enfant dont la filiation paternelle et la filiation maternelle sont établies simultanément porte soit le nom de son père, soit le nom de sa mère, soit le nom de chacun d'eux, ou un des noms dont le nom de chacun d'eux est composé, dans l'ordre qu'ils déterminent." / "Het kind wiens afstamming van vaderszijde en afstamming van moederszijde tegelijkertijd komen vast te staan draagt ofwel de naam van zijn vader, ofwel de naam van zijn moeder, ofwel de naam van elk van hen, of een van de namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld, in de door hen bepaalde volgorde."

Le Service juridique propose en outre de remplacer, dans l'article 335, § 1^{er}, l'alinéa 2 en projet par ce qui suit: "Les père et mère choisissent le nom de l'enfant lors de la déclaration de naissance. L'officier de l'état civil prend acte de ce choix. En cas de désaccord ou en cas d'absence de choix, l'enfant porte le nom de son père et de sa mère, composé du nom de son père ou, en cas de double nom, du premier nom dont le nom de celui-ci est composé, suivi du nom de sa mère ou, en cas de double nom, du premier nom dont le nom de celle-ci est composé." / "De ouders kiezen de naam van het kind op het ogenblik van de aangifte van de geboorte. De ambtenaar van de burgerlijke stand neemt akte van deze keuze. In geval van onenigheid of bij afwezigheid van keuze draagt het kind de naam van zijn vader en van zijn moeder, samengesteld uit de naam van zijn vader of, ingeval die een dubbele naam heeft, uit de eerste naam waaruit die naam is samengesteld, gevolgd door de naam van zijn moeder of, ingeval die een dubbele naam heeft, door de eerste naam waaruit die naam is samengesteld."

Le Service juridique propose en outre de remplacer, dans le même article, dans le § 3 en projet, l'alinéa 2 par ce qui suit: "Toutefois, les père et mère ensemble, ou l'un d'eux si l'autre est décédé, peuvent déclarer, dans un acte dressé par l'officier de l'état civil, que l'enfant portera soit le nom de la personne à l'égard de laquelle la filiation est établie en second lieu, soit le nom de chacun d'eux, ou un des noms dont le nom

recht (artikel 4 van de Franse wet nr. 2002-304 van 4 maart 2002 inzake de familienaam): "dan wel hun twee namen samen, in de door hen gekozen volgorde en beperkt tot een naam voor elk van hen".

De minister geeft aan dat de regering amendementen in die zin zal indienen.

Art. 2

In aansluiting op zijn voorafgaande opmerking stelt de Juridische Dienst voor het eerste lid van het voorgestelde artikel 335, § 1, te vervangen door de volgende bepaling: "L'enfant dont la filiation paternelle et la filiation maternelle sont établies simultanément porte soit le nom de son père, soit le nom de sa mère, soit le nom de chacun d'eux, ou un des noms dont le nom de chacun d'eux est composé, dans l'ordre qu'ils déterminent." / "Het kind wiens afstamming van vaderszijde en afstamming van moederszijde tegelijkertijd komen vast te staan draagt ofwel de naam van zijn vader, ofwel de naam van zijn moeder, ofwel de naam van elk van hen, of een van de namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld, in de door hen bepaalde volgorde."

Bovendien stelt de Juridische Dienst voor in § 1 van hetzelfde voorgestelde artikel, het tweede lid te vervangen door wat volgt: "Les père et mère choisissent le nom de l'enfant lors de la déclaration de naissance. L'officier de l'état civil prend acte de ce choix. En cas de désaccord ou en cas d'absence de choix, l'enfant porte le nom de son père et de sa mère, composé du nom de son père ou, en cas de double nom, du premier nom dont le nom de celui-ci est composé, suivi du nom de sa mère ou, en cas de double nom, du premier nom dont le nom de celle-ci est composé." / "De ouders kiezen de naam van het kind op het ogenblik van de aangifte van de geboorte. De ambtenaar van de burgerlijke stand neemt akte van deze keuze. In geval van onenigheid of bij afwezigheid van keuze draagt het kind de naam van zijn vader en van zijn moeder, samengesteld uit de naam van zijn vader of, ingeval die een dubbele naam heeft, uit de eerste naam waaruit die naam is samengesteld, gevolgd door de naam van zijn moeder of, ingeval die een dubbele naam heeft, door de eerste naam waaruit die naam is samengesteld."

Tevens stelt de Juridische Dienst voor in § 3 van hetzelfde voorgestelde artikel, het tweede lid te vervangen door wat volgt: "Toutefois, les père et mère ensemble, ou l'un d'eux si l'autre est décédé, peuvent déclarer, dans un acte dressé par l'officier de l'état civil, que l'enfant portera soit le nom de la personne à l'égard de laquelle la filiation est établie en second lieu, soit le nom de chacun d'eux, ou un des noms dont le nom de

de chacun d'eux est composé, dans l'ordre qu'ils déterminent." / "Evenwel kunnen de ouders samen, of kan een van hen indien de andere overleden is, in een door de ambtenaar van de burgerlijke stand opgemaakte akte verklaren dat het kind ofwel de naam van de persoon ten aanzien van wie de afstamming als tweede komt vast te staan, ofwel de naam van elk van hen of een van de namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld, in de volgorde die zij bepalen, zal dragen."

La ministre introduit l'amendement n°10 du gouvernement qui s'énonce comme suit:

"Dans l'article 335, § 1^{er}, alinéa 1^{er} et § 3, alinéa 2, du Code civil proposé, remplacer les mots 'soit un des noms de son père et un des noms de sa mère, dans l'ordre qu'ils déterminent' par les mots "soit leurs deux noms accolés dans l'ordre choisi par eux dans la limite d'un nom pour chacun d'eux"."

JUSTIFICATION

Cet amendement fait suite à une remarque du Service juridique de la Chambre qui estime que le texte manque de précision lorsqu'il est question d'attribution du double nom à l'enfant. En effet, la formulation retenue par le projet de loi semble ne viser que le cas où le ou les parents ont un double nom et souhaitent transmettre un de leurs noms à l'enfant.

Plutôt que de recourir à la formulation proposée par le Service juridique, il est suggéré de lui substituer une formulation inspirée du droit français (article 4 de la loi française n° 2002-304 du 4 mars 2002 relative au nom de famille). Le texte français a d'ailleurs acquis un certain "rayonnement international" puisqu'il a influencé la rédaction d'autres législations étrangères telle la loi luxembourgeoise du 23 décembre 2005 relative au nom des enfants (article 1^{er}).

Cette formule a déjà fait ses preuves dans d'autres pays. En outre, elle intègre le souhait du Service juridique susvisé de faire la part des choses entre parents qui ont un nom et parents qui en ont plusieurs. En effet, le principe de la dévolution du double nom est d'attribuer

chacun d'eux est composé, dans l'ordre qu'ils déterminent." / "Evenwel kunnen de ouders samen, of kan een van hen indien de andere overleden is, in een door de ambtenaar van de burgerlijke stand opgemaakte akte verklaren dat het kind ofwel de naam van de persoon ten aanzien van wie de afstamming als tweede komt vast te staan, ofwel de naam van elk van hen of een van de namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld, in de volgorde die zij bepalen, zal dragen."

De minister dient amendement nr. 10 in, dat als volgt luidt:

"In het voorgestelde artikel 335, § 1, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden "of één van hun namen in de volgorde door hen bepaald" vervangen door de woorden "ofwel de samenstelling van hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen". In het voorgestelde artikel 335, § 3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden "ofwel één van de namen van zijn vader en één van de namen van zijn moeder draagt, in de volgorde die zij bepalen" vervangen door de woorden "ofwel de samenstelling van hun twee namen draagt in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen"."

VERANTWOORDING

Dit amendement geeft gevolg aan een opmerking van de Juridische Dienst van de Kamer die van oordeel is dat er in de tekst een gebrek aan duidelijkheid is wanneer er sprake is van de toekenning van de dubbele naam aan het kind. De in het ontwerp van wet in aanmerking genomen formulering lijkt immers enkel het geval te beogen waarin de ouder(s) een dubbele naam hebben en een van hun namen wensen over te dragen aan het kind.

Veeleer dan de door de Juridische Dienst voorgestelde formulering te gebruiken, wordt voorgesteld deze te vervangen door een formulering ontleend aan het Franse recht (artikel 4 van de Franse wet nr. 2002-304 van 4 maart 2002 "relative au nom de famille"). De Franse tekst heeft overigens een zekere "internationale uitstraling" verworven omdat voornoemde tekst de opstelling van andere buitenlandse wetgevingen heeft beïnvloed, zoals de Luxemburgse wet van 23 december 2005 "relative au nom des enfants" (artikel 1).

Die formule heeft reeds haar nut bewezen in andere landen. Bovendien integreert zij bovenbedoelde wens van de Juridische Dienst om een onderscheid te maken tussen ouders die één naam hebben en ouders die verschillende namen hebben. Het beginsel van de

le nom de chacun d'eux et au cas où un ou les parents ont plusieurs noms, la loi limitera leur choix à la transmission respective d'un de leurs noms.

La présidente fait remarquer que cet amendement pose problème dans sa version néerlandaise. En effet, l'expression "*draagt de samenstelling van hun twee namen*" n'est pas correcte d'un point de vue linguistique.

M. Renaat Landuyt (sp.a) indique que la confusion est due à l'usage du terme "nom" de deux manières différentes dans la même phrase, soit d'une part dans le sens de double nom et, d'autre part, dans le sens d'une partie du double nom. Il faudrait être plus conséquent à ce propos.

Mme Meyrem Almaci (Ecolo-Groen) propose de parler de "nom du père, nom de la mère ou une combinaison des deux", ce qui permet de prendre en compte les différentes combinaisons possibles.

La présidente souligne que cela correspond au texte d'origine qui nécessitait un éclaircissement d'après le Service juridique.

Suite à ces remarques, *la ministre* introduit l'*amendement n° 14* (sous-amendement à l'amendement n°10) qui vise une meilleure clarté de texte. Il modifie uniquement la version néerlandaise de l'amendement n°10 et s'énonce comme suit:

"In het voorgestelde artikel 335, § 1, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden "of één van hun namen in de volgorde door hen bepaald" vervangen door de woorden "ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen". In het voorgestelde artikel 335, § 3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden "ofwel één van de namen van zijn vader en één van de namen van zijn moeder draagt, in de volgorde die zij bepalen" vervangen door de woorden "ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen"."

M. Christian Brotcorne (cdH) introduit l'*amendement n° 9* qui s'énonce comme suit:

toekenning van de dubbele naam bestaat immers erin de naam van elk van hen toe te kennen en ingeval één ouder of beide ouders verschillende namen hebben, wordt hun keuze bij wet beperkt tot de respectieve overdracht van één van hun namen.

De voorzitter merkt op dat de Nederlandse tekst van dat amendement moeilijkheden doet rijzen. De uitdrukking "draagt de samenstelling van hun twee namen" is taalkundig immers niet correct.

De heer Renaat Landuyt (sp.a) merkt op dat de verwarring te wijten is aan het gebruik van het woord "naam" op twee verschillende manieren in dezelfde zin, met name enerzijds in de betekenis "dubbele naam" en anderzijds in de betekenis "een deel van de dubbele naam". In dat opzicht ware meer consequentie noodzakelijk.

Mevrouw Meyrem Almaci (Ecolo-Groen) stelt voor het te hebben over "naam van de vader, naam van de moeder of een combinatie van beide", wat de mogelijkheid biedt rekening te houden met de verschillende mogelijke combinaties.

De voorzitter beklemtoont dat zulks overeenstemt met de oorspronkelijke tekst, die volgens de Juridische Dienst verduidelijking vergde.

Naar aanleiding van die opmerkingen dient de minister *amendement nr. 14* (subamendement op amendement nr. 10) in, ter verduidelijking van de tekst. Het strekt uitsluitend tot wijziging van de Nederlandse tekst van amendement nr. 10 en luidt als volgt:

"In het voorgestelde artikel 335, § 1, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden "of één van hun namen in de volgorde door hen bepaald" vervangen door de woorden "ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen". In het voorgestelde artikel 335, § 3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden "ofwel één van de namen van zijn vader en één van de namen van zijn moeder draagt, in de volgorde die zij bepalen" vervangen door de woorden "ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen"."

De heer Christian Brotcorne (cdH) dient *amendement nr. 9* in, dat als volgt luidt:

“1° Dans l'article 2 proposé, insérer les mots “ou du dispositif du jugement visé à l'alinéa 4” entre les mots “l'alinéa 2” et les mots “est faite”.”.

JUSTIFICATION

L'amendement suggéré par le Service juridique est justifié par l'ajout de l'alinéa 4 prévoyant qu'un jugement déterminera le nom de l'enfant lorsque la filiation paternelle ou maternelle fait suite à une action en contestation sur la base des articles 318 et 330 du Code civil.

*
* *

Les amendements nos 14, 10 et 9 sont successivement adoptés par 9 voix contre 5 et 2 abstentions.

L'article 2, ainsi modifié, est adopté par 9 voix contre 5 et 2 abstentions.

Art. 4

Le Service juridique propose en outre de remplacer l'article 353-1, alinéa 2, en projet par ce qui suit:

“En cas d'adoption simultanée par deux époux ou cohabitants, l'adopté porte soit le nom d'un des adoptants, soit le nom de chacun des adoptants ou un des noms dont le nom de chacun d'eux est composé, dans l'ordre qu'ils déterminent.” / “In geval van gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden draagt de geadopteerde ofwel de naam van een van de adoptanten, ofwel de naam van elk van de adoptanten of een van namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld, in de volgorde die zij bepalen”.

Le Service juridique propose en outre de remplacer, dans le même article, l'alinéa 3 en projet par ce qui suit:

“Les parties peuvent toutefois solliciter du tribunal que l'adopté conserve son nom ou l'un des noms dont son nom est composé, précédé ou suivi du nom de l'adoptant ou d'un des noms dont son nom est composé ou, en cas d'adoption simultanée par deux époux ou cohabitants, du nom de l'un des adoptants ou d'un des noms dont son nom est composé, qu'ils choisissent conformément à l'alinéa 2. / “De partijen kunnen

“In het voorgestelde artikel 335, § 3, vijfde lid, tussen de woorden “in het tweede lid bedoelde verklaring” en de woorden “wordt melding gemaakt”, de woorden “of van het beschikkend gedeelte van het in het vierde lid bedoelde vonnis” invoegen.”.

VERANTWOORDING

De door de Juridische Dienst voorgestelde verbetering is verantwoord door de aanvulling met het vierde lid, dat erin voorziet dat een vonnis de naam van het kind zal bepalen wanneer de afstamming van vaders- of moederszijde het gevolg is van een vordering tot betwisting op grond van de artikelen 318 en 330 van het Burgerlijk Wetboek.

*
* *

De amendementen nrs. 14, 10 en 9 worden achtereenvolgens aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 2 onthoudingen.

Het aldus geamendeerde artikel 2 wordt aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 4

De Juridische Dienst stelt het volgende voor: “Men vervange in het ontworpen artikel 353-1 het tweede lid door de volgende bepaling:

“En cas d'adoption simultanée par deux époux ou cohabitants, l'adopté porte soit le nom d'un des adoptants, soit le nom de chacun des adoptants ou un des noms dont le nom de chacun d'eux est composé, dans l'ordre qu'ils déterminent.” / “In geval van gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden draagt de geadopteerde ofwel de naam van een van de adoptanten, ofwel de naam van elk van de adoptanten of een van de namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld, in de volgorde die zij bepalen”.

(...) Men vervange in hetzelfde ontworpen artikel het derde lid door de volgende bepaling:

“Les parties peuvent toutefois solliciter du tribunal que l'adopté conserve son nom ou l'un des noms dont son nom est composé, précédé ou suivi du nom de l'adoptant ou d'un des noms dont son nom est composé ou, en cas d'adoption simultanée par deux époux ou cohabitants, du nom de l'un des adoptants ou d'un des noms dont son nom est composé, qu'ils choisissent conformément à l'alinéa 2. / “De partijen kunnen

evenwel de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam of een van de namen waaruit zijn naam is samengesteld, behoudt, voorafgegaan of gevolgd door de naam van de adoptant of, in geval van gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden, door de naam van een van de adoptanten of een van de namen waaruit diens naam is samengesteld, die zij kiezen overeenkomstig het tweede lid”.

La ministre introduit l'amendement n°11 du gouvernement qui s'énonce comme suit:

“À l'article 353-1 du Code civil proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans l'alinéa 2, remplacer les mots “soit un des noms de chacun des adoptants, dans l'ordre qu'ils déterminent” par les mots “soit leurs deux noms accolés dans l'ordre choisi par eux dans la limite d'un nom pour chacun d'eux”;

2° remplacer l'alinéa 3 par ce qui suit:

“Les parties peuvent toutefois solliciter du tribunal que l'adopté conserve son nom précédé ou suivi du nom de l'adoptant ou en cas d'adoption simultanée par deux époux ou cohabitants, du nom d'un des adoptants qu'ils choisissent conformément à l'alinéa 2. La composition du nom de l'adopté est limitée à un nom pour l'adopté et à un nom pour le ou les adoptants.”.

JUSTIFICATION

Même si on vise dans cette disposition la dévolution du nom en matière d'adoption, il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 10 puisque, à l'instar du droit français qui fait de même pour l'adoption, la législation entend accorder des modalités de choix plus ou moins similaires à celles prévues pour la filiation. Elles en diffèrent en ce que le projet de loi tient compte des particularités de l'adoption simple qui permet à l'adopté de conserver des liens avec sa famille d'origine.

La ministre introduit l'amendement n° 15 (sous-amendement à l'amendement n° 11) qui modifie uniquement la version néerlandaise de l'amendement n°11 et s'énonce comme suit:

“In het voorgestelde artikel 353-1 van het Burgerlijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

evenwel de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam of een van de namen waaruit zijn naam is samengesteld, behoudt, voorafgegaan of gevolgd door de naam van de adoptant of, in geval van gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden, door de naam van een van de adoptanten of een van de namen waaruit diens naam is samengesteld, die zij kiezen overeenkomstig het tweede lid”.

De minister dient amendement nr. 11 in, dat luidt als volgt:

“In het voorgestelde artikel 353-1 van het Burgerlijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden de woorden “ofwel één van de namen van elk van hen in de volgorde die zij bepalen” vervangen door de woorden “ofwel de samenstelling van hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen”;

2° het derde lid wordt vervangen als volgt:

“De partijen kunnen evenwel de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam behoudt, voorafgegaan of gevolgd door de naam van de adoptant of in geval van gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden, de naam van één van de adoptanten die zij kiezen overeenkomstig het tweede lid. De samenstelling van de naam van de geadopteerde wordt beperkt tot één naam voor de geadopteerde en tot één naam voor de adoptant(en).”.

VERANTWOORDING

Hoewel die bepaling de naamstoekenning inzake adoptie beoogt, wordt hier verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 10 omdat, naar het voorbeeld van het Franse recht dat voor adoptie hetzelfde principe erop nahoudt, de wetgeving nagenoeg soortgelijke keuzebepalingen als voor de afstamming wenst toe te kennen. Zij zijn in die zin verschillend dat het ontwerp van wet rekening houdt met de bijzonderheden van de gewone adoptie, die de geadopteerde de mogelijkheid biedt om banden met zijn oorspronkelijke familie te behouden.

De minister dient (als subamendement op amendement nr. 11) amendement nr. 15 in, dat alleen de Nederlandse tekst van amendement nr. 11 wijzigt en dat luidt:

“In het voorgestelde artikel 353-1 van het Burgerlijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden de woorden “ofwel één van de namen van elk van hen in de volgorde die zij bepalen” vervangen door de woorden “ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen”;

2° het derde lid wordt vervangen als volgt: “De partijen kunnen evenwel de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam behoudt, voorafgegaan of gevolgd door de naam van de adoptant of in geval van gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden, de naam van één van de adoptanten die zij kiezen overeenkomstig het tweede lid. De samenstelling van de naam van de geadopteerde wordt beperkt tot één naam voor de geadopteerde en tot één naam voor de adoptant(en).”.

La justification de cet amendement est identique à celle de l’amendement n° 14.

*
* *

Les amendements n^{os} 15 et 11 sont successivement adoptés par 9 voix contre 5 et 2 abstentions.

L’article 4, ainsi modifié, est adopté par 9 voix contre 5 et 2 abstentions.

Art. 5

Le Service juridique propose en outre de remplacer l’article 353-2, § 1^{er}, alinéa 1^{er} en projet par ce qui suit:

“En cas d’adoption de l’enfant ou de l’enfant adoptif d’un époux ou d’un cohabitant, l’adopté porte soit le nom de l’époux ou du cohabitant, soit le nom de l’adoptant, soit le nom de l’époux ou du cohabitant, ou l’un des noms dont son nom est composé, et le nom de l’adoptant ou l’un des noms dont son nom est composé, dans l’ordre qu’ils déterminent.” / “In geval van adoptie van het kind of adoptief kind van een echtgenoot of samenwonende draagt de geadopteerde ofwel de naam van de echtgenoot of samenwonende, ofwel de naam van de adoptant, ofwel de naam van de echtgenoot of samenwonende, of een van de namen waaruit diens naam is samengesteld, en de naam van de adoptant of een van de namen waaruit diens naam is samengesteld, in de volgorde die zij bepalen.”.

1° in het tweede lid worden de woorden “ofwel één van de namen van elk van hen in de volgorde die zij bepalen” vervangen door de woorden “ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen”;

2° het derde lid wordt vervangen als volgt: “De partijen kunnen evenwel de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam behoudt, voorafgegaan of gevolgd door de naam van de adoptant of in geval van gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden, de naam van één van de adoptanten die zij kiezen overeenkomstig het tweede lid. De samenstelling van de naam van de geadopteerde wordt beperkt tot één naam voor de geadopteerde en tot één naam voor de adoptant(en).”.

De verantwoording van dit amendement is dezelfde als die van amendement nr. 14.

*
* *

De amendementen nrs. 15 et 11 worden achtereenvolgens aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 2 onthoudingen.

Het aldus geamendeerde artikel 4 wordt aangenomen met dezelfde stemuitslag.

Art. 5

De Juridische Dienst stelt bovendien voor het voorgestelde artikel 353-2, § 1, eerste lid, te vervangen door de volgende bepaling:

“En cas d’adoption de l’enfant ou de l’enfant adoptif d’un époux ou d’un cohabitant, l’adopté porte soit le nom de l’époux ou du cohabitant, soit le nom de l’adoptant, soit le nom de l’époux ou du cohabitant, ou l’un des noms dont son nom est composé, et le nom de l’adoptant ou l’un des noms dont son nom est composé, dans l’ordre qu’ils déterminent.” / “In geval van adoptie van het kind of adoptief kind van een echtgenoot of samenwonende draagt de geadopteerde ofwel de naam van de echtgenoot of samenwonende, ofwel de naam van de adoptant, ofwel de naam van de echtgenoot of samenwonende, of een van de namen waaruit diens naam is samengesteld, en de naam van de adoptant of een van de namen waaruit diens naam is samengesteld, in de volgorde die zij bepalen.”.

Dans le même article, le Service juridique propose en outre de remplacer, dans l'alinéa 3 en projet, la première phrase par ce qui suit:

“Lorsque, lors de l'adoption antérieure, le nom de l'adopté était composé du nom de l'adoptant, ou d'un des noms dont son nom était composé, et du nom de l'adopté ou d'un des noms dont son nom était composé, les parties peuvent solliciter du tribunal que l'adopté conserve son nom.” / “Indien de naam van de geadopteerde bij de vorige adoptie samengesteld was uit de naam van de adoptant, of uit een van de namen waaruit diens naam was samengesteld, en de naam van de geadopteerde of een van namen waaruit diens naam was samengesteld, kunnen de partijen de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam behoudt.”.

La ministre introduit l'amendement n° 12 du gouvernement qui s'énonce comme suit:

“À l'article 353-2 du Code civil proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans le paragraphe 1^{er}, alinéa 1^{er}, remplacer les mots “soit un des noms de l'époux ou cohabitant et un des noms de l'adoptant, dans l'ordre qu'ils déterminent” par les mots “soit leurs deux noms accolés dans l'ordre choisi par eux dans la limite d'un nom pour chacun d'eux”;

2° dans le paragraphe 1^{er}, remplacer l'alinéa 3 par ce qui suit:

“Lorsque, lors de l'adoption antérieure, le nom de l'adopté était composé du nom de l'adoptant et du nom de l'adopté choisi conformément à l'article 353-1, alinéa 3, les parties peuvent solliciter du tribunal que l'adopté conserve son nom. Les parties peuvent également solliciter du tribunal que le nouveau nom de l'adopté soit composé du nom de l'adopté et du nom de l'adoptant accolés dans l'ordre choisi par eux dans la limite d'un nom pour chacun d'eux.”.

JUSTIFICATION

Même si on vise dans cette disposition la dévolution du nom en matière d'adoption, il est renvoyé à la justification de l'amendement n°10 puisque, à l'instar du droit français qui fait de même pour l'adoption, la législation entend accorder des modalités de choix plus ou moins similaires à celles prévues pour la filiation. Elles en diffèrent en ce que le projet de loi tient compte des

Voorts stelt de Juridische Dienst voor in hetzelfde artikel, derde lid, de eerste zin te vervangen door de volgende bepaling:

“Lorsque, lors de l'adoption antérieure, le nom de l'adopté était composé du nom de l'adoptant, ou d'un des noms dont son nom était composé, et du nom de l'adopté ou d'un des noms dont son nom était composé, les parties peuvent solliciter du tribunal que l'adopté conserve son nom.” / “Indien de naam van de geadopteerde bij de vorige adoptie samengesteld was uit de naam van de adoptant, of uit een van de namen waaruit diens naam was samengesteld, en de naam van de geadopteerde of een van namen waaruit diens naam was samengesteld, kunnen de partijen de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam behoudt.”.

De minister dient amendement nr. 12 in, dat luidt:

In het voorgestelde artikel 353-2 van het Burgerlijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in § 1, eerste lid, worden de woorden “ofwel één van de namen van de echtgenoot of samenwonende en één van de namen van de nieuwe adoptant, in de volgorde die zij bepalen” vervangen door de woorden “ofwel de samenstelling van hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen”;

2° § 1, derde lid wordt vervangen als volgt:

“Indien de naam van de geadopteerde bij de vorige adoptie samengesteld werd uit de naam van de adoptant en de naam van de geadopteerde, gekozen overeenkomstig artikel 353-1, derde lid, kunnen de partijen de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam behoudt. De partijen kunnen de rechtbank ook vragen dat de nieuwe naam van de geadopteerde zal bestaan uit de samenstelling van de naam van de geadopteerde en de naam van de adoptant in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen.”.

VERANTWOORDING

Hoewel die bepaling de naamstoekenning inzake adoptie beoogt, wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 10 omdat, naar het voorbeeld van het Franse recht dat voor adoptie hetzelfde principe erop nahoudt, de wetgeving nagenoeg soortgelijke keuzebepalingen als voor de afstamming wenst toe te kennen. Zij zijn in die zin verschillend dat het ontwerp van wet

particularités de l'adoption simple qui permet à l'adopté de conserver des liens avec sa famille d'origine.

La ministre introduit l'amendement n° 16 (sous-amendement à l'amendement n° 12) qui modifie uniquement la version néerlandaise de l'amendement n°12 et s'énonce comme suit:

“In het voorgestelde artikel 353-2 van het Burgerlijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in § 1, eerste lid, worden de woorden “ofwel één van de namen van de echtgenoot of samenwonende en één van de namen van de nieuwe adoptant, in de volgorde die zij bepalen” vervangen door de woorden “ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen”;

2° § 1, derde lid wordt vervangen als volgt: “Indien de naam van de geadopteerde bij de vorige adoptie samengesteld werd uit de naam van de adoptant en de naam van de geadopteerde, gekozen overeenkomstig artikel 353-1, derde lid, kunnen de partijen de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam behoudt. De partijen kunnen de rechtbank ook vragen dat de nieuwe naam van de geadopteerde zal bestaan uit één die samengesteld is uit de naam van de geadopteerde en de naam van de adoptant in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen.”.

La justification de cet amendement est identique à celle de l'amendement n° 14.

*
* *

Les amendements n°s 16 et 12 sont successivement adoptés par 9 voix contre 5 et 2 abstentions.

L'article 5, ainsi modifié, est adopté par 9 voix contre 5 et 2 abstentions.

Art. 10

Dans l'article 356-2 en projet, le Service juridique propose de remplacer l'alinéa 2 par ce qui suit:

“En cas d'adoption plénière simultanée par deux époux ou cohabitants, ceux-ci déclarent devant le tribunal que l'adopté portera soit le nom d'un des adoptants,

rekening houdt met de bijzonderheden van de gewone adoptie, die de geadopteerde de mogelijkheid biedt om banden met zijn oorspronkelijke familie te behouden.

De minister dient amendement nr. 16 (subamendement op amendement nr. 12) in, dat er louter toe strekt de Nederlandse tekst van amendement nr. 12 te wijzigen en als volgt luidt:

“In het voorgestelde artikel 353-2 van het Burgerlijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in § 1, eerste lid, worden de woorden “ofwel één van de namen van de echtgenoot of samenwonende en één van de namen van de nieuwe adoptant, in de volgorde die zij bepalen” vervangen door de woorden “ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen”;

2° § 1, derde lid wordt vervangen als volgt: “Indien de naam van de geadopteerde bij de vorige adoptie samengesteld werd uit de naam van de adoptant en de naam van de geadopteerde, gekozen overeenkomstig artikel 353-1, derde lid, kunnen de partijen de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam behoudt. De partijen kunnen de rechtbank ook vragen dat de nieuwe naam van de geadopteerde zal bestaan uit één die samengesteld is uit de naam van de geadopteerde en de naam van de adoptant in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen.”.

Voor de verantwoording van dit amendement wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 14.

*
* *

De amendementen nrs. 16 en 12 worden achtereenvolgens aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 2 onthoudingen.

Het aldus geamendeerde artikel 5 wordt aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 10

Met betrekking tot het voorgestelde artikel 356-2 stelt de Juridische Dienst voor het tweede lid te vervangen door wat volgt:

“En cas d'adoption plénière simultanée par deux époux ou cohabitants, ceux-ci déclarent devant le tribunal que l'adopté portera soit le nom d'un des adoptants,

soit un des noms dont le nom de chacun d'eux est composé, dans l'ordre qu'ils déterminent." / "In geval van gelijktijdige volle adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden verklaren dezen voor de rechtbank dat de geadopteerde ofwel de naam van een van de adoptanten, ofwel een van de namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld, in een volgorde die zij bepalen, zal dragen."

Dans le même article, le Service juridique propose de remplacer l'alinéa 3 en projet par ce qui suit:

"En cas d'adoption plénière de l'enfant ou de l'enfant adoptif d'un époux ou d'un cohabitant, ceux-ci déclarent devant le tribunal que l'adopté portera soit le nom de l'époux ou du cohabitant, soit le nom de l'adoptant, soit un des noms dont le nom de chacun d'eux est composé, dans l'ordre qu'ils déterminent." / "In geval van volle adoptie van het kind of van het adoptief kind van een echtgenoot of samenwonende, verklaren dezen voor de rechtbank dat de geadopteerde ofwel de naam van de echtgenoot of samenwonende, ofwel de naam van de adoptant, ofwel een van de namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld, in de volgorde die zij bepalen, zal dragen."

La ministre introduit l'amendement n° 13 du gouvernement qui s'énonce comme suit:

"Dans l'article 356-2 du Code civil proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans l'alinéa 2, remplacer les mots "soit un des noms des deux adoptants, dans l'ordre qu'ils déterminent" par les mots "soit leurs deux noms accolés dans l'ordre choisi par eux dans la limite d'un nom pour chacun d'eux";

2° dans l'alinéa 3, remplacer les mots "soit un des noms de l'époux ou cohabitant et un des noms de l'adoptant, dans l'ordre qu'ils déterminent" par les mots par les mots "soit leurs deux noms accolés dans l'ordre choisi par eux dans la limite d'un nom pour chacun d'eux."

JUSTIFICATION

Même si on vise dans cette disposition la dévolution du nom en matière d'adoption, il est renvoyé à la justification de l'amendement n° 10 puisque, à l'instar du droit français qui fait de même pour l'adoption, la législation entend accorder des modalités de choix plus ou moins similaires à celles prévues pour la filiation.

soit un des noms dont le nom de chacun d'eux est composé, dans l'ordre qu'ils déterminent." / "In geval van gelijktijdige volle adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden verklaren dezen voor de rechtbank dat de geadopteerde ofwel de naam van een van de adoptanten, ofwel een van de namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld, in een volgorde die zij bepalen, zal dragen."

Met betrekking tot hetzelfde artikel stelt de Juridische Dienst voor het derde lid te vervangen door wat volgt:

"En cas d'adoption plénière de l'enfant ou de l'enfant adoptif d'un époux ou d'un cohabitant, ceux-ci déclarent devant le tribunal que l'adopté portera soit le nom de l'époux ou du cohabitant, soit le nom de l'adoptant, soit un des noms dont le nom de chacun d'eux est composé, dans l'ordre qu'ils déterminent." / "In geval van volle adoptie van het kind of van het adoptief kind van een echtgenoot of samenwonende, verklaren dezen voor de rechtbank dat de geadopteerde ofwel de naam van de echtgenoot of samenwonende, ofwel de naam van de adoptant, ofwel een van de namen waaruit de naam van elk van hen is samengesteld, in de volgorde die zij bepalen, zal dragen."

De minister dient amendement nr. 13 in, dat luidt:

"In het voorgestelde artikel 356-2 van het Burgerlijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden de woorden "ofwel één van de namen van elk van hen in een volgorde die zij bepalen" vervangen door de woorden "ofwel de samenstelling van hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen";

2° in het derde lid worden de woorden "ofwel één van de namen van de echtgenoot of samenwonende en één van de namen van de adoptant, in de volgorde die zij bepalen" vervangen door de woorden "ofwel de samenstelling van hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen".

VERANTWOORDING

Hoewel die bepaling de naamstoekenning inzake adoptie beoogt, wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 10 omdat, naar het voorbeeld van het Franse recht dat voor adoptie hetzelfde principe erop nahoudt, de wetgeving nagenoeg soortgelijke keuzebepalingen als voor de afstamming wenst toe te kennen.

La ministre introduit l'amendement n° 17 (sous-amendement à l'amendement n° 13) qui modifie uniquement la version néerlandaise de l'amendement n°13 et s'énonce comme suit:

"In het voorgestelde artikel 356-2 van het Burgerlijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden de woorden "ofwel één van de namen van elk van hen in een volgorde die zij bepalen" vervangen door de woorden "ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen";";

2° in het derde lid worden de woorden "ofwel één van de namen van de echtgenoot of samenwonende en één van de namen van de adoptant, in de volgorde die zij bepalen" vervangen door de woorden "ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen".";

La justification de cet amendement est identique à celle de l'amendement n° 14.

*
* *

Les amendements n°s 17 et 13 sont successivement adoptés par 9 voix contre 5 et 2 abstentions.

L'article 10, ainsi modifié, est adopté par 9 voix contre 5 et 2 abstentions.

Pour le surplus, la commission confirme ses votes antérieurs.

Pour le surplus, quelques corrections de pure forme sont encore apportées au texte.

L'ensemble du projet de loi, ainsi amendé et corrigé sur le plan légistique, est adopté par 9 voix contre 5 et 2 abstentions.

De minister dient amendement nr. 17 (subamendement op amendement nr. 13) in, dat er louter toe strekt de Nederlandse tekst van amendement nr. 13 te wijzigen en als volgt luidt:

"In het voorgestelde artikel 356-2 van het Burgerlijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden de woorden "ofwel één van de namen van elk van hen in een volgorde die zij bepalen" vervangen door de woorden "ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen";";

2° in het derde lid worden de woorden "ofwel één van de namen van de echtgenoot of samenwonende en één van de namen van de adoptant, in de volgorde die zij bepalen" vervangen door de woorden "ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen".";

Voor de verantwoording van dit amendement wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 14.

*
* *

De amendementen nrs. 17 en 13 worden achtereenvolgens aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 2 onthoudingen.

Het aldus geamendeerde artikel 10 wordt aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 2 onthoudingen.

Voor het overige bevestigt de commissie haar eerdere stemmingen.

Voorts worden in de tekst enkele louter vormelijke verbeteringen aangebracht.

Het gehele, aldus geamendeerde en wetgevingstechnisch verbeterde wetsontwerp, wordt aangenomen met 9 tegen 5 stemmen en 2 onthoudingen.

Par conséquent, les propositions de loi DOC 53 469/001, DOC 53 470/001 et DOC 53 1386/001 jointes à la discussion deviennent sans objet.

Le rapporteur,

Sophie
DE WIT

La présidente,

Kristien
VAN VAERENBERGH

Articles nécessitant une mesure d'exécution (article 78.2, alinéa 4, du Règlement): art. 13.

Bijgevolg vervallen de aan de bespreking toegevoegde wetsvoorstellen DOC 53 469/001, DOC 53 470/001 en DOC 53 1386/001.

De rapporteur,

Sophie
DE WIT

De voorzitter,

Kristien
VAN VAERENBERGH

Artikelen die een uitvoeringsmaatregel vergen (artikel 78.2, vierde lid, van het Reglement): art. 13.

ANNEXE

-

TEXTE ADOPTÉ EN PREMIÈRE LECTURE PAR LA
COMMISSION DE LA JUSTICE

BIJLAGE

- -

TEKST AANGENOMEN IN EERSTE LEZING DOOR DE
COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE

CHAPITRE 1^{ER}**Disposition générale**Article 1^{er}

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE 2

Modifications du Code civil

Art. 2

L'article 335 du Code civil, remplacé par la loi du 31 mars 1987 et modifié par la loi du 1^{er} juillet 2006, est remplacé par ce qui suit:

“Article 335. § 1^{er}. L'enfant dont la filiation paternelle et la filiation maternelle sont établies simultanément porte, soit le nom de son père, soit le nom de sa mère, soit un nom de chacun d'eux, dans l'ordre qu'ils déterminent.

Les père et mère choisissent le nom de l'enfant lors de la déclaration de naissance. L'officier de l'état civil prend acte de ce choix. En cas de désaccord ou en cas d'absence de choix, l'enfant porte le nom de son père et de sa mère composé du nom de son père ou, en cas de double nom, du premier nom de son père suivi par le nom de sa mère ou en, en cas de double nom, le premier nom de sa mère.

§ 2. L'enfant dont seule la filiation maternelle est établie, porte le nom de sa mère.

L'enfant dont seule la filiation paternelle est établie, porte le nom de son père.

§ 3. Si la filiation paternelle est établie après la filiation maternelle, aucune modification n'est apportée au nom de l'enfant. Il en va de même si la filiation maternelle est établie après la filiation paternelle.

Toutefois, les père et mère ensemble, ou l'un d'eux, si l'autre est décédé, peuvent déclarer, dans un acte dressé par l'officier de l'état civil, que l'enfant porte, soit le nom de la personne à l'égard de laquelle la filiation est établie en second lieu, soit un nom de chacun d'eux, dans l'ordre qu'ils déterminent.

HOOFDSTUK 1

Algemene bepaling

Art. 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

Artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek, vervangen bij de wet van 31 maart 1987 en gewijzigd bij de wet van 1 juli 2006, wordt vervangen als volgt:

“Artikel 335. § 1. Het kind wiens afstamming van vaderszijde en van moederszijde tegelijkertijd komen vast te staan draagt ofwel de naam van zijn vader, ofwel de naam van zijn moeder, of een van de namen van elk van hen, in de door hen bepaalde volgorde.

De ouders kiezen de naam van het kind op het ogenblik van de aangifte van de geboorte. De ambtenaar van de burgerlijke stand neemt akte van deze keuze. In geval van onenigheid of bij afwezigheid van keuze draagt het kind de naam van zijn vader en van zijn moeder, samengesteld uit de naam van zijn vader of, ingeval die een dubbele naam heeft, uit diens eerste naam, gevolgd door de naam van zijn moeder, of, ingeval die een dubbele naam heeft, haar eerste naam.

§ 2. Het kind wiens afstamming alleen van moederszijde vaststaat, draagt de naam van zijn moeder.

Het kind wiens afstamming alleen van vaderszijde vaststaat, draagt de naam van zijn vader.

§ 3. Indien de afstamming van vaderszijde komt vast te staan na de afstamming van moederszijde, blijft de naam van het kind onveranderd. Hetzelfde geldt indien de afstamming van moederszijde komt vast te staan na de afstamming van vaderszijde.

Evenwel kunnen de ouders samen of een van hen, indien de andere overleden is, in een door de ambtenaar van de burgerlijke stand opgemaakte akte verklaren dat het kind ofwel de naam van de persoon ten aanzien van wie de afstamming als tweede komt vast te staan, ofwel één naam van elk van hen draagt, in de volgorde die zij bepalen.

Cette déclaration est faite dans un délai d'un an à dater de la reconnaissance ou du jour où une décision établissant la filiation paternelle ou maternelle est coulée en force de chose jugée et avant la majorité ou l'émancipation de l'enfant. Le délai d'un an prend cours le jour suivant la notification ou la signification visées à l'article 319*bis*, alinéa 2.

En cas de modification de la filiation paternelle ou maternelle durant la minorité de l'enfant en suite d'une action en contestation sur la base des articles 318 et 330, le juge actera le nouveau nom de l'enfant, choisi, le cas échéant, par les père et mère, selon les règles du § 1^{er}.

Mention de la déclaration visée à l'alinéa 2 est faite en marge de l'acte de naissance et des autres actes concernant l'enfant.

§ 4. Si la filiation d'un enfant est modifiée alors que celui-ci a atteint l'âge de la majorité, aucune modification n'est apportée à son nom sans son accord.”.

Art. 3

Dans le titre VII, chapitre V du livre I^{er} du même Code, il est inséré un article 335*bis* rédigé comme suit:

“Art. 335*bis*. Le nom déterminé conformément à l'article 335, §§ 1^{er} et 3, s'impose aux autres enfants dont la filiation est ultérieurement établie à l'égard des mêmes père et mère.”.

Art. 4

L'article 353-1 du même Code, inséré par la loi du 24 avril 2003 et modifié par la loi du 18 mai 2006, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 353-1. L'adoption confère à l'adopté, en le substituant au sien, le nom de l'adoptant.

En cas d'adoption simultanée par deux époux ou cohabitants, l'adopté porte, soit le nom d'un des adoptants, soit un des noms de chacun d'eux, dans l'ordre qu'ils déterminent.

Deze verklaring wordt afgelegd binnen een termijn van één jaar te rekenen van de dag van de erkenning of van de dag waarop een beslissing die de afstamming van vaderszijde of van moederszijde vaststelt in kracht van gewijsde is gegaan en voor de meerderjarigheid of de ontvoogding van het kind. De termijn van één jaar begint te lopen op de dag die volgt op de in artikel 319*bis*, tweede lid, bedoelde kennisgeving of betekening.

Bij wijziging van de afstamming van vaderszijde of van moederszijde tijdens de minderjarigheid van het kind als gevolg van een vordering tot betwisting van de afstamming overeenkomstig de artikelen 318 en 330, neemt de rechter akte van de nieuwe naam van het kind die in voorkomend geval is gekozen door de vader en de moeder, met inachtneming van de in § 1 vervatte regels.

Van de in het tweede lid bedoelde verklaring wordt melding gemaakt op de kant van de akte van geboorte en van de andere akten betreffende het kind.

§ 4. Indien de afstamming van een kind wordt gewijzigd wanneer het de meerderjarige leeftijd heeft bereikt, wordt er zonder zijn instemming geen verandering aan zijn naam aangebracht.”.

Art. 3

In titel VII, hoofdstuk V van boek I van hetzelfde Wetboek wordt een artikel 335*bis* ingevoegd, luidende als volgt:

“Art. 335*bis*. De overeenkomstig artikel 335, §§ 1 en 3, bepaalde naam geldt ook voor de andere kinderen wier afstamming later ten aanzien van dezelfde vader en moeder komt vast te staan.”.

Art. 4

Artikel 353-1 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 24 april 2003 en gewijzigd bij de wet van 18 mei 2006, wordt vervangen als volgt:

“Art. 353-1. De adoptie verleent aan de geadopteerde in plaats van zijn naam, die van zijn adoptant.

In geval van gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden, draagt de geadopteerde ofwel de naam van een van de adoptanten, ofwel een van de namen van elk van hen in de volgorde die zij bepalen.

Les parties peuvent toutefois solliciter du tribunal que l'adopté conserve un de ses noms, en le faisant précéder ou suivre d'un des noms de l'adoptant ou, en cas d'adoption simultanée par deux époux ou cohabitants, d'un des noms d'un des adoptants, choisi par ceux-ci conformément à l'alinéa 2.

Le jugement mentionne la déclaration par laquelle les adoptants expriment leur choix.”.

Art. 5

L'article 353-2 du même Code, inséré par la loi du 24 avril 2003 et modifié par la loi du 18 mai 2006, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 353-2. § 1^{er}. En cas d'adoption de l'enfant ou de l'enfant adoptif d'un époux ou d'un cohabitant, l'adopté porte, soit le nom de l'époux ou du cohabitant, soit le nom de l'adoptant, soit un des noms de l'époux ou cohabitant et un des noms de l'adoptant, dans l'ordre qu'ils déterminent.

Lorsque, lors de l'adoption antérieure, le nom de l'adoptant a remplacé celui de l'adopté, les parties peuvent solliciter du tribunal que l'adopté conserve son nom. Les parties peuvent également solliciter du tribunal que le nouveau nom de l'adopté soit désormais composé du nom qu'il tient de cette adoption antérieure, précédé ou suivi de celui du nouvel adoptant.

Lorsque, lors de l'adoption antérieure, le nom de l'adopté était composé d'un des noms de l'adoptant et d'un des noms de l'adopté, les parties peuvent solliciter du tribunal que l'adopté conserve son nom. Les parties peuvent également solliciter du tribunal que le nouveau nom de l'adopté soit désormais composé d'un des noms de l'adopté et d'un des noms du nouvel adoptant, dans l'ordre qu'ils déterminent.

Le jugement mentionne la déclaration par laquelle les adoptants expriment leur choix.

§ 2. En cas d'adoption nouvelle visée à l'article 347-1, la transmission du nom est régie par l'article 353-1.”.

De partijen kunnen evenwel de rechtbank vragen dat de geadopteerde een van zijn namen behoudt, voorafgegaan of gevolgd door de naam van de adoptant, of in geval van gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden, een van de namen van een van de adoptanten, door hen gekozen overeenkomstig het tweede lid.

Het vonnis maakt melding van de verklaring waarmee de adoptanten hun keuze te kennen geven.”.

Art. 5

Artikel 353-2 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 24 april 2003 en gewijzigd bij de wet van 18 mei 2006, wordt vervangen als volgt:

“Art. 353-2. § 1. In geval van adoptie van het kind of adoptief kind van een echtgenoot of samenwonende, draagt de geadopteerde ofwel de naam van de echtgenoot of samenwonende, ofwel de naam van de adoptant, ofwel een van de namen van de echtgenoot of samenwonende en een van de namen van de adoptant, in de volgorde die zij bepalen.

Indien de naam van de geadopteerde bij de vorige adoptie vervangen werd door die van de adoptant, kunnen de partijen de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam behoudt. De partijen kunnen ook de rechtbank verzoeken dat de nieuwe naam van de geadopteerde voortaan samengesteld zal zijn uit de naam die hij bij die vorige adoptie heeft gekregen, voorafgegaan of gevolgd door die van de nieuwe adoptant.

Indien de naam van de geadopteerde bij de vorige adoptie samengesteld was uit een van de namen van de adoptant en een van de namen van de geadopteerde, kunnen de partijen de rechtbank vragen dat de geadopteerde zijn naam behoudt. De partijen kunnen ook de rechtbank verzoeken dat de nieuwe naam van de geadopteerde voortaan samengesteld zal zijn uit één van de namen van de geadopteerde en één van de namen van de nieuwe adoptant, in de volgorde die zij bepalen.

Het vonnis maakt melding van de verklaring waarmee de adoptanten hun keuze te kennen geven.

§ 2. In geval van een in artikel 347-1 bedoelde nieuwe adoptie, wordt de overdracht van de naam geregeld door artikel 353-1.”

Art. 6

Dans l'article 353-3 du même Code, inséré par la loi du 24 avril 2003 et remplacé par la loi du 18 mai 2006, les mots "ou, si l'adopté a conservé son nom lors d'une adoption antérieure, qu'il puisse le faire précéder ou suivre de celui du nouvel adoptant ou homme adoptant ou du nom choisi par les adoptants conformément à l'article 353-1, § 2, alinéa 1^{er}" sont abrogés.

Art. 7

L'article 353-4 du même Code, inséré par la loi du 24 avril 2003, est abrogé.

Art. 8

Dans l'article 353-4*bis* du même Code, inséré par la loi du 18 mai 2006, les mots "articles 353-1, § 2, et 353-2, § 2" sont remplacés par les mots "articles 353-1, alinéas 2 et 3, et 353-2, § 1^{er}, alinéas 1^{er} à 3, et § 2".

Art. 9

Dans l'article 353-5 du même Code, inséré par la loi du 24 avril 2003 et modifié par la loi du 18 mai 2006, les mots "articles 353-1, § 1^{er}, alinéa 2, 353-1, § 2, alinéa 2, 353-2, § 1^{er}, alinéas 2 et 3, 353-2, § 2, alinéa 2, et 353-3" sont remplacés par les mots "articles 353-1, alinéa 3, 353-2, § 1^{er}, alinéas 2 et 3, et 353-3".

Art. 10

L'article 356-2 du même Code, inséré par la loi du 24 avril 2003 et modifié par la loi du 18 mai 2006, est remplacé par ce qui suit:

"Art. 356-2. L'adoption plénière confère à l'enfant, en le substituant au sien, le nom de l'adoptant.

En cas d'adoption plénière simultanée par deux époux ou cohabitants, ceux-ci déclarent devant le tribunal que l'adopté porte, soit le nom d'un des adoptants, soit un des noms de chacun d'eux, dans l'ordre qu'ils déterminent.

En cas d'adoption plénière de l'enfant ou de l'enfant adoptif d'un époux ou d'un cohabitant, ceux-ci déclarent devant le tribunal que l'adopté porte, soit le nom de

Art. 6

In artikel 353-3 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 24 april 2003 en vervangen bij de wet van 18 mei 2006, worden de woorden "of, ingeval de geadopteerde zijn naam bij een vorige adoptie heeft behouden, dat hij hem kan doen voorafgaan of volgen door die van de nieuwe adoptant of van de nieuwe adopterende man of van de door de adoptanten overeenkomstig artikel 353-1, § 2, eerste lid, gekozen naam" opgeheven.

Art. 7

Artikel 353-4 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 24 april 2003, wordt opgeheven.

Art. 8

In artikel 353-4*bis* van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 18 mei 2006 worden de woorden "artikelen 353-1, § 2 en 353-2, § 2" vervangen door de woorden "artikelen 353-1, tweede en derde lid en 353-2, § 1, eerste tot derde lid, en § 2".

Art. 9

In artikel 353-5 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 24 april 2003 en gewijzigd bij de wet van 18 mei 2006, worden de woorden "artikelen 353-1, § 1, tweede lid, 353-1, § 2, tweede en derde lid, 353-2, § 2, tweede lid, en 353-3" vervangen door de woorden "artikelen 353-1, derde lid, 353-2, § 1, tweede en derde lid, en 353-3".

Art. 10

Artikel 356-2 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 24 april 2003 en gewijzigd bij de wet van 18 mei 2006, wordt vervangen als volgt:

"Art. 356-2. Door de volle adoptie verkrijgt het kind in plaats van zijn naam die van de adoptant.

In geval van gelijktijdige volle adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden, verklaren deze voor de rechtbank dat de geadopteerde ofwel de naam van een van de adoptanten, ofwel een van de namen van elk van hen in een volgorde die zij bepalen, zal dragen.

In geval van een volle adoptie van het kind of van het adoptief kind van een echtgenoot of samenwonende, verklaren deze voor de rechtbank dat de geadopteerde

l'époux ou cohabitant, soit le nom de l'adoptant, soit un des noms chacun d'eux, dans l'ordre qu'ils déterminent.

Le jugement mentionne la déclaration par laquelle les adoptants expriment leur choix visé aux alinéas 2 et 3.

Le nom choisi par les adoptants conformément aux alinéas 2 et 3 s'impose aux enfants adoptés ultérieurement par eux.”.

CHAPITRE 3

Dispositions transitoire et finale

Section 1^{re}

Disposition transitoire

Art. 11

La présente loi s'applique aux enfants nés ou adoptés après son entrée en vigueur.

Toutefois, lorsqu'il existe déjà au moins un enfant dont la filiation est établie à l'égard des mêmes père et mère le jour de l'entrée en vigueur de la présente loi, les articles 335, 353-1 à 353-3 et 356-2 anciens du Code civil demeurent, selon les cas, applicables à la détermination du nom de l'enfant ou de l'enfant adoptif né ou adopté après son entrée en vigueur et dont la filiation est établie à l'égard des mêmes père et mère.

Art. 12

Par dérogation à l'article 11, les père et mère ou les adoptants peuvent demander, par déclaration conjointe à l'officier de l'état civil, au bénéfice de leurs enfants mineurs communs et sous réserve qu'ils n'aient pas d'enfants majeurs communs le jour de l'entrée en vigueur de la présente loi, de leur attribuer un autre nom choisi conformément aux dispositions de la présente loi. Le nom choisi est attribué à l'ensemble des enfants mineurs communs.

La déclaration conjointe est faite dans les douze mois de l'entrée en vigueur de la présente loi ou, en cas de naissance ou d'adoption d'un enfant après l'entrée en

ofwel de naam van de echtgenoot of samenwonende, ofwel de naam van de adoptant, ofwel een van de namen van elk van hen, in de volgorde die zij bepalen, zal dragen.

Het vonnis maakt melding van de verklaring waarmee de adoptanten hun keuze zoals bedoeld in het tweede en derde lid te kennen geven.

De door de adoptanten overeenkomstig het tweede en derde lid gekozen naam geldt voor de later door hen geadopteerde kinderen.”.

HOOFDSTUK 3

Overgangs- en slotbepalingen

Afdeling 1

Overgangsbepaling

Art. 11

Deze wet is van toepassing op kinderen die geboren of geadopteerd zijn na haar inwerkingtreding.

Wanneer er echter reeds ten minste één kind is van wie de afstamming ten aanzien van dezelfde ouders vaststaat op de dag van de inwerkingtreding van deze wet, blijven de vroegere artikelen 335, 353-1 tot 353-3 en 356-2 van het Burgerlijk Wetboek, naargelang van het geval, van toepassing op de vaststelling van de naam van het kind of het adoptief kind dat is geboren of geadopteerd na de inwerkingtreding ervan en wiens afstamming ten aanzien van dezelfde ouders vaststaat.

Art. 12

In afwijking van artikel 11 kunnen de ouders of de adoptanten, bij een gemeenschappelijke verklaring bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, ten gunste van hun gemeenschappelijke minderjarige kinderen en onder voorbehoud dat zij geen gemeenschappelijke meerderjarige kinderen hebben op de dag van inwerkingtreding van deze wet, vragen om hun een andere naam toe te kennen die gekozen is in overeenstemming met de bepalingen van deze wet. De gekozen naam wordt toegekend aan alle gemeenschappelijke minderjarige kinderen.

De gemeenschappelijke verklaring wordt afgelegd binnen twaalf maanden na de inwerkingtreding van deze wet of, in geval van geboorte of adoptie van een kind na de inwerkingtreding van deze wet, binnen drie

vigueur de la présente loi, dans les trois mois qui suivent le jour de l'accouchement ou de l'adoption si celle-ci a eu lieu en Belgique, ou de l'enregistrement de l'adoption par l'autorité centrale fédérale visée à l'article 360-1 du Code civil si celle-ci a été prononcée à l'étranger.

Cette déclaration est faite à l'officier de l'état civil de la commune dans laquelle l'enfant est inscrit dans les registres de la population. Il est fait mention du nom attribué en marge de l'acte de naissance de l'enfant concerné.

Section 2

Entrée en vigueur

Art. 13

La présente loi entre en vigueur à la date fixée par le Roi, et, au plus tard, le premier jour du douzième mois qui suit celui de sa publication au *Moniteur belge*.

maanden na de dag van de bevalling of van de adoptie indien deze in België plaatsvond, of van de registratie van de adoptie door de in artikel 360-1 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde federale centrale autoriteit indien deze in het buitenland werd uitgesproken.

Deze verklaring wordt afgelegd bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het kind is ingeschreven in de bevolkingsregisters. De toegekende naam wordt vermeld in de rand van de akte van geboorte van het desbetreffende kind.

Afdeling 2

Inwerkingtreding

Art. 13

Deze wet treedt in werking op door de Koning te bepalen datum en uiterlijk op de eerste dag van de twaalfde maand na die waarin ze is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.